

T.C.
SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SAĞLIK YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

KAPSAMLI ENTELEKTÜEL TEVAZU ÖLÇEĞİ: ÖLÇEK
UYARLAMA ÇALIŞMASI VE SAĞLIK ÇALIŞANLARININ
ENTELEKTÜEL TEVAZU DÜZEYLERİ

Denizhan GÜLTEKİN
1730232008

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
Dr. Öğr. Üyesi Necla YILMAZ

ISPARTA – 2022

TEZ SAVUNMA SINAV TUTANAĞI

T.C.
SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “Kapsamlı Entelektüel Tevazu Ölçeği: Ölçek Uyarlama Çalışması ve Sağlık Çalışanlarının Entelektüel Tevazu Düzeyleri” adlı çalışmanın, tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadar ki bütün süreçlerde bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Bibliyografya’da gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla beyan ederim.

Denizhan GÜLTEKİN
08/04/2022

T.C.

SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

ÖĞRENCİ BİLGİLERİ	
Adı-SOYADI	Denizhan GÜLTEKİN
Öğrenci Numarası	1730232008
Enstitü Ana Bilim Dalı	Sağlık Yönetimi
Programı	Sağlık Yönetimi
Programın Türü	(x) Tezli Yüksek Lisans () Doktora
Danışmanın Unvanı, Adı-SOYADI	Dr. Öğr. Üyesi Necla YILMAZ
Tez Başlığı	Kapsamlı Entelektüel Tevazu Ölçeği: Ölçek Uyarlama Çalışması ve Sağlık Çalışanlarının Entelektüel Tevazu Düzeyleri
Turnitin Ödev Numarası	1852848706

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışmasının a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana Bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 117. sayfalık kısmına ilişkin olarak, 08./06./2022 tarihinde tarafımdan Turnitin adlı intihal tespit programından Üniversitemiz Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönergesininin 14 üncü maddesinde yer alan filtrelemeler uygulanarak alınmış olan ve ekte sunulan rapora göre, tezin/dönem projesinin benzerlik oranı;

Kaynakçalar hariç, alıntılar dahil, 10 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç;

% 20..... tür.

Danışman tarafından uygun olan seçenek işaretlenmelidir:

() Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşmıyor ise;

Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporu'nun doğruluğunu onaylarım.

() Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşıyor, ancak tez/dönem projesi danışmanı intihal yapılmadığı kanısında ise;

Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporu'nun doğruluğunu onaylar ve Uygulama Esasları'nda öngörülen yüzdelik sınırlarının aşılmasına karşın, aşağıda belirtilen gerekçe ile intihal yapılmadığı kanısında olduğumu beyan ederim.

Gerekçe:

Benzerlik taraması yukarıda verilen ölçütlerin ışığı altında tarafımca yapılmıştır. İlgili tezin orijinallik raporunun uygun olduğunu beyan ederim.

08 / 06 / 2022

Dr. Öğr. Üyesi
Necla YILMAZ

(GÜLTEKİN, Denizhan, *Kapsamlı Entelektüel Tevazu Ölçeği: Ölçek Uyarlama Çalışması ve Sağlık Çalışanlarının Entelektüel Tevazu Düzeyleri*, Yüksek Lisans Tezi, Isparta, 2022)

ÖZET

Entelektüel tevazu kavramı, kişinin sahip olduğu görüşleri, inanışları veya fikirleri ile alâkalı hata yapmasıyla birlikte, bunları değiştirmeye veya tekrardan yorumlamaya açık olmasını sağlayan düşünceyi ifade etmektedir. Sağlık çalışanlarının hem sosyal hem de meslek hayatlarında entelektüel tevazu sahibi bir birey olmaları, yaşam doyumu düzeylerini yukarı çıkarmak ve sağlık hizmeti sunduğu hastaları ile empati kurma açısından oldukça elzemdir. Buradan hareketle entelektüel tevazu kavramı ile yaşam doyumu kavramı ilişki içerisinde olabilmektedir. Yürütülen çalışmada Kapsamlı Entelektüel Tevazu Ölçeği'nin Türkçeye uyarlanması, sağlık çalışanlarının entelektüel tevazu düzeylerinin çeşitli demografik değişkenler açısından incelenmesi ve entelektüel tevazu ile yaşam doyumu arasındaki ilişkinin araştırılması amaçlanmıştır. Araştırma iki farklı çalışmadan oluşmaktadır. İlk çalışmanın evrenini Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Yönetimi ve Siyaset Bilimi Kamu Yönetimi lisans son sınıf ve lisansüstü öğrencileri oluştururken, ikinci çalışmanın evrenini Isparta il merkezinde faaliyet gösteren sağlık kurumları oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında 248 lisans son sınıf ve lisansüstü öğrenciye ve 389 sağlık çalışanına ulaşılmıştır. Çalışmada veri toplama aracı olarak Krumrei-Mancuso ve Rouse (2016) tarafından geliştirilen ve araştırmacı tarafından Türkçeye uyarlanan geçerlilik ve güvenilirliği tespit edilen "Kapsamlı Entelektüel Tevazu Ölçeği" ve Diener, Emmons, Larsen ve Griffin (1985, s. 72) tarafından geliştirilen, Dağlı ve Baysal (2016) tarafından Türkçeye kazandırılan "Yaşam Doyumu Ölçeği" kullanılmıştır. Sağlık çalışanlarında entelektüel tevazu düzeyinin yaşam doyumu üzerine etkisi regresyon analizi ile incelenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, entelektüel tevazunun yaşam doyumu üzerinde etkili olduğu sonucu elde edilmiştir. Ek olarak entelektüel tevazu alt boyutları demografik değişkenlere göre kıyaslanmış ve bazı değişkenlerde farklılıklar tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Entelektüel Tevazu, Yaşam Doyumu, Sağlık Çalışanları, Sağlık Kurumları, Ölçek Uyarlama.

(GÜLTEKİN, Denizhan, Comprehensive Intellectual Humility Scale: Scale Adaptation Study and Intellectual Humility Levels of Healthcare Workers, Master Thesis, Isparta, 2022)

ABSTRACT

The concept of intellectual humility, the views one has, when he makes mistakes about his beliefs or ideas, It expresses the thought that makes it open to change or reinterpretation. It is essential for people to be individuals with intellectual humility in both their social and professional lives, to increase their level of life satisfaction and to empathize with the patients to whom they provide health services. From this point of view, the concept of intellectual humility and the concept of life satisfaction may be in a relationship. In this study, the effect of health workers' intellectual humility levels on their life satisfaction is investigated. The aim of the study was to adapt the Comprehensive Intellectual Humility Scale into Turkish, to examine the intellectual humility levels of healthcare professionals in terms of various demographic variables, and to investigate the relationship between intellectual humility and life satisfaction. The research consists of two different studies. The population of the first study consists of Süleyman Demirel University Healthcare Management and Political Science Public Administration undergraduate senior and postgraduate students, while the population of the second study consists of health institutions operating in the city center of Isparta. Within the scope of the research, 248 senior undergraduate and postgraduate students and 389 health workers were reached. As a data collection tool in the study, the “Comprehensive Intellectual Humility Scale” developed by Krumrei-Mancuso and Rouse (2016) and adapted to Turkish by the researcher, whose validity and reliability was determined, Dağlı, developed by Diener, Emmons, Larsen, and Griffin (1985, p. 72) and Baysal (2016) translated the “Satisfaction with Life Scale” into Turkish. He effect of the level of intellectual humility on life satisfaction in healthcare workers was examined by regression analysis. According to the results of the research, it was concluded that intellectual humility is effective on life satisfaction. In addition, intellectual humility sub-dimensions were compared according to demographic variables and differences were found in some variables.

Keywords: Intellectual Humility, Life Satisfaction, Healthcare Workers, Health Institutions, Scale Adaptation.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

TEZ SAVUNMA SINAV TUTANAĞI	i
YEMİN METNİ	ii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT	v
KISALTMALAR	ix
TABLolar DİZİNİ	x
ŞEKİLLER DİZİNİ	xi
ÖNSÖZ.....	xii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

ENTELEKTÜEL KAVRAMI

1. ENTELEKTÜEL KAVRAMININ KÖKENİ VE ANLAMI	3
1.1. Entelektüel Kavramının Tarihsel Seyri.....	5
1.2. Entelektüel Kavramı ile Benzer Kavramlar	7
1.2.1. Literati.....	7
1.2.2. Entelijansiya.....	8
1.2.3. Münevver	8
1.2.4. Âlim	9
1.2.5. Arif.....	9
1.2.6. Aydın.....	9
1.3. Tevazu Kavramının Kökeni Ve Anlamı	10
1.4. Tevazu ve Benzer Kavramlar.....	12
1.4.1. Tevazu ve Kişilik	14
1.4.2. Tevazu ve Din	15
1.4.3. Tevazu ve Özsaygı	16
1.4.4. Kültürel Tevazu.....	16
1.4.5. İlişkisel Tevazu	17
1.5. Entelektüel Tevazu	17
1.6. Sağlık Çalışanlarında Entelektüel Tevazu Kavramı	19

İKİNCİ BÖLÜM

YAŞAM DOYUMU

2. YAŞAM DOYUMU KAVRAMININ TANIMI VE ÖNEMİ	20
2.1. Yaşam Doyumu Kuramları	20
2.1.1. Ereksel Kuram	20
2.1.2. Aktivite Kuramı	21
2.1.3. Yukarıdan Aşağıya Aşağıdan Yukarıya Kuramı.....	21
2.1.4. İlişkilendirici Bağ Kuramı	21
2.1.5. Yargı Kuramı	21
2.2. Yaşam Doyumunu Etkileyen Faktörler	22
2.2.1. Demografik Faktörler.....	22
2.2.2. İşle İlgili Faktörler	24
2.2.3. Diğer Faktörler	24
2.3. Sağlık Çalışanlarında Yaşam Doyumu	25

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

3.1. Yöntem.....	28
3.2. Araştırmanın Amacı.....	28
3.3. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi.....	28
3.4. Kapsamlı Entelektüel Tevazu Ölçeği.....	29
3.5. Yaşam Doyumu Ölçeği.....	30
3.6. Ölçek Uyarlama Süreci.....	31
3.6.1. Çalışma 1	32
3.6.2. Çalışma 2	33
3.6.2.1. Araştırma Hipotezleri.....	33
3.7. Araştırmanın Etik Yönü.....	35
3.8. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	36
3.9. Verilerin Analizi	36
3.10. Bulgular	38
3.10.1. Çalışma 1	38
3.10.2. Geçerlik Analizlerine Dair Bulgular	39
3.10.3. Doğrulayıcı Faktör Analizine Dair Bulgular.....	41
3.10.3.1. Kapsamlı Entelektüel Tevazu Ölçeği Doğrulayıcı Faktör Analizi.....	44

3.10.4. Güvenirlik Analizi.....	45
3.10.5. Çalışma 2	47
3.10.5.1. Sağlık Çalışanlarının Demografik Özellikleri.....	47
3.10.5.2. Sağlık Çalışanlarının Entelektüel Tevazu Düzeylerine İlişkin Bulgular.....	49
3.10.5.3. Sağlık Çalışanlarının Yaşam Doyumlarına İlişkin Bulgular.....	51
3.10.5.4. Boyutların Psikometrik Özellikleri	52
3.10.5.5. Entelektüel Tevazu Düzeyi Boyutlarının Demografik Değişkenlere Göre Karşılaştırılması	54
3.10.5.6. Sağlık Çalışanlarında Entelektüel Tevazu ve Yaşam Doyumu Arasındaki İlişki	64
3.10.5.7. Sağlık Çalışanlarında Entelektüel Tevazu Düzeyinin Yaşam Doyumu Üzerinde Etkisi.....	66
3.11. Hipotezlerin Kabul/Red Durumu	67
3.12. Tartışma	69
SONUÇ ve ÖNERİLER.....	75
KAYNAKÇA	78
ÖZGEÇMİŞ.....	103

KISALTMALAR

Akt.	: Aktaran
BBAS	: Başkalarının Bakış Açıklarına Saygı
BBDA	: Birinin Bakış Açısını Değiştirme Açıklığı
DFA	: Doğrulayıcı Faktör Analizi
EAÖY	: Entelektüel Aşırı Özgüvenin Yoksunluğu
TDK	: Türk Dil Kurumu
TDV	: Türk Diyanet Vakfı
Vd.	: Ve Diğerleri
YD	: Yaşam Doyumu
ZBB	: Zihin ve Benlik Bağımsızlığı

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1. Kapsamlı Entelektüel Alçakgönüllülük Ölçeği Ve Alt Ölçeklerinin Psikometrik Özellikleri	29
Tablo 2. Yaşam Doyumu Ölçeğine İlişkin Faktör Yükleri	30
Tablo 3. Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Dağılımı	38
Tablo 4. Uzmanların Maddelere İlişkin Değerlendirmeleri	39
Tablo 5. Yapısal Eşitlik Modeli Analizlerinde Kullanılan Uyum İndeksleri ve Eşik Değerleri	43
Tablo 6. Kapsamlı Entelektüel Tevazu DFA Değerleri	45
Tablo 7. Kapsamlı Entelektüel Tevazu Ölçeği Güvenirlilik Analizi	46
Tablo 8. Hastane Çalışanlarının Demografik Değişkenlere Göre Dağılımı	47
Tablo 9. Sağlık Çalışanlarının Kapsamlı Entelektüel Tevazu Düzeyleri İle İlgili İfadelerden Aldıkları Puanların Dağılımları	49
Tablo 10. Sağlık Çalışanlarının Yaşam Doyumlarına İlişkin İfadelerden Aldıkları Puanların Dağılımları	52
Tablo 11. Kapsamlı Entelektüel Tevazu Ölçeğinin Boyutlarına İlişkin Psikometrik Özellikler	53
Tablo 12. Yaşam Doyumu Ölçeğinin Psikometrik Özellikleri	54
Tablo 13. Zihin ve Benlik Bağımsızlığı Boyutunun Demografik Değişkenlere Göre Karşılaştırılması	54
Tablo 14. Birinin Bakış Açısını Değiştirme Açıklığı Boyutunun Demografik Değişkenlere Göre Karşılaştırılması	56
Tablo 15. Başkalarının Bakış Açısına Saygı Boyutunun Demografik Değişkenlere Göre Karşılaştırılması	59
Tablo 16. Entelektüel Aşırı Özgüvenin Yoksunluğu Boyutunun Demografik Değişkenlere Göre Karşılaştırılması	60
Tablo 17. Yaşam Doyumunun Demografik Değişkenlere Göre Karşılaştırılması	62
Tablo 18. Entelektüel Tevazu Boyutları İle Yaşam Doyumu Arasındaki Korelasyon İlişkisi	65
Tablo 19. Entelektüel Tevazu Boyutlarının Yaşam Doyumu Üzerine Etkisinin Analizi	66
Tablo 20. Hipotezlerin Kabul veya Red Durumu	67

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. Kapsamlı Entelektüel Tevazu Ölçeğinin Path Diyagramı 44

ÖNSÖZ

Lisans eğitimimin başından yüksek lisans tezinin tamamlanmasına kadar maddi, manevi desteğini esirgemeyen, her daim ışık tutan, yol gösteren, fikir veren, motive eden, cesaretlendiren ve büyük bir sabırla tez çalışmasının tamamlanmasını sağlayan, kendisiyle çalışmaktan onur duyduğum tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Necla Yılmaz'a teşekkür ederim.

Tez yazım süreci boyunca yardımlarını esirgemeyen Prof. Dr. Ramazan Erdem'e, tez çalışmasına katkılarından dolayı jüri üyesi Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Alkan ve Dr. Öğr. Üyesi Betül Akalın'a teşekkürlerimi sunarım.

Üniversite eğitimimin ilk gününden bu yana büyük bir fedakârlıkla maddi, manevi desteğini esirgemeyen, sevincimi ve üzüntümü paylaştığım, her zaman yanımda hissettiğim annem Habibe Gültekin, babam Burhan Gültekin, kardeşim Emine Turan, eniştem Bora Turan ve yeğenim Batın Alp Turan'a sonsuz teşekkür ederim.

Gerekli izinlerin alınması sürecinde yardımcı olan kıymetli büyüğüm Mustafa Büyükküpcü'ye ve her zaman desteğini hissettiğim, ümidimin tükendiği zamanlarda cesaretlendiren, motive eden ve yoluma ışık tutan sevgili ağabeyim Harun Bora Tunç'a teşekkür ederim.

Veri toplama sürecinde yardımcı olan Şevket Kaya ve kıymetli ağabeyim Kubilay Yalçınkök'e teşekkürlerimi sunarım.

Tez yazım sürecinin başından sonuna kadar büyük bir sabırla yardımcı olan arkadaşlarım Bayram Şafak Arslan ve Ali Ayvaz başta olmak üzere değerli vaktini ayırıp desteğini esirgemeyen Esin Yılmaz'a, lisans yıllarından beri güzel dostluklar kurduğum Rabia Fettahoğlu, Elif Özer, Mihriban Güder ve Ayşe Gülen Ertümer'e teşekkür ederim.

GİRİŞ

Hastanelerde hizmet sunumunun ana aktörlerinden olan hekim ve hemşireler başta olmak üzere tüm sağlık çalışanları yorucu, stresli, yoğun çalışma hayatının yanı sıra hasta veya hasta yakını şiddetine de maruz kalma tehlikesi ile karşı karşıya kalmaktadırlar. Ayrıca Covid-19 pandemisinin getirdiği yükümlülükler ve tedbirler sağlık çalışanlarının iş yükünü de bir hayli arttırmıştır. Sağlık çalışanlarının çetin şartlar altında çalışmalarının yaşam doyumlarını olumsuz yönde etkilediği tahmin edilmektedir. Yapılan gözlemler dahilinde sağlık çalışanlarının bezgin davranışları olduğu gözlemlenmiştir. Aynı zamanda yapılan organik görüşmeler dahilinde de gözlenen sorunları en kapsayıcı kavramların araştırma konusu olmasına karar verilmiştir. Literatür incelendiğinde entelektüel tevazu kavramıyla ilgili yapılan araştırmaların İngilizce yayınlar olduğu görülmüş, ulusal alanyazında sağlık çalışanlarıyla ilgili bir çalışmaya rastlanmamıştır. Buradan hareketle bu çalışmada entelektüel tevazu konusu sağlık çalışanları açısından ele alınmış olup; “Kapsamlı Entelektüel Tevazu Ölçeği” Türkçeye uyarlanmış ve daha sonra saha araştırması gerçekleştirilmiştir. Sağlık hizmetinin hata kabul etmemesi, hastaları ile arasındaki bilgi asimetrisi ve amiyane tabirle insanların hayatlarını kurtarmak gibi mühim bir vazifeyi ifa eden sağlık çalışanlarının kendinden emin, bilgi sahibi ve soğukkanlı insanlar olduğu düşüncesi şekillenmektedir. Entelektüel tevazu kavramı kısaca kişinin kendini sürekli öğrenmeye hevesli görmesi, farklı ve yenilikçi fikirlere açık olması, yapılan bir hatanın farkına varılması ve verilen yanlış bir kararda sorumluluk alabilmesi olarak tanımlanabilir. Hekim, hemşire ve diğer sağlık çalışanlarının yoğun iş temposunda entelektüel tevazu sahibi bir birey olmaları, onların hem sosyal hem de meslek hayatlarında karşısındakiyle empati kurabilen ve sürekli kendini geliştirmeye açık olmalarını etkilemesi beklenmektedir.

Yukarıda bahsedilen kavramlar ışığında sağlık çalışanlarının entelektüel tevazu düzeylerinin yaşam doyumunu üzerine etkisinin araştırıldığı bu çalışma üç bölümden meydana gelmektedir. İlk bölümde entelektüel ve tevazu kavramlarının tanımları yapılmış, ilişkili kavramlar incelenmiş ve alt boyutlarından bahsedilmiştir. İkinci bölümde yaşam doyumunu kavramı üzerinde durulmuştur. Yaşam doyumunun kuramları ele alınmış ve yaşam doyumunu etkileyen faktörler incelenmiştir.

Araştırmanın üçüncü ve son bölümünde ise araştırmanın metodolojisi ve yöntemi hakkında bilgiler verilmiş, ölçek uyarlama sürecine ilişkin aşamalar açıklanmıştır. Çalışma 1(N=248) ve Çalışma 2'den (N=389) elde edilen verilerin SPSS 22.0 programı ile analizinden çıkan bulgulara yer verilmiş, bulgular tartışılmış, sonuç ve önerilere yer verilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

ENTELEKTÜEL KAVRAMI

1. ENTELEKTÜEL KAVRAMININ KÖKENİ VE ANLAMI

Entelektüel kavramı, günümüze kadar sürekli tartışılmalı, her düşünürün birbirinden farklı şekilde tanımladığı ve benzeri kavramlarla çokça karıştırılan bir mefhumdur. Bu bölümde entelektüel kavramı çeşitli yönleriyle ele alınmaya çalışılmış, entelektüelin tarihsel seyri aktarılmaya çalışılmış ve entelektüelle ilgili benzer kavramlara yer verilmiştir.

Türk Dil Kurumu (2021, s. 715) entelektüeli; bilim, teknik ve kültürün çeşitli branşlarında özel öğrenim görmüş kimse, aydın, münevver olarak tanımlamıştır. Entelektüel kelimesi Fransızca kökenli bir sözcük olup Fransızcada aydın ve kültürlü kişi olarak anlam bulmaktadır (Demiralp, 2002, s. 121). Dilbilimi açısından bakılırsa entelektüel, entelektini (intellecte) kullanan kişidir. Bu yönüyle de onu kullanmayan kişiden ayrılır. Entelektüel, entelijansa (intelligence) değil, entellekte sahiptir. Entelektüel kelimesinin türemiş olduğu entelekt ise Grekçe *nous* kelimesine Latince’de karşılık gelen *intellectus* sözcüğünün Fransızcaya geçmiş hâlidir. Entelijans ve entelekt kelimeleri kökteştir. Latince *leg* kökünden türemiştir. *Leg*, anlamak ve okumak anlamlarına gelmektedir. Buradan hareketle entelektüelin, klerk ya da mandarin ile ortak özelliklere sahip olduğu söylenebilir. Entelektüelin işi, aynı klerk ve mandarin gibi okuyup, yazmak ve anlamaktır. Entelektüelin mesleği düşünmektir (Özcan, 2006, s. 41). Ancak entelektüel kavramı oldukça tartışmalı bir kavramdır ve düşünürler tarafından çeşitli tanımları yapılmıştır. Le Goff’a (2006, s. 18) göre entelektüel, düşünmeyi ve düşünmeyi öğretmeyi kendisine meslek edinmiş kişidir. Alev Alatlı (2004, s. 8) ise entelektüeli, âdemoğlunun yeryüzündeki serüvenini anlamaya ve onu içselleştirmeye yönelik kişi olarak tanımlamıştır.

Cezar (1995, s. 83), entelektüeli “yaşadığı dönemin sabit düşünce kalıplarına tutsak olmayan” şeklinde tanımlamıştır. Entelektüel, aynı çağda yaşadığı insanların zihinlerini tutsak eden kültür kodlarını zorlayarak -bazen aşarak- aklını kendine rehber edinen ve ön yargısız bakabilen kişidir.

Küçük (2001, s.10) ise entelektüeli kendisini bilen fakat kendisinin bilinmesini kabul etmeyen kişi olarak tanımlamıştır. Kişinin ünlenmesi ona çıkar sağlayacağı için Küçük, bir kimsenin hem ünlü hem de entelektüel olamayacağını söyler. Alkan'a (1977, s. 26-28) göre ise, entelektüelle ilgili tanımlar diğerlerinden farklı olarak iki farklı şekilde sınıflandırılır. Kavramsal tanımlarda; ele alınan kavramın başka kavramla tanımlanırken, işlemsel tanımlardaysa kavramın ölçülebilir nitelikte olmasına bakılır. Yine Alkan, entelektüelin kavramsal tanımlarında üç temel değişkene değinmektedir. İlki toplumsal yapı, ikincisi entelektüelin toplum içinde bulunduğu yeri ve son olarak da entelektüelin kişiliğidir.

Winock "Aydınların Yüzyılı" adlı eserinde, entelektüelleri ikiye ayırarak tanımlamaktadır: kritik ve organik entelektüel. Kritik entelektüel mevcut sistemi eleştirmektedir, organik entelektüel ise mevcut sistemi desteklemektedir. Kritik entelektüel, ekseriyetle herkes tarafından kabul edilen gerçeği değil, kendi kabul ettiği gerçekleri söylemektedir. Kritik entelektüel olarak Batıda akla gelen ilk isimlerden biri Jean Paul Sartre'dır. Doğuda ise "arif" entelektüelin yerini almıştır. Arif, sabırlı, her zaman doğruyu söyleyen, idealist bir kişiyi temsil eder ve siyasetle de pek iştigal etmeyen kişidir. Arif, evvela kendi nefsine hâkim olmaya dikkat eder (Winock, 2002, s. 7). Yukarıda Winock'un verdiği tanıma göre Doğudaki "arif" örneği kısmen organik entelektüele benzemektedir.

Winock'un haricinde İtalyan sosyalist kuramcı Gramsci de entelektüelleri sınıflandırmıştır. Gramsci entelektüelleri geleneksel ve organik olmak üzere ikiye ayırmıştır. Belirli bir sınıfa mensup olmayan, topluma ilişkin değerleri önemseyenler geleneksel entelektüel; her sınıfın elinde bulundurduğu ve o sınıfın gereksinimlerini giderecek olan kişiler de organik entelektüellerdir (Portelli, 1982, s. 97). Ayrıca Gramsci organik entelektüellerin toplumsal hayatta etkin bir rol aldıklarını belirtmektedir (Said, 1995, s. 22).

İnsanın dış çevresine bakış biçimi, başka bir düşünüşle onun çevresi hakkında fikirlerinin temelini oluşturmaktadır. Hegel terminolojisinde oldukça önemli bir anlam taşıyan entelektüel bakış, çevreye bakmanın çeşitli imkânları arasında, özgün bir tercihi yansıtmaktadır. Bu aynı zamanda felsefe tarihi süresince birçok düşünürün müracaat ettiği epistemolojik bir tercihi göstermektedir. Bu itibarla Hegel'in atıfta bulunduğu Anaxagoras, çevresine entelektüel bir perspektifle yaklaşan ilk

düşünürdür. Ona göre nous – akıl- evrenin varoluşun temel ilkesini oluşturmaktadır. Dolaylı olarak insanın varlık hakkında sahip olduğu bilgi, varlığı algılama ve idrak etme melekesi de yine evrensel aklın ilkelerine bağlıdır. Aynı bağlamda vurgulamak gerekirse Latince dilimize “entelektüel” olarak geçen sözcüğün içinde yer aldığı aile, bu amaca yönelik anlamları içermektedir. Buradan hareketle entelektüel sözcüğü, varlığı ve varlığıyla ilgili düşüncelerini aklında şekillendiren insanı tanımlamaktadır (Taftalı, 2006, s. 165-166). Sartre (2010, s. 18-23) “Aydınlar Üzerine” isimli kitabında entelektüeli şöyle tanımlamıştır: her pratik bilgi teknisyenine entelektüel diyemeyiz, fakat entelektüeller o kişiler arasından çıkar. XVI. yüzyıla kadar ruhban sınıfı bilgiyi elinde bulunduruyordu; fakat kilise adamı geleneği aktardığı ve dogmaları olduğu için bilgi uzmanı değildir. Pratik bilgi uzmanı burjuvazinin gelişmesiyle ortaya çıkmıştır. Kendilerine filozof veya bilgelik tutkunları adını veren hukukçular, edebiyatçılar, matematikçiler, hekimler vs. pratik bilgi uzmanlarını oluşturmaktadır. Bu kişilerin en temel özelliği tepeden gelme olmalarıdır. Yukarıda yapılan tanımlardan hangisi kabul edilirse edilsin, entelektüel olmanın gereği, düşüncenin ve gerçeğin izinde bir hakikat arayışının olmasıdır.

1.1. Entelektüel Kavramının Tarihsel Seyri

Tartışmalı bir kavram olarak entelektüelin ilk defa nerede ve ne zaman ortaya çıktığı tam olarak bilinmemekle birlikte, bu konuyla ilgili çeşitli tezler ileri sürülmüştür. Özcan (2006, s. 42) bu farklı fikirleri üç başlık altında incelemiştir. Bu başlıklara göre; her toplumun kendi entelektüeli vardır. Entelektüel kendini ilk defa Orta Çağ'da göstermiştir, entelektüeller XIX. yüzyılın sonunda ortaya çıktığı bilinmektedir.

Her toplumun kendi entelektüeli olduğunu söyleyenlere göre, ismi entelektüel olmasa bile entelektüellik yapan kişiler vardı. Bu sebeple onlara göre entelektüelleri belirli bir tarihsel döneme –özellikle de 1800'lü yılların sonuna- yerleştirmek yanlış olacaktır. Bu görüşü savunanlar, devlette önemli görevlere sahip olanların da entelektüel olduklarını ifade etmişlerdir. Örnek olarak Çin'deki Shiler, Hindistan'da Brahmanlar, İslam devletlerinde de kalamcı ve tasavvuf ehli olan kişiler entelektüellik görevi üstlenmektedirler. Fakat bu kişiler devlet görevlisi veya din adamı oldukları için entelektüel olarak kabul edilmemektedir. Entelektüel, heterojen

topluluğa ait olan kişilerdir ve entelektüeller laik bir toplumda ortaya çıkmışlardır (Özcan, 2006, s. 42-43).

Entelektüelin kendini ilk defa Orta Çağ'da gösterdiğini söyleyen Le Goff (2006, s. 43-44) organik ve eleştirel olmak üzere entelektüelleri ikiye ayırmaktadır. Devletin yüksek kademelerinde görev yapanlar organik entelektüelleri oluştururken, devletin meşruiyeti hakkında fikir sunanlar ise eleştirel entelektüeli oluşturmaktadır. Le Goff Orta Çağ entelektüellerinin organik entelektüel olduğunu söylemiştir. Ancak aynı çağda eleştirel entelektüeller de vardır. Modern entelektüellerin menşininin XI ve XII. yüzyıllarda kurulan şehir üniversitelerine dayandığı söylenebilir.

Entelektüellerin XIX. yüzyılın sonunda ortaya çıktığını savunanlara göre, entelektüel kavramı geriye dönük şekilde ele alınamaz. Bu görüşü savunanlardan birisi de Pierre Bourdieu'dan etkilenen Fransız tarihçi Cristophe Charle'dır. Özcan (2006), Fransız tarihçinin "Entelektüellerin Doğuşu: 1880-1900 isimli kitabından *"Kuşkusuz Dreyfus Olayı sosyal, kültürel ve politik hayata kalıcı biçimini veren bir olay oldu. Toplumunu yeniden biçimlendirme, kendilerini "entelektüeller" diye niteleyen topluluğun asıl amacı değildi. Ama çelişkili biçimde böyle bir sonuç ortaya çıktı."* ifadelerini aktarmıştır. Dreyfus Davası'nın ortaya çıktığı zamanda öncekilerden daha farklı bir durumla karşı karşıya kalınmıştır. Daha evvel devletin üst kademelerinde görev yapanların haricinde yeni bir entelektüel sınıf ortaya çıkmıştır.

Dreyfus Davası, Fransız İhtilalinden sonra Fransa tarihini derinden etkileyen en büyük olaylardan biri olarak tarihteki yerini almıştır. XVIII. yüzyılın sonlarından itibaren Fransa'da yükselen antisemitizm, Dreyfus Davası'yla doruk noktasına ulaşmıştır. Yahudi kökenli bir subayın, Yüzbaşı Alfred Dreyfus'ün casusluk ile suçlanmasıyla patlak veren Dreyfus Davası, yalnızca bir hukuk skandalı olmamış, ordu ve yargı başta olmak üzere devletin bütün kurumlarını temelden sarsan bir toplum olayı olmuştur. Dava yıllarca sürmüş, Yüzbaşı Dreyfus aklanmış olsa da bu dava Fransa tarihinde bir dönüm noktası olmuştur. Selçuk'a (2018) göre, Fransa'nın önde gelen romancılarından Émile Zola, 13 Ocak 1898 günü L'Aurore gazetesinde Fransız genelkurmayına yönelik "Suçluyorum" başlıklı bir açık mektup kaleme almıştır. Zola, bu mektubuyla kurulu düzene karşı bir savaş ilân etmiştir. Émile Zola,

Dreyfus'e yapılan haksızlığın karşısında dikilen Fransız aydınlarının öncüsü ve sözcüsü olmuştur. Bu dava sonucunda Dreyfus'e destek verenlere "entelektüel" denilmiştir. Böylece entelektüel kavramı, sıfat anlamından bir zümreyi temsil eden isme dönüşmüştür.

1.2. Entelektüel Kavramı ile Benzer Kavramlar

Bu bölümde kavram kargaşasına yol açmamak adına entelektüel kavramı ile ilişkili –sık sık karıştırılan- kavramlara yer verilmiştir. Aşağıda verilen kavramların ortak yönleri olmasına karşın, ihtiva ettiği anlam itibarıyla farklılıklar mevcuttur.

1.2.1. Literati

Literati, Orta Çağ Avrupası'ndaki okuryazar din adamlarına işaret etmektedir. Literatinin toplumsal yaşamda mevcut değerlerin korunması ve bu değerlerin gelecek nesle aktarılması gibi iki önemli işlevi vardır (Mardin, 1998, s. 255). Literatusun çoğulu olarak kabul edilen literati, sosyal hayatta maddi ve manevi unsurları korumak ve bunları gelecek nesillere aktarma sorumluluğunu üstlenmiştir. Bu tabirden anlaşılacağı üzere literati, süregelen düzenin korunmasından taraf olup sosyal hayatı korumakla kendini vazifelendirmiştir. Genç (2006, s.16), bu hususta kökleşik bilginin aktarıcılığını üstlenen literati, kültürel araçları kullanarak mevcut düzenin devamından yana olduğunu söylemiştir. Ortaçağ'daki rahipler –kurumsal mânâsıyla kilise- sahip olduğu ekonomik ve siyasi güçle, sorgulanması mümkün olmayan görüşleri muhafaza etmişlerdir. Literati, Ortaçağ'daki toplulukların politik, hukuki, bilimsel, felsefi, dinî ve estetik düşünceler bütününe yön veren bir konumdadır ve onları muhafaza etmektedir. Literatinin toplum yaşamında iki önemli fonksiyonu vardır. Bunlar, mevcut değerlerin muhafaza edilmesi ve bu değerlerin gelecek nesillere taşınmasıdır. Erkul'a (1999, s. 90) göre Literatus, toplumdaki mevcut değerlerin muhafazası ve gelecek nesillere aktarılması hususunda toplum ile değerler arasında dinamo görevi görmelidir. Diğer bir deyişle, toplumun ürettiği değerlerin muhafaza edilmesi ve bu değerlerin meydana getirdiği kültürel birikimin gelecek nesillere taşınmasında etken bir rol almak durumundadır.

1.2.2. Entelijansiya

Entelektüellik ile ilgili yapılan çalışmalara bakıldığında, bazı çalışmaların entelijansiya ile entelektüeli aynı mânâda kullandığı görülmektedir. Fakat bu iki kavram farklı yerlerde ortaya çıkmıştır. Entelektüel, Fransa menşelidir. Entelijansiya ise Rusya menşeli bir kavramdır. Entelijansiya, Çarlık Rusya'sının son dönemlerinde çarlığa karşı olanlar için kullanılmıştır. Bu kavram tek tek bireylere değil, bir gruba verilmiş bir isimdir. Entelijansiya, o dönem Rusya'sının eleştirel aklı, bilimi ve aklı savunanların hepsine verilen bir isimdir (Demiralp, 2002, s. 122).

19. Yüzyıl Rusya'sında ortaya çıkan bir kavram olan entelijansiya, o kültürdeki sosyal statüsünü muhafaza edemeyen bireyleri tanımlamak için kullanılmıştır. 1800'lü yılların ikinci çeyreğinden aynı yüzyılın sonuna kadar Rusya'daki yapacak hiçbir işi olmayan insanlara entelijansiya denilmiştir (Akın, 2011, s. 49).

Entelijansiyanın, 19. Yüzyıl'ın ikinci çeyreğinde ilk defa Rus yazar Pyotr Boborykin tarafından teknik bir terim olarak kullanıldığı bilinmektedir. Boborykin bu terimi otoriteyi eleştiren tahsil görmüş kişileri anlatmak için kullanmıştır. Pascal Ory, Entelijansiya kelimesinin Fransızcadan geldiğini iddia etmiş ve Aydınlanma Döneminde ortaya çıktığını ileri sürmüştür. Boudin ise Ory'nin aksine Entelijansiya'nın Fransızca ile ilgili olmadığını söylemiştir. Bu sözcük sosyolojiyle istatistiğin net şekilde tanımlayamadığı grubu işaret etmektedir (Özcan, 2006, s. 57). Cemil Meriç'e (2014, s. 65) göre Rusça'nın Batı dillerine bir armağanı olan entelijansiya, düşünce ile yaşayan, düşünce için yaşayan bir topluluktur.

1.2.3. Münevver

Sözlük anlamı itibarıyla “parlatılmış, aydınlatılmış” anlamlarına gelen münevver (TDK, 2021, s. 1609) Arapça kökenli bir sözcüktür. Derin bir mânâyâ sahip olan bu kavram bize Fransızca Aydınlanma Felsefesi anlatımındaki ışık, aydınlık mânâsına gelen La Lumiere'den uyarlanmıştır. Münevverler, Osmanlı Devleti'nin geç dönemlerinde ortaya çıkıp dağılmaya yüz tutmuş devleti kurtarmak istemişlerdir. Bu misyonu ile münevverler, entelektüellere nazaran siyasi bir nitelik taşımaktadırlar. Münevverleri entelektüellerden ayıran bir diğer önemli nokta ise

münevverlerin mensubu olduğu toplumun dinine bağlı olmasıdır. Yani münevver, aklını kendine rehber edinen, ahlaklı, bilime bağlı ve dindar bir insan tipidir (Erkul, 1999, s. 93-94).

1.2.4. Âlim

Anlamı itibarıyla “bilen, bilici, bilgin” anlamlarına gelen âlim kelimesi Arapça kökenli bir sözcüktür (TDK, 2021, s. 84). Âlim kelimesi daha çok dinî ilimlerle ilgilenen kişileri ifade etmektedir.

Âlim, mânevi bir mürşit, sosyal bir otorite, siyasî bir lider ve kâmil bir düşünürdür (Bulaç, 2008, s. 35). Birçok alan üzerinde bilgi sahibi olan âlim, toplumun bilgisine ve görgüsüne güvendiği kişidir.

1.2.5. Arif

Türk Dil Kurumu (2021, s. 131) arif kelimesini “çok anlayışlı ve sezgili kimse” anlamında tanımlamıştır. İslâm Ansiklopedisi (1991, s. 361) de arifi “tanıyan, bilen, vâkıf ve âşına olan, halden anlayan” olarak tanımlamıştır. Başka bir ifadeyle; gösterişsiz, düşünme gereği olmadan gördüğünü bilen ve anlayan kişiye arif denir (Pakalın, 1993, s. 79). Genel olarak yaratıcı dâhil olmak üzere tüm canlıların nitelikleri hakkındaki bilgiye marifet denilmiştir. Arif, hem metot olarak hem de vasıflarının farklı olması sebebiyle entelektüelden ayrılmaktadır. Yukarıdaki tanımlardan hareketle kavramlar derinlemesine incelendiğinde entelektüel ile arif farklı anlamlara gelmektedir; fakat bahsi geçen kavramlar 19. yüzyıl öncesi Osmanlı aydın tipine işaret etmektedir.

1.2.6. Aydın

Aydın kelime anlamı itibarıyla “kültürlü, okumuş, görgü sahibi kimse” anlamlarına gelmektedir (TDK, 2021, s. 173). Kavramsal olarak aydın kelimesinin net bir tanımı yoktur. Bunun sebebi ise her toplumun, her dönemin ve sınıfın kendine ait bir aydın zümresi olmasından kaynaklanmaktadır. Böylece her toplum kendi aydınını kendisi tanımlamıştır (Erkul, 1999, s. 94).

Osmanlı İmparatorluğu, bilim alanında Avrupa'dan geri kalınca kendi aydınını -o dönemde münevver denilmekteydi- oluşturmuştur. Bu aydınların görevi mensubu oldukları toplumu geri kalmışlıktan kurtarmak ve Batı'dan aldıkları bilimi Türkiye'ye getirmektir. Aydın kelimesi entelektüelin Türkçe karşılığı olarak kullanılmıştır fakat bu iki kelime anlamdaş değildir (Demiralp, 2002, s. 130-131). Ali Şeriatî'ye (2004, s. 12) göre entelektüeli tanımlamak için aydın kelimesini kullanmak çevirmenlerin ve yazarların hatasından başka bir şey değildir ve bu hata fikir dünyasında derin ayrılıkları da beraberinde getirmiştir.

Yukarıda da bahsedildiği gibi etimolojik olarak birbirlerinden ayrılan aydın ile entelektüel sözcükleri, anlam itibarıyla de farklılaşmaktadır. Entelektüel düşünmeyi kendine meslek edinmişken, aydın başkası tarafından aydınlatılmış olmaya işaret etmektedir. Keza günümüzde de aydınlar Batı'dan aldıkları bilgiyle mensubu oldukları toplumu aydınlatmayı vazife edinmişlerdir.

Aydın kelimesi günümüzde seküler bir anlam kazanmıştır ve gazeteci, sanatçı, akademisyen ve kalem erbabı olan kişileri tanımlamada kullanılmaktadır.

1.3. Tevazu Kavramının Kökeni Ve Anlamı

Tevazu kavramı köken itibarıyla Arapça bir kelime olup dilimizde alçak gönüllülük ve gösterişsizlik anlamlarına gelmektedir (TDK, 2021, s. 2209). İslam Ansiklopedisinde tevazu, kişinin kibri reddedip başkalarına karşı aşağılayıcı davranış ve duygularından kaçınması olarak tanımlanmıştır (TDV, 2011, s. 583). Tevazu kavramına İngilizcede karşılık gelen sözcük *humility* kavramıdır. *Humility* kelimesinin etimolojik kökenine bakılırsa, Latince *humilis* ve *humus* kelimelerine dayandığı görülmektedir. *Humilis*, Latince alçak gönüllü, mütevazı anlamlarına, *humus* ise toprak anlamına gelmektedir. Etimolojik kökenine göre *humility* kelimesi, mahcubiyet, kendini olduğundan düşük görme ve düşük statü gibi menfi anlamlar çağrıştırmaktadır (Rowatt vd., 2006, s. 198). Fakat samimi bir şekilde tevazu sahibi olan insanlar, daima kendilerini düşünen ve bencil kimseler değil, ekseriyetle saygılı ve kendi yapabileceklerini bilen insanlar olarak bilinmektedirler (Emmons, 2000, s. 18; Exline ve Geyer, 2004, s. 97; Myers, 1995, s. 196; Rowatt vd., 2002, s. 227). Ayrıca tevazu sahibi insanlar, başkalarına karşı kendisini yücelten kişiler

değil, kendini tanıyan ve yetkinliklerini iyi bir şekilde bilen ve değerlendiren kimselerdir.

Tevazu Platon ve Aristoteles gibi Antik Çağ ve Nietzsche gibi Modern Dönem filozofları için bir erdem olarak görülmemektedir. Nietzsche, tevazuyu yetersizlik işareti olarak görmektedir. Fakat farklı disiplinlerdeki birçok psikolog, filozof ve sosyolog tevazunun derin anlamlar içerdiğini söylemiştir.

Benzer şekilde Emmons (2000, s. 18) tevazunun içerdiği derin anlamlar hakkında *"Alçakgönüllülük dendiği zaman, insanların zihninde benlik saygısı düşük, düşük omuzlu, kendini değersiz gören, başkalarının istekleri doğrultusunda hemen teslim olan ve iradesiz bir kişi resmi canlanmasına rağmen alçakgönüllülük tüm bu karikatürle zıtlık arz etmektedir. Alçakgönüllü olmak, kişinin benliği hakkında düşük, zayıf bir görüşe değil; doğru ve esaslı bir görüşe sahip olduğu anlamına gelmektedir. Diğer bir ifadeyle kendi yetenek, beceri ve kapasitesi karşısında doğru bir bakış açısına ve öz-kabul duygusuna sahip olma; buna paralel olarak kişinin eksik yönlerini anlaması, insanlara karşı kibirlenmemesi ve olumlu bir benlik saygısına sahip olmasıdır"* şu ifadeleri belirtmiştir.

Her ne kadar tevazu aşağılık bir duyguya benzetilse de ondan bir hayli farklıdır. Şöyle izah olunabilir: Tevazu, bir kişilik yetersizliği veya olumsuz kendilik hissi içerisine saplanma durumundan farklı bir şeydir. Mütevazı olmak, haysiyet, onur ve şereften uzak bir hayat sürmek, hakaretlere göz yummak, köle gibi itaat etmek ve hiçbir direnç ortaya koymamak değildir. Derin bir perspektifle bakılırsa, kendini üstün görmemek ve ölçülü olmak demektir. Ekonomik zenginlik, sosyal statü, yetenek, bedensel güç ve güzellik gibi geçici şeylere gerektiğinden fazla önem vermemek, bunları kendinin ve başkalarının olgunlaşmasına yardımcı olarak görmektir (Hökelekli, 2007, s. 118). Burada söz edilen Batı kültürünün benmerkezci yapısına karşılık, tevazu kıymetli bir erdem olarak birçok pozitif değerle ilişki içinde varlığını sürdürürken (Twenge vd., 2008), diğer yandan da tevazunun tanımlanmasına yönelik karşılaşılan zorluklara rağmen, hâkim görüş, tevazunun çeşitli psikolojik ve sosyal sonuçlar üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğu yönündedir (Grubbs, 2014, s. 42). Buri'ye (1988; akt. Tangney, 2000, s. 11) göre tevazunun esası kişinin kendisini küçük görmesi değildir. Ayrıca yakışıklı insanların kendilerini çirkin görmesi veya akıllı insanların kendilerinin öyle olmadıklarına inanması değildir. Gerçek tevazu, kişinin kendisini doğru değerlendirmesidir.

Diğer bir görüşe göre de tevazu bireyin kendini değersiz görmesi değildir. Bireyin kendini değersiz, beceriksiz ya da kusurlu görmesi aptallıktır. Çünkü tevazu, hikmeti ve bilgeliği simgeler. Tevazu, insanın akıllı olduğunu bilmesidir; fakat bu insanın her şeyi bildiği anlamına gelmemektedir. Kişinin kendi gücünü kabul etmesi; fakat ondan da büyük bir gücün varlığını kabul etmesidir. Tevazu, içinde yeni şeyler öğrenmeye açık ve yenilikçi bir zihin barındırır. Tevazunun karşıtı ise kibirdir. Kibir insanlar arasında birlikten ziyade tefrikaya yol açar. Dolayısıyla kibir, insanı değiştiren ve geliştiren bilgiler ile insan arasındaki bir duvar gibidir (Templeton, 1997'den akt. Tangney, 2000, s. 72). Kısaca, tevazu kavramı sözlükte değersizlik, öz saygının düşüklüğü gibi tanımlamaların aksine din bilimleri, felsefe ve psikoloji alanlarında yapılan çalışmalarda derin ve çok yönlü bir kavram olarak tanımlanmaktadır. Tangney'e (2000, s. 462) göre tevazu aşağıdaki temel öğeleri içerir:

- *“Kişinin yeteneklerini ve başarılarını doğru bir şekilde değerlendirmesi (düşük benlik saygısı veya kendini değersiz görme şeklinde değil)*
- *Kişinin hatalarını, eksik yönlerini, bilgi eksikliklerini ve sınırlarını tanıma yeteneği (genellikle daha yüksek güç ile kıyasladığında)*
- *Yeni fikirlere, çelişkili bilgilere ve gelişime açık olma*
- *Yetenek ve başarılı bütünsellik içinde ele almak (örn., kişinin kendisini daha geniş şemada sadece bir birey olarak görmesi)*
- *Nispeten düşük öz-odaklanma, kişinin kendisinin evrenin sadece bir parçası olduğunu fark ederken benliğini fazla düşünmemesi*
- *Her şeyin değerini bilmenin yanı sıra diğer insanların ve şeylerin de birçok farklı şekilde dünyamıza katkı da bulunmalarını takdir etme”*

1.4. Tevazu ve Benzer Kavramlar

Geçmişte düşünürler, günümüzde psikologlar erdemlerin birbiri ile ilişki içerisinde olduğunu, birbirinden ayrı düşünülemeyeceğini ve birbirini desteklediğini söylemişlerdir. Antik Çağ Yunan felsefesinde en temel erdemlerden birisi ölçülülük olduğu belirtilmiştir. Ölçülülük, bütün erdemlerin çıktığı ilk kaynaktır. Fakat ölçülülük tek başına da yeterli değildir. Tarihsel açıdan bakıldığında belirleyici olan üç temel erdem görülmektedir. Bu erdemler cesaret, ölçülülük ve bilgeliktir (Çötök, 2011).

İlk çağ düşünürlerinden Sokrates, doğruluk, cesaret, adalet ve cömertlik hakkında bireyler arasında bir görüş birliği olduğunu savunmaktadır. Bu erdemler hakkında bireyler ilk olarak farklı şeyler söyleseler de, Sokrates yöntemi ile bu erdemler sorgulandığında, onların benzer, üstüne üstlük aynı şeyleri ifade ettiği anlaşılacaktır (Uysal, 2003).

Erdemler arasındaki birliktelik, Platon'un "Yasalar" isimli kitabında "erdem" kavramından hareketle sağlanmaya çalışılmıştır. Erdem, dört kardinal erdemin birlikte olmasıdır. Bir eylemde homojen ölçüde bu erdemler etki ederler. Yani bu erdemlerden bir tanesinin eksik olması ile yapılacak eylemin erdemli bir eylem olarak kabul edilmesi mümkün değildir. Yani erdemler bir tanedir. Bu bağlamda herhangi bir eyleme "erdemli" denildiğinde bu dört erdemin de eylemi gerçekleştiren kişide olduğu kastedilir (Platon, 1998'den akt. Çötök, 2011).

Erdemlerle alâkalı yapılan çalışmalarda müslüman düşünürler de erdemlerin birbiriyle olan ilişkisine sık sık değinmiştir. Örnek verilecek olursa; İbn Sina, temel erdemleri iffet, yiğitlik, amelî hikmet ve adalet olarak belirlemiştir. İnsanî temel erdemlerin merkezine ölçülü yaşam ile kazanılacak olan iffet ve yiğitliği yerleştirip, onlardan daha mühim olarak gördüğü amelî hikmet ve adaleti de bunlarla birlikte düşünerek bir bütünlük sağlamıştır. Öte yandan Râgıb el-İsfahânî ise, erdemlerin birbiriyle sıkı bir ilişki içerisinde olduğunu altını çizmektedir. Bu düşünceye göre kişide dört ana erdem geliştikçe onlara bağlı olarak farklı erdemler de ortaya çıkar. Örnek verilirse; akıl erdemi geliştikçe pratik zekâ, açık fikirlilik ve keskin bir anlama gücü ortaya çıkar (Aydın, 2008).

Sokrates, Platon ve Aristoteles ile birlikte Antik Çağ felsefesinde veya İslâm düşünce geleneğinde görülen erdemlerin birbiriyle olan münasebeti ve bütünlüğü, yakın dönemde yapılan çalışmalarla da sıklıkla bahsedilen bir husustur. Alanyazında yapılan çalışmalara bakıldığında tevazunun da diğer erdemlerle bir ilişki içerisinde olduğu görülmektedir. Peterson ve Seligman'a (2004) göre mütevazı bireyler, prestijlerini korumak için bilgileri hiçbir zaman yanlış lanse etmezler. Bahsi geçen bu durum tevazunun dürüstlük ve adalet için bir öncül olduğuna işaret etmektedir.

Lewis (2002, s. 69), kibri tevazunun zıddı, toplumun birliktelik ruhunu öldüren bir ruhsal kanser olarak görmektedir. Oysa mütevazı kişiler, yalnızca kendi

ihtiyaçlarını gidermektense diğeri insanlara daha fazla yardımcı olan kimselerdir. Dolayısıyla, bir toplumda ekonomik zorluk yaşıyan insanların bilincinde olan mütevazı bir bireyin yardımlaşma hususunda daha müspet tepkiler vereceği açıktır (Kunz, 2002). Yukarıda belirtilen bu durum mütevazı olmak ile cömertlik erdemi arasındaki sıkı bağı göstermektedir.

Alanyazında yer alan ve özellikle son yıllarda oldukça artan pozitif psikoloji çalışmalarında tevazunun diğeri erdemlerle, pozitif kişilik özellikleriyle ve karakter güçleriyle olan ilişkisinden çokça bahsedilmektedir. Örnek verilecek olursa; araştırmacılar yaptıkları çalışmalarda tevazunun bir başkasının iyiliğini gözeterek yardım etme davranışlarının niteliğiyle, yardımseverlikle (Labouff, vd., 2012), cömertlikle (Exline ve Hill, 2012) ekonomik durumu kötü olanların hâlini ve onlara yardım etmenin zorunluluğunu anlama yetisiyle (Exline, 2012) olumlu ilişkiler içinde olduğunu saptamışlardır. Bu veriler, mütevazı olan bireylerin, kurdukları ilişkinin tatmin edici olması hususunda önemli bir yeri olan, diğeri yönelimli, öteki merkezli, olumlu duygu ve davranış eğiliminde olan bireyler olduğunu gözler önüne sermektedir. Dolayısıyla ölçülülük ve ılımlılık erdemi gerçekte tevazu ile birlik ve bütünlük arz etmektedir. İlimlilik, sosyal bir varlık olan insanın çevresiyle kurmuş olduğu ilişkisinde çok önemli bir misyona sahiptir. Peterson ve Seligman (2004), karakter güçlerinin ve erdemlerin sınıflandırmasını yaptıkları çalışmasında tevazuyu ılımlılık ana erdeminin alt başlığı olarak incelemişlerdir.

1.4.1. Tevazu ve Kişilik

“Bireyin önceki başarılarından bahsetmemesi, daima ilgi arayışında olmaması ve kendini vazgeçilmez biri olarak görmemesi (Peterson ve Seligman, 2004, s. 30) olarak tanımlanan tevazu, günümüzde psikologlar tarafından güçlü bir karakterin göstergesi ve erdem olarak görülmeye başlanmıştır. Peterson ve Seligman’ın (2004) yaptıkları erdemler sınıflandırmasında affetme, sağduyu ve otokontrol gibi karakteristik güçlerle birlikte ılımlı olma erdemi altında söz edilen tevazu, psikologlar tarafından yapılan psikoterapide sıkça başvurulanan yöntemlerden biridir. Bir karakter özelliği olarak tevazu (Gediksiz, 2013) diğeri pozitif karakter özellikleriyle birlikte hareket eden bir kişilik eğilimidir. Örnek verilecek olursa; mütevazı bir kişi kendisini suçlamayacak veya reddetmeyecek, sakinliğini

kaybetmeyecek kadar kendi değerini küçük görür. Kendini tanımamaktansa kendisi küçük görmeyi yeğler (Hkelekleli, 2007). Bu bağlamda tevazu kendini tanımamak değil, üstüne üstlük bireyin kendisi etraflica değerlendirmesini içerir (Tangney, 2000). Dolayısıyla tevazu sahibi bir birey, ne olursa olsun kendisini yceltmemesi gerektiğini iyi bilir. Kendine tam mnsı ile kızmayacak kadar bilinçlidir. Birey, kendine dayanabilmesini sağlayacak Őefkte muhtaçtır. Bu nedenle tevazu ve Őefkat karakter özelliği olarak bireyde birlikte bulunur (Hkelekleli, 2007).

Son yıllarda kişinin kendi sınırlılıklarının farkında olması, karşıt görüşe açıklık, öteki merkezcilik (Paine, vd., 2015) olarak incelenen tevazu, bireyin toplumda diğer insanlarla olan ilişkisini de direkt olarak etkileyen bir davranıŐtır. Mütevazı olmak, kişinin yaşadığı toplumda diğer insanlarla olan ilişkisinde uyumlu, sabırlı, nazik olmasını ve duygudaŐlık kurmasını sağlar (Peters vd., 2011). Çünkü tevazu sahibi bir birey bütün insanlığı kendisi ile eŐit görür. Dolayısıyla byleyi pozitif karakter özellikleri, mütevazı bireylerin ilişkilerinin kalitesini yadsınamaz derecede arttırır.

1.4.2. Tevazu ve Din

Tevazu, yüzyıllardan beri din bilimcileri tarafından tartıŐılagelen ve dinin özünde bulunan en derin ve temel karakterlerden birisi olarak kabul edilen önemli bir kavramdır (Krause, 2012). Yahudilik, Hristiyanlık ve İslmiyet gibi semvi dinlerde bireyler, her Şeyin yaratıcısı olan Allah'tan aŐaęıdadırlar. Aynı Şekilde Taoizm, Budizm, Hinduizm ve Konfüçyanizm gibi çok tanrılı dinlerde bireyin benliğine ait olan niteliklerinden kopmasını, yaŐama yönelik daha büyük bir tinsel tecrübe için gerekli olarak sunmaktadırlar (Whatley, 2014).

Tevazu ile tinsellik arasında karmaŐık bir ilişki vardır. Rowatt ve diğerleri (2014) tevazu ve tinsel yapılanmalar arasında pozitif bir korelasyon; fakat Hopkin ve diğerleri (2014) ise entelektüel tevazu ve dine karşı tutumun her iki tarafı arasında negatif bir korelasyon oluŐturduęunu tespit etmişlerdir. Exline ve Geyer (2004) tevazunun algılanması ve değerlendirmesi üzerine yaptıkları çalışmada, tinselliğin ve dine bağlılığın, tevazuyu olumlu algılamakla birlikte birbir iliŐkide olduğunu saptamışlardır. Bollinger ve Hill (2012, s. 36) ise, tevazunun kaynağını Budizm ve

Hristiyanlık inanç geleneklerinde araştırmışlardır ve tevazunun Tangney (2000) tarafından yapılan tanımlamaya benzer olarak, kişinin kendisini doğru şekilde bilmesi, sınırlarını ve zaaflarını kavrayabilmesi ve diğer insanlardan üstün olabilecek özelliklerine açık olma olarak tanımlamışlardır.

Tevazu, İslam dinindeki en önemli erdemlerden biridir. Izutsu'ya (1975, ss. 189-190) göre müslüman bir kişi kibirden uzak, tevazu sahibi bir kul olarak Allah'ın huzurunda durmalıdır. Bu bağlamda İslam'da tevazu erdeminin, tevhid anlayışına sıkıca bağlı olduğu görülmektedir.

Buradan yola çıkılarak, İslam düşüncesinde yer alan tevazunun, tam manasıyla kendini küçük görme ve kibir arasında bir yerde değer kazandığı söylenebilir.

İslam bilim dünyasındaki yazında “tevazu” kavramı, felsefi ve tasavvufi kaynaklarda bir müslümanın sahip olması gereken faziletlerden birisi olarak kabul edilmiştir. Bunun yanında tevazunun karşıtı olan kibir ve gurur da men edilmiştir. İmam Gazalî'ye (1973, s. 55) göre bireyin her yönü ile tarafsız olması, tevazu sahibi olması hususunda da önemlidir.

1.4.3. Tevazu ve Özsaygı

Tevazu, bireyin sosyal ilişkisine yönelik özelliklerle, özsaygı ile alâkalı olarak belirginleştirilmiştir (Peters, vd., 2011; Rowatt, vd., 2006). Tevazu ile özsaygı kavramı zaman zaman birbirine karıştırılmaktadır. Fakat tevazu ile özsaygı aynı şeyi ifade etmediği söylenebilir (Tong, vd., 2016). Özsaygısı yüksek olan bireyler kendilerine yönelik olumlu bir bakış açısını korur, yapabileceklerinin farkındadır ve bazen de diğer insanlardan iyi olduğunu bilerek davranırlar (Kernis, 2003; Mruk, 2006; Owens ve McDavitt, 2006). Bu durumun zıddı olarak mütevazı bireylerin şahıslarına yönelik şiddetli şekilde olumlu ve tek taraflı düşünceleri benimsedikleri bilinmektedir (Emmons, 1999; Means, vd., 1990; Tangney, 2009).

1.4.4. Kültürel Tevazu

Hook ve diğerlerine (2013) göre kültürel tevazu, açıklık, merak duygusu, diğer kültürleri anlama isteğiyle belirlenmiş diğer insanlara doğru bir perspektifi

yansıtmaktadır. Ayrıca Hook ve diğerleri (2013) tarafından Kültürel Tevazu Gönüllülük Ölçeği geliştirilmiştir. Bu ölçekte yedi tanesi pozitif kültürel tevazuyu, beş tanesi de negatif tevazuyu yansıtmak üzere on iki madde yer almaktadır. Tervalon ve Murray-Garcia (1998) kültürel tevazuyu ekseriyetle çok kültürlülük ile ilişkisi olan bir kavram olarak ele alsa da bu kavramı tevazuya benzer kavramlar içerisinde incelemişlerdir.

1.4.5. İlişkisel Tevazu

İlişkisel tevazu, kişinin karşısındaki ile arasındaki ilişkinin samimiyetine göre değişebilen, bir kişinin diğer kişinin tevazu derecesine ilişkin görüşüdür (Nonterah vd., 2016, s. 276). İlişkisel tevazu, hem kişiler arasında hem de bireyin kendisi ile ilişkisinden özellikler bulundurmaktadır. Kendilerine doğru olumlu ve yapıcı düşünceleri olan bu bireylerin, yaşadığı sosyal çevrede kendine odaklı hisleri ve davranışları kontrol etme yetenekleri vardır (Davis vd., 2010, 2013, 2014).

1.5. Entelektüel Tevazu

Entelektüel tevazu, bireylerin düşüncelerini paylaşırken birbirleriyle olan ilişki kurma şeklini ifade etmesine denir (Worthington ve Allison, 2018; Worthington ve diğerleri, 2019). Çeşitli yazarlar ve araştırmacılar tarafından entelektüel tevazunun “kişinin bir inancı, sadece kendisinin inancı olduğu için doğru kabul etmeye istekli olmaması” (Gregg ve Mahadevan, 2014, s. 8), “daha fazlasını bilmeyi marifet sayan entelektüel kibir ile daha azıyla yetinen entelektüel çekingenlik arasında sağlanan erdemli bir denge” (Samuelson vd., 2014, s. 389), “kişinin (benliğine yönelik) bir tehdit hissetmeksizin düşünsel anlamda yanılabilirliğinin farkında olması” (Krumrei-Mancuso ve Rouse, 2016, s. 210) ve “kanıt yetersizliğini ya da bilmeye ve yorumlamaya ilişkin insani sınırlılıkları göz önünde tutarak belli bir kişisel inancın yanlış olabilme ihtimalinin farkında olmak” (Leary vd., 2017, s. 793) şeklinde tanımlandığı görülmektedir. Porter ve Schumann (2018, s. 140) ise yapılan tüm bu tanımların ortak paydasının “kişinin düşüncelerinde kendisine yanılma payı bırakması” olduğuna dikkat çekmiştir.

Bhattacharya ve diğerlerine (2017, s. 4) göre, entelektüel açıdan mütevazı bir kişi sahip olduğu bilginin sınırlarının farkındadır, taraflı olmak yerine açık fikirlidir ve hakikatin ne olduğu konusunda diğerlerine üstünlük taslamamak ve kendini kandırmamaktadır. Bu kişi düşünsel açıdan diğerlerinin önerilerini ve yeterliliklerini dikkate almakta ve yeni kanıtlar ışığında daha önce öğrendiği bilgileri güncellemektedir.

Entelektüel tevazu, ekseriyetle, bireyin kendi görüşleri, inanışları veya fikirleri ile alâkalı hata yapmasıyla birlikte, bunları değiştirmeye veya tekrardan yorumlamaya açık olmasını sağlayan düşünce olarak anlaşılmaktadır (Hook vd., 2015; Samuelson, vd., 2012). Stenberg'e (1985) göre ise bilge olmanın açık görüşlü olmak, hataları kabul etmek ve onları düzeltmeye çalışmak gibi yönleri entelektüel tevazu ile ilişkilidir.

Entelektüel tevazu, okudukça bilmediğinin farkında olan bireyin, öğrenme azmini kaybetmemesi olarak tanımlanabilir. Kendisini yalnızca tecrübe, gözlem, içgüdü ve sezgileriyle güdüleyen bir araştırmacı, peşin hükümlerden ve dogmalardan izole olarak evreni sorgulayabilecektir. Çalışmasında tartıştığı esas konu ise, bu özelliklere sahip bir araştırmacının izleyeceği yöntemdir. Araştırmacının geliştirmiş olduğu yaklaşım, akılcılık, eleştircilik, daha da önemlisi yanlışlamacılık temeline dayanmalıdır. Mühim olan, araştırmacının şüpheli bir tavırla geliştirdiği kuramın doğruluğunu değil yanlışlığını göstermesidir. Başka bir deyişle, kendi kuramını sorgulaması, bulduğunu zannettiği şeyin büyük bir tevazu ile hatalı ya da yanlış olabileceği kaygısını taşıması ve bunu çekinmeden dile getirmesidir. Çünkü araştırmacının yaptığı hatalar ona yeni ufuklar açabilecek ve araştırmacının doğruyu bulma olasılığını arttıracaktır (Aka ve Turan, 1997, s. 17-18).

Literatürde tevazu ile yapılan çalışmaların entelektüel tevazuyu kapsadığını öne süren çalışmalar olduğu gibi (Whitcomb, vd., 2017) tevazudan farklı olarak değerlendiren çalışmalar da (Leary ve Banker, 2018) yapılmıştır. Krumrei-Mancuso ve Rouse'a göre (2016) entelektüel tevazu bireyin inanç ve fikirleri ile ilişkiliyken tevazu kişilerin şahsiyet algılarını esas almaktadır. Church ve Samuelson (2016) entelektüel tevazu hakkında muhtelif tanımlar yapılmasına rağmen kavramın direkt olarak ne anlama geldiğinin hâlâ tartışma konusu olduğu fikrini ortaya atmıştır.

Entelektüel tevazu düzeyi yüksek olan bireyler inandıkları değerlerin doğruluğunu diğerlerine göre daha fazla sorgulamakta ve ortaya atılan iddialara ilişkin argümanlara inanma eğiliminde oldukları görülmektedir (Leary vd., 2017). Ayrıca entelektüel tevazu düzeyi yüksek bireylerin ihtilafa düşülen konuyla alakalı derinlemesine araştırmalar yaptığı tespit edilmiştir (Deffler vd., 2016).

Entelektüel tevazu, insanların sosyal hayatlarında çevresi ile olan ilişkilerinde daha uzlaşımçı olmalarına olanak sağladığı ve entelektüel tevazu düzeyi yüksek olan insanların diğerlerine göre daha açık fikirli, değişime ve gelişime açık bireyler olduğu düşünülebilir.

1.6. Sağlık Çalışanlarında Entelektüel Tevazu Kavramı

Entelektüel tevazu kavramıyla ilgili yapılan araştırmalar incelendiğinde doğrudan sağlık çalışanlarıyla ilgili Türkçe alanyazında herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Yurtdışında yapılan çalışmalara bakıldığında çokça kavramsal çalışma (Leary vd., 2017; Whitcomb vd., 2017; Tanesini, 2018) yapıldığı görülmektedir. Ayrıca Schei, Fuks ve Boudreau'nun (2018) yaptığı çalışmada da tıp öğrencilerinin entelektüel tevazu eğitimi aldığı görülmektedir. Alanyazında entelektüel tevazu kavramıyla ilgili sağlık çalışanları üzerinde herhangi bir çalışma olmamasına karşın sağlık çalışanlarının kendilerini diğer meslek gruplarına kıyasla değerli gördükleri çalışmalar mevcuttur. Tıbbın çok eskilere dayanması, tıp mesleğini ifa eden kişilerin rahip, büyücü ve kabile şefi gibi önemli kişiler olması (Bayat, 2016, s. 31), bu kişilerin toplum içerisinde sözü geçen kişiler olması kendilerini saygın birer birey olarak gördükleri ifade edilebilir (Olgun Henzel, 2009, s. 15).

İKİNCİ BÖLÜM

YAŞAM DOYUMU

Yaşam doyumu insan hayatında mutlu olabilmenin ve hayata anlam katabilmenin temelinde yatan önemli bir olgudur.

2. YAŞAM DOYUMU KAVRAMININ TANIMI VE ÖNEMİ

Yaşam doyumu, insan mutluluğuyla ilgili yaşamın bilişsel yargısal yönlerini içermesinin yanı sıra öznel iyi oluş kavramının bir bileşenidir. Öznel iyi oluş yaşam doyumu, olumlu ve olumsuz duygular olmak üzere üç farklı bileşenden meydana gelmektedir. Yaşam doyumu kognitif yargısal yönleri ifade ederken son iki bileşen öznel iyi oluşun duygusal yönlerini ifade etmektedir. Shin ve Johnson (1978) yaşam doyumunu, kişinin tercih ettiği ölçütlere göre bireyin yaşam kalitesinin küresel bir değerlendirmesi olarak tanımlamıştır. Yaşam doyumu en açık ifadeyle kişilerin beklentilerinin gerçek hayattaki durumlarıyla kıyaslanması sonucudur.

Diğer bir tanımda ise yaşam doyumu, hayatlarındaki olgulara dayanarak kişilerin sübjektif olarak kendilerini iyi hissetmeleri ve kaliteli yaşam hedeflerine ulaşmaları olarak belirtilmektedir (Dikmen, 1995). Yaşam doyumu yüksek olan kişiler yaşamlarındaki durumları ve yaşam koşullarını pozitif yönde değerlendiren kişilerdir (Yavuzer ve Çivilidağ, 2014). Diener (1984) ise yaşam doyumunun hareketli bir yapıda olduğunu, kişilerin yaşam standartlarına göre göre değişebileceğini belirtmiştir.

2.1. Yaşam Doyumu Kuramları

2.1.1. Ereksel Kuram

Ereksel kuram, mutluluğun belirlenen ihtiyaçların giderilmesi veya amaçlara ulaşılabilmesi gibi durumlarda ortaya çıkacağını belirtmektedir. Wilson'un (1967) ortaya attığı kurama göre gereksinimlerin tatmin edilmesi mutluluğa, edilmemesi mutsuzluğa neden olmaktadır.

2.1.2. Aktivite Kuramı

Aktivite kuramı kişinin mutluluğunun, doğru yapılan ve olumlu sonuçlanan aktivitelerle sağlanabildiği fikrine dayanmaktadır. Bu kuramın ilk ve en önemli temsilcilerinden olan Aristoteles, mutluluğun kaynağının erdemli etkinlikler olduğunu ileri sürmüştür (Koç Çakan, 2013). Netice itibarıyla kişi kabiliyeti ölçüsünde bir aktiviteyle vakit geçirmesi onun mutlu olmasını sağlamakta ve yaşam doyumu düzeyini arttırmaktadır.

2.1.3. Yukarıdan Aşağıya Aşağıdan Yukarıya Kuramı

Yukarıdan aşağıya kuramında mutluluk, genel bir kişisel özellik olarak kişilerin olaylara karşı gösterdiği tepkiyi belirlemektedir (Diener, 1984). Aşağıdan yukarıya kuramı, mutluluğun, kısa süreli zevk ve acıların bütünü olduğunu belirterek tümevarımcı bir yaklaşım izlemektedir (Koç Çakan, 2013).

2.1.4. İlişkilendirici Bağ Kuramı

İlişkilendirici bağ kuramına göre kişilerin olaylara yüklediği anlam önemlidir. Kişi için olumlu sonuçlanan olaylar içsel faktörlere bağlanıyorsa, en büyük mutluluk kaynağıdır (Schwarz ve Clore, 1983). İlişkilendirici bağ kuramı, insan zihninde mutluluk kavramına ilişkin bir bağ olduğunu öne sürmektedir. Kişilerin karşılaştıkları durumlara verdiği tepkiler, zihinlerinde olumlu veya olumsuz bir bağ oluşmaktadır (Güler, 2015).

2.1.5. Yargı Kuramı

Yargı kuramına göre yaşam doyumu belirli standartların gerçek olaylarla mukayese edilmesi neticesinde ortaya çıkmaktadır. Bu kuramda kişinin sahip olduğu standartlar öne çıkmaktadır (Acar Arasan, 2010). Ayrıca kendilerine kıyasla diğer kişilerden daha iyi şartlarda yaşadıklarını düşünen bireyler, daha yüksek yaşam doyumu düzeyine sahip olduğu görülmüştür (Kearl, 1981).

2.2. Yaşam Doyumunu Etkileyen Faktörler

Kişilerin yaşam doyumlarına etki eden faktörler yaşam doyumunun subjektif bir şekilde değerlendirilmesinden dolayı kişiden kişiye değişiklik göstermektedir. Bu sebeple faktörler geniş bir perspektifle değerlendirilmektedir. İngiltere’de yapılan büyük çaplı bir araştırmada yaşam doyumunu ölçütleri aşağıdaki gibi sonuçlanmıştır (Duffy, 2004):

Demografik değişkenler; yaş, cinsiyet, iş durumu, etnik kökeni, medeni durum, vb.,

Geliri, harcama davranışı, gelirin satın alma gücü,

Kişinin fiziksel ve mental açıdan sağlık durumu, kişinin ev içerisinde veya dışarısında diğer bireylerin bakımı üstlenip üstlenmemesi,

Spor yapmak, tiyatroya gitmek, sivil toplum kuruluşlarına yardım etmek gibi aktivitelere katılım,

İçinde bulunulan sosyal çevre ve bu çevrenin güvenliği.

Literatür incelendiğinde yaşam doyumunu kavramının birçok farklı kavramla ilişkilendirildiği görülmektedir, çünkü hayat hemen hemen her şeyi kapsayacak genişliktedir (Dikmen, 1995). Yine yaşam doyumunu kavramına bakıldığı zaman kişiden kişiye ve kültürden kültüre farklılıklar gösterdiği anlaşılmaktadır. Bu çalışmada yaşam doyumuna etki eden faktörler üç başlık altında toplanmıştır. Bunlar; demografik faktörler, işle ilgili faktörler ve diğer ilgili faktörlerdir.

2.2.1. Demografik Faktörler

Demografik faktörlerde yaşam doyumunu ve yaş arasındaki ilişkiye yönelik yapılan çalışmalar incelendiğinde yaşın yaşam doyumunu üzerinde önemli etkiye sahip olduğu görülmüştür. Araştırmalar neticesinde genç bireylerin yaşlı bireylere nazaran yaşam doyumunu düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Yaşlı bireylerin yaşam doyumlarındaki düşüşün sebebi algılanan sağlık düzeylerine atfedilmektedir (Suh vd., 2012; Gwondz ve Sousa-Poza, 2010; Çevik ve Korkmaz, 2014). Bu durumun aksine literatürde yaşlılığın yaşam doyumunu düzeyini arttırdığı yönünde sonuçlar da mevcuttur. Bu çalışmalar yaşam doyumunu ve yaş arasında kolları yukarıda

parabol şeklinde bir ilişki olduğunu göstermekte ve genç yaşlarla ve yaşlılık dönemlerinde kişilerin yaşam doyumu düzeylerinin orta yaş dönemlerine nazaran daha yüksek olduklarını belirtmektedir (Gaymu ve Springer, 2010; Duffy, 2004; Melin vd., 2003; Eren, 2008).

Yaşlı bireylere yönelik yapılan bir araştırmada, yaşlılığa yönelik daha fazla bilgiye sahip kişilerin ve yaşlılık hakkında olumlu tutuma sahip kişilerin yaşam doyumu düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Kendini sağlıklı olarak gören yaşlı bireylerin de daha yüksek yaşam doyumuna sahip olduğu ortaya konulmuştur. Mental ve fiziksel sağlığın iyileştirilmesi ve yaşlılığa yönelik pozitif tutumların geliştirilmesine yönelik psikolojik desteklerin yaşlı bireylere sağlanması yaşam doyumlarında sağlanacak artış için önemlidir (Suh vd., 2012).

Diğer bir demografik değişken olan cinsiyetin yaşam doyumuyla ilişkisine dair alanyazında tutarlı bir sonuç bulunmamaktadır. Suh'un (2012) yaşlı bireylere - 65 yaş üstü- yönelik yapmış olduğu araştırmada, erkeklerin yaşam doyumlarının daha düşük olduğu sonucuna varılmıştır. Lakin literatürde bu durumun aksine, cinsiyetin yaşam doyumu üzerinde herhangi bir etkisinin olmadığını gösteren araştırmalar da yer almaktadır (Melin vd., 2003; Benli, 2016; Doğan, 2012; Yavuzer ve Çivilidağ, 2014). Medeni durumun yaşam doyumu üzerindeki etkisi de pek çok çalışmada araştırılmıştır. Bekar olmanın yaşam doyumunu azalttığını (Suh vd., 2012; Eren, 2008; Ünal, 2001) tespit eden çalışmaların yanı sıra, arttırdığının da (Çevik ve Korkmaz, 2014) ortaya çıktığı çalışmalar bulunmaktadır.

Gelir düzeyi ile yaşam doyumu arasında ekseriyetle müspet bir ilişki tespit edilmiştir (Melin vd., 2003). Suh ve diğerlerinin yaptığı araştırmada yaşlı kişiler içerisinde durumu iyi olmayanların yaşam doyumu düzeylerinin de düşük olduğu saptanmıştır. Yine aynı çalışmada bir eşle yaşamının da yaşam doyumu üzerinde olumlu yönde etki ettiği görülmüştür (Suh vd., 2012).

Hemşirelerle yapılan bir araştırmanın sonucunda kronik rahatsızlığı olan kişilerin yaşam doyumu düzeylerinin daha düşük oldukları ve kişilerin sağlık durumlarını algılayışları iyi olanların kötü olanlara nazaran yaşam doyumlarının daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Hemşirelerin cinsiyeti, medeni durumu, yaşı,

eğitim düzeyi ve meslekteki çalışma yılı gibi demografik değişkenleriyle yaşam doyumunu arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır (Benli, 2016).

Toparlanacak olursa literatürde pek çok demografik değişkenin yaşam doyumuyla anlamlı ilişkiler kurduğu görülmektedir. Fakat yukarıda zikredilen araştırmalarda da görüleceği üzere bireylerin cinsiyet, yaş, medeni durum, eğitim durumu, sağlık durumu gibi özelliklerine bakarak bu değişkenlerin yaşam doyumunu üzerindeki etkilerine ilişkin genelleme yapılması pek mümkün değildir. Bunun sebebi yaşam doyumunu kavramının kapsamının çok geniş olmasıdır.

2.2.2. İşle İlgili Faktörler

İş hayatının kişinin hayatının büyük bir bölümünü oluşturmasından dolayı yaşam doyumunu üzerinde etkisi kaçınılmazdır. Kişinin işinden duyduğu huzursuzluk, isteksizlik veya mutluluğun yaşam doyumunu üzerinde etki etmesi beklenmektedir. Literatürde de yaşam doyumuyla ilişkili kavramların başında yaşam doyumunu gelmektedir. Literatürde yaşam doyumunu ve iş doyumunu ilişkisinin ele alan pek çok araştırma mevcuttur (nal, 2001; Eren, 2008; Turgut, 2010; Doğan, 2012; Deveci, 2014).

Hemşirelerle yapılan bir araştırmada çalışanların mesleklerini kendileri için uygun bulmalarıyla yaşam doyumunu arasında ileri derecede anlamlılık olduğu saptanmıştır. Daima gündüz saatlerinde çalışan hemşirelerin gece-gündüz çalışan hemşirelerden daha yüksek yaşam doyumlarına sahip olduğu görülmüştür (Eren, 2008).

2.2.3. Diğer Faktörler

Özel sektörde beyaz yakalı çalışanlarla yaptığı araştırma, kişilerin yaptıkları işe motive olmalarını kolaylaştıran ve iş doyumlarının arttırılmasını sağlayan tatil memnuniyetinin yaşam doyumunu üzerinde önemli bir etkisinin olduğunu göstermiştir (Altunel ve Akova, 2017). Alanyazında bu duruma arka çıkan araştırmalar bulunmaktadır (Chen vd., 2016; Sirgy vd., 2011).

Bir diğer çalışmada da niversite ğrencilerinin yalnızlık düzeylerinin yaşam doyumunu ile ilişkisi incelenmiştir. Çalışmanın bulgularına göre yalnızlık düzeyi ve

yaşam doyumunu arasında ters yönlü bir ilişki olduğu saptanmıştır. Yalnızlık düzeyleri arttıkça yaşam doyumlarının azaldığı görülmüştür (Özkaya, 2017). Bu araştırmanın sonucunu destekler nitelikte farklı çalışmalar da literatürde mevcuttur (Balaban, 2015; Dost, 2007).

2.3. Sağlık Çalışanlarında Yaşam Doyumu

Literatürde sağlık çalışanlarıyla ilgili yapılan araştırmalarda yaşam doyumunun tükenmişlik, iş doyumunu, mobbing ve demografik değişkenlerle arasındaki ilişkileri belirlemeye yönelik pek çok çalışma bulunmaktadır. Hemşirelerle yapılan bir araştırmada 30 yaş altı hemşirelerin yaşam doyumunu düzeylerinin 30 yaş üstüne göre anlamlı düzeyde daha düşük olduğu, bekar hemşirelerin evlilere nazaran daha düşük yaşam doyumlarının olduğu, eğitim seviyesi düştükçe yaşam doyumunun azaldığı, mesleğe yeni başlayan kişilerin daha deneyimli kişilere göre yaşam doyumlarının daha düşük oldukları sonucuna varılmıştır. Araştırmada hemşirelerin sosyal aktivitelere katılım durumlarıyla ilgili herhangi bir ilişki bulunmamıştır. Ayrıca ailesinde maddi ve manevi bakıma muhtaç kişileri olan hemşirelerin yaşam doyumlarının daha yüksek olduğu görülmüştür (Eren, 2008).

Ameliyathanede görev yapan hemşireler üzerinde yapılan bir araştırmada ise, hemşirelerin yaş, eğitim düzeyi, medeni durum, çalışma süresi, işini severek yapması ve meslekteki çalışma şekillerinin yaşam doyumunu üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı fakat hemşirelerin iş doyumlarıyla ilişkili olduğu sonucu saptanmıştır (Turgut, 2010).

Bireylerin mesleki deneyimlerinin ve çalışma sürelerinin artmasıyla kişinin işine bağlanması ile kariyerinde hedeflediği yere ulaşabilme olasılığının çalışanların yaşam doyumlarını arttırabileceği düşünülmektedir. Yaptıkları işten keyif aldıklarını düşünenlerin keyif almayanlara göre yaşam doyumlarının yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. 30 yaş altı kişilerin yaşam doyumlarının düşük bulunması sonucu, yaşlı çalışanların yaşamdan beklentilerinin daha az olması ve bu beklentilerinin çoğunu karşılamış olmalarından kaynaklanabileceği düşünülmektedir. Bekâr hemşirelerin yaşam doyumlarının düşük çıkması ise bekârlığın daha düzensiz bir yaşam

sürebilmelerine neden olma ihtimali sonucu yaşam doyumlarını olumsuz etkileyebileceği söylenmektedir (Eren, 2008).

Doğan ve diğerleri (2012) sağlık çalışanlarına yönelik yaptığı bir çalışmanın sonucunda yaşam doyumu en yüksek olan grubun hekimler olduğu sonucuna varmıştır. 1174 Norveçli hekim üzerinde yapılan başka bir araştırmada (Nylenna vd., 2005) da diğer meslek gruplarına göre genel yaşam düzeyinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Yavuzer ve Çivilidağ'ın (2014) yaptığı araştırma da bu sonuçları destekler niteliktedir. Çalışmanın diğer sonuçlarında maaşından memnun olan çalışanların memnun olmayanlara göre anlamlı bir şekilde daha yüksek yaşam doyumuna sahip oldukları saptanmış ve iş doyumu ve yaşam doyumu arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır. Cinsiyet ve günlük çalışma saatlerinin ise yaşam doyumu üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı neticesine varılmıştır (Doğan, 2012).

Ünal (2001) hekimlerde tükenmişlik ve iş doyumunun yaşam doyumu ile ilişkisini incelediği araştırmanın sonucunda, yaşam doyumu ve tükenmişlik arasında negatif, iş doyumu ile yaşam doyumu arasında ise pozitif anlamlı ilişki bulmuştur. Burada iş doyumu arttıkça yaşam doyumunun arttığı, tükenmişlik arttıkça yaşam doyumunun azaldığı görülmektedir. Demografik ve diğer değişkenler arasındaki ilişkiye bakıldığında ise cinsiyet, yaş, medeni durum, maaşını yeterli bulup bulmama durumu, meslekteki çalışma süresi ve akademik unvana sahip olma durumlarının yaşam doyumu üzerinde anlamlı farklılıklar oluşturdukları belirlenmiştir. Çalışmanın sonucunda yaşam doyumu üzerinde en etkili olan değişkenin ise iş doyumu olduğu sonucuna varılmıştır.

Yavuzer ve Çivilidağ'ın (2014) sağlık çalışanlarında psikolojik tacize maruz kalmanın yaşam doyumu üzerindeki etkisini belirlemek üzere yaptıkları araştırmada, psikolojik tacizin yaşam doyumu üzerinde negatif etkisi olduğu saptanmıştır. Sağlık çalışanlarının iş yerlerinde psikolojik tacize maruz kalmaları depresyona sebep olmakta ve bu da çalışanların yaşam kalitesini negatif yönde etkilemektedir. Sağlık çalışanlarının yaşam doyumlarının düşmesi iş performanslarının azalmasına sebep olmakta, kişiler yaptıkları işten memnuniyetsizlik duymaya başlamakta ve bunların bir tezahürü olarak sağlık kurumunun genel verimliliği de düşmektedir.

Sağlık çalışanları diğer sektör çalışanlarına göre daha riskli bir iş yapmaktadırlar. Hastane ortamının bu risklerin oluşmasına neden olan psikolojik gerginlik, düzensiz ve yoğun iş koşulları, kendilerine vakit ayıramamaları gibi bazı dezavantajları bulunmaktadır (Berberich ve Brähler, 2006). Yaşam doyumu da bireylerin mental sağlık durumlarıyla ilişkili bir kavramdır. Kendini sağlıklı hisseden kişilerin sağlıksız hissedenlere nazaran daha yüksek yaşam doyumuna sahip oldukları bilinmektedir (Diener, 2009). Yapılan araştırmalar neticesinde hekimlerde depresyon belirtileri ve süregelen stresin yaşam doyumu düzeyini ciddi ölçüde azalttığı sonucu bulunmuştur (Klaghofer vd., 2011).

Eren (2008) sağlık çalışanlarının yaşam doyumu düzeylerinin yukarı çekilebilmesi için bazı öneriler sunmuştur. Bu öneriler ücret yeterliliği, mental destek sağlanması ve sosyal aktivitelere katılma olarak belirtilmiştir. Tüm bu söylenenlere ek olarak faktörlerin içerisinde en mühim olduğu belirtilen bireylerin iş doyumlarını etkileyen faktörlerin tespit edilerek mesleklerinden memnun olmalarını sağlayıp buna bağlı olarak yaşam doyumlarının da artırılması sağlanabilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

3.1. Yöntem

Bu bölümde araştırmanın amacı, yöntemi, örnekleme ve veri analizi hakkında bilgilere yer verilmiştir. Ayrıca uyarlamada kullanılan ölçeğin geçerlik ve güvenilirliğine ait bilgiler yer almaktadır. Araştırmada nicel araştırma deseni içerisinde biri olan tarama araştırması (survey search) kullanılmıştır (Gürbüz ve Şahin, 2017).

3.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada sağlık çalışanlarının entelektüel tevazu düzeylerinin demografik değişkenler açısından incelenmesi ve entelektüel tevazunun yaşam doyumu üzerinde etkisini ölçmek amaçlanmıştır. Araştırmada entelektüel tevazu kavramı ele alınmış ve bireylerin entelektüel tevazu düzeylerini ölçmek amacıyla Krumrei-Mancuso ve Rouse (2016) tarafından geliştirilen Kapsamlı Entelektüel Tevazu Ölçeği (Comprehensive Intellectual Humilty Scale) Türkçeye uyarlanmıştır.

Çalışma iki aşamadan oluşmaktadır. Araştırmanın ilk ayağı Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Yönetimi ile Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi bölümünde okuyan öğrencileri, diğer ayağı ise Isparta İl Merkezinde yer alan kamu, özel ve üniversite hastanelerinde görevli sağlık çalışanlarını kapsamaktadır.

3.3. Araştırmanın Evreni ve Örnekleme

Çalışma iki aşamadan oluştuğu için iki farklı evren ve örneklem grubu kullanılmıştır. Birinci çalışmanın evrenini Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Yönetimi ve Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi bölümü öğrencileri oluştururken ikinci çalışmanın evrenini Isparta ilinde görev yapan sağlık çalışanları oluşturmaktadır. Evren büyüklüğünün belli olduğu durumlarda %95 güven aralığı ve %5 hata payı dikkate alındığında 384 kişilik bir örneklem grubu araştırma için yeterli

kabul edilmektedir (Gürbüz ve Şahin, 2017, s. 130). Ek olarak örneklem sayısı, madde sayısının en az beş – on misli olması gerekmektedir (Bryman ve Cramer, 2001’den akt., Tavşancıl 2002). Bu ilkedan hareketle ilk çalışmanın örneklem sayısı 170’i Sağlık Yönetimi, 78’i Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi bölümünde öğrenim gören 248 kişidir. İkinci çalışmanın örneklem sayısını da Isparta ilindeki çeşitli sağlık kurumlarında görev yapan 389 sağlık çalışanı oluşturmaktadır.

3.4. Kapsamlı Entelektüel Tevazu Ölçeği

Uyarılama yapılmadan önce Entelektüel Tevazu kavramıyla ilgili geliştirilen dört farklı ölçek incelenmiş ve örneklem grubunu en doğru şekilde yansıtabilecek olan ölçeğin Krumrei-Mancuso ve Rouse’nun (2016) geliştirdiği “Kapsamlı Entelektüel Tevazu Ölçeği” olduğunda karar kılınmıştır. Araştırmada örneklem Amazon MTürk aracılığıyla oluşturulmuştur. Örneklem 1 ve örneklem 2, rastgele olarak ikiye ayrılmış ve katılımcıların %56’sını üniversite mezunları oluşturmaktadır. Örneklem 3, 18-81 yaş aralığında, %52’si kadın, %57’si üniversite mezunu 509 kişiden oluşmaktadır. Örneklem 4 ise 18-28 yaş aralığında, %68’i kadın 179 kişiden oluşmaktadır.

Tablo 1. Kapsamlı Entelektüel Tevazu Ölçeği ve Alt Ölçeklerinin Psikometrik Özellikleri

	Ölçeğin Tamamı (22 madde)	Zihin ve Benlik Bağımsızlığı Boyutu (M1-M5)	Birinin Bakış Açısını Değiştirme Açıklığı Boyutu (M6-M10)	Başkalarının Bakış Açılarına Saygı Boyutu (M11-M16)	Entelektüel Aşırı Özgüvenin Yoksunluğu Boyutu (M17-M22)
Örneklem	Cronbach α				
Örneklem 1 (N= 380)	0,88	0,89	0,80	0,85	0,74
Örneklem 2 (N=380)	0,87	0,89	0,81	0,84	0,74
Örneklem 3 (N= 509)	0,85	0,87	0,80	0,83	0,72
Örneklem 4 (N= 179)	0,82	0,82	0,76	0,78	0,70

McElroy ve diğerlerinin (2014) geliştirdiği “Entelektüel Tevazu Ölçeği”, entelektüel tevazu algısının kişinin bilgisi veya fikirleri üzerindeki etkisine ilişkin

tevazunun dini liderlerle olan ilişkileri nasıl etkilediğine odaklandığı için araştırmanın örneklem grubuna uymadığı düşünüldüğü gerekçesiyle bu ölçek tercih edilmemiştir.

Porter ve Schumann'ın (2017) geliştirdiği “Entelektüel Tevazu Ölçeği” karşıt siyasi görüşlere sahip kişilerin birbirlerine karşı tutumunu ölçmeyi amaçladığı için bu çalışmada tercih edilmemiştir.

Leary ve diğerlerinin (2017) geliştirdiği “Entelektüel Tevazu Ölçeği” de kişilerin dini inançları, siyasi tercihleri ve politikacılara karşı tutumlarını ölçmeyi amaçladığı için çalışmada tercih edilmemiştir.

3.5. Yaşam Doyumu Ölçeği

Birçok farklı araştırmacı tarafından farklı farklı yaşam doyumu ölçeği geliştirilmiştir. Yapılan çalışmada Diener ve diğerleri (1985, s. 72) tarafından geliştirilen ve Dağlı ve Baysal (2016) tarafından Türkçe'ye kazandırılan ölçek tercih edilmiştir. Ölçek tek boyut ve 5 maddeden oluşmaktadır. Yapılan analizler sonucunda ölçeğin KMO değerinin 0,869 olduğu saptanmıştır. Bu değer çeşitli kaynaklara göre çok iyi bir değer olarak yorumlanabilecek düzeydedir. Aşağıdaki tabloda maddelere ilişkin faktör yükleri yer almaktadır.

Tablo 2. Yaşam Doyumu Ölçeğine İlişkin Faktör Yükleri

Madde	Faktör Yükleri
1. İdeallerime yakın bir yaşantım vardır.	0,856
2. Yaşam koşullarım mükemmeldir.	0,848
3. Yaşamımdan memnunum.	0,893
4. Şimdiye kadar yaşamdan istediğim önemli şeylere sahip oldum.	0,800
5. Tekrar dünyaya gelsem hayatımdaki hemen hemen hiçbir şeyi değiştirmezdim	0,728
Toplam Varyans	% 68,389
KMO	0,869
Bartlett	Ki-Kare 528,329

	p	0,001
--	---	-------

Ölçeği oluşturan maddelerin Cronbach Alpha değeri 0,88 olarak hesaplanmıştır. Bu değer, birçok uzmana göre mükemmel olarak yorumlanabilecek bir değerdir (Field, 2005; Pallant, 2001; Tabachnick ve Fidell, 1996).

3.6. Ölçek Uyarlama Süreci

Uyarlama, hâlihazırda var olan bir ölçeği bir dilden başka bir dile doğrudan çevirip kullanmak değil, o ölçeğin geçerlik ve güvenirlik analizinin yapılmasıdır. Ayrıca kullanılan ölçek çevrilecek dilin kültürüne de uygun olması gerekmektedir. Çalışılacak konu üzerinde sıfırdan bir ölçek geliştirmekten ziyade daha önce geliştirilen ölçeği uyarlamanın olumlu yönleri bulunmaktadır. Bunlar arasında zaman ve maliyetten tasarruf en önde gelmektedir. Yine yeni bir ölçek geliştirmek o alanda uzmanlık gerektireceği için uzmanlık bilgisinin yeterli olmadığı durumlarda ölçek uyarlamak daha mantıklı olmaktadır. Uyarlama çalışması yapmanın avantajlı yanları olması gibi dezavantajlı yanları da vardır. Bunlardan biri –belki de en önemlisi- her iki dile de hâkim uzman bulma problemidir. Eğer böyle bir uzman bulunamazsa çalışılacak alanla ilgili farklı uzmanların belirlenmesi ve bu uzmanların bir arada çalışması zaman açısından önemli bir sorun teşkil edecektir. Ayrıca geçerlik ve güvenirliği yüksek olan bir ölçeğin uyarlama sonrası da yüksek değerler vermesi beklenmektedir. Uyarlama sonrası bu değerler orijinal ölçekteki değerlere göre düşüklük gösterebilir. Ölçek uyarlamanın planlı ve sistematik bir şekilde yapılması karşılaşılabilecek sorunları şüphesiz en aza indirmektedir (Deniz, 2007).

Seçer'in (2018) "Psikolojik Test Geliştirme ve Uyarlama Süreci" kitabında da belirttiği gibi ölçek uyarlama süreci belirli aşamalara göre olmalıdır. Önce ihtiyacın belirlenmesi ve uygun ölçme aracının belirlenmesi gerekmektedir. Ardından çeviri ekibinin oluşturulması, dil uzmanlarına orijinal ölçeğin Türkçe çevirisinin yaptırılması, yapılan çevirilerin karşılaştırılması, tekrar çeviri yapılması, orijinal ölçek ile çevrilen ölçek formunun karşılaştırılması gerekmektedir. Daha sonra ölçeğinin dil geçerliğinin yapılması gerekmektedir. Dil geçerliği yapıldıktan, ölçeğe son verildikten sonra ölçeğin model uyumunun incelenmesi için faktör analizi, geçerlik ve güvenirlik analizlerinin yapılması gerekmektedir.

Çalışmada örneklem sayısı her bir ölçek maddesinin minimum 5 veya 10 katı olmalıdır ilkesine göre belirlenmiştir (Sümbüloğlu ve Sümbüloğlu; 2014; Boateng vd., 2018). Bu bağlamda Krumrei-Mancuso ve Rouse'un (2016) geliştirdiği Kapsamlı Entelektüel Tevazu Ölçeği önce Türkçeye uyarlanmıştır. Uyarlama daha evvel geliştirilen bir ölçeği, yalnızca bir dilden başka bir dile çevirmek değil, o ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik analizlerinin yapılması demektir (Karakoç, 2014, s. 40). Bu araştırmada kullanılan ölçek önce Türkçeye çevrilmiş, sonra da geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılmıştır.

Çalışmada nicel araştırma yöntemlerinden biri olan anket tekniğinden yararlanılmıştır. Anket formu, "Kapsamlı Entelektüel Tevazu Ölçeği" ve tanımlayıcı bilgiler olmak üzere iki bölümden meydana gelmektedir. Anket formunun ilk bölümünde Kapsamlı Entelektüel Tevazu Ölçeği yer alırken, ikinci bölümünde tanımlayıcı bilgiler yer almaktadır.

3.6.1. Çalışma 1

Ölçek uyarlama süreci bittikten sonra iki örneklem grubundan biri olan Sağlık Yönetimi ile Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi öğrencileri üzerinde yapılan araştırmaya Çalışma 1 adı verilmiştir. Çalışma 1'de tanımlayıcı bilgiler bölümünde katılımcılara yaş, cinsiyet, bölümü ve eğitim durumu sorulmuştur.

Katılımcıların entelektüel tevazu düzeylerinin değerlendirilmesinde "Kapsamlı Entelektüel Tevazu Ölçeği" kullanılmıştır. Krumrei-Mancuso ve Rouse (2016) tarafından geliştirilmiş ve geçerlik – güvenilirlik analizleri yapılmıştır. Ölçek toplamda 22 madde ve zihin ve benlik bağımsızlığı (5 madde), birinin bakış açısını değiştirme açıklığı (5 madde), başkalarının bakış açlarına saygı (6 madde) ve entelektüel aşırı özgüvenin yoksunluğu (6 madde) olmak üzere dört boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğe verilen yanıtlar 5'li Likert tipinde (1: Kesinlikle katılmıyorum, 5: Kesinlikle katılıyorum) değerlendirilmektedir.

Anket formu katılımcılara kâğıt form ve Google Formlar aracılığıyla 15/11/2019 ile 25/11/2019 tarihleri arasında uygulanmıştır. Anket formunun en başında katılımcılara araştırmayla ilgili bilgiler verilmiştir. Katılımcılara kendileriyle ilgili bilgilerin hiçbir yerde paylaşılmayacağı taahhüt edilmiştir. Katılımcıların

ankete verdikleri cevapların doğruluğunu saptayabilmek için kontrol sorusu (Bu soruyu okuduysanız iki seçeneğini işaretleyiniz) eklenmiş ve bu soruyu yanlış yanıtlayanların (13 kişi) anket formları çalışmaya dâhil edilmemiştir.

3.6.2. Çalışma 2

Çalışma 2’de Isparta İl Merkezindeki sağlık kurumlarında –devlet, özel ve üniversite hastaneleri- görev yapan sağlık çalışanlarının entelektüel tevazu düzeyleri ile yaşam doyumları arasında anlamlı bir fark olup olmadığı tespit edilmek istenmiştir. Bu bağlamda sağlık çalışanlarına uygulanan anket formunda Kapsamlı Entelektüel Tevazu Ölçeğine ek olarak Diener, ve diğerleri (1985, s. 72) tarafından geliştirilen ve Dağlı ve Baysal (2016) tarafından dilimize kazandırılan Yaşam Doyumu Ölçeği de yer almıştır. Bu iki ölçeğe ek olarak katılımcıların yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim durumu, çalıştığı kurum, çalıştığı birim, yaptığı görev, meslek hayatındaki çalışma süresi, kurumdaki çalışma süresi ve aylık geliri sorulmuştur.

Anket formu katılımcılara kâğıt form ve Google Formlar aracılığıyla 10/02/2022 ile 20/03/2022 tarihleri arasında uygulanmıştır. Katılımcıların ankete verdikleri cevapların doğruluğunu saptayabilmek için kontrol sorusu (Bu soruyu okuduysanız boş bırakınız) eklenmiştir. Elde edilen anket formlarının z değerlerine bakılmış, uç değerler barındıran ve kontrol sorusunu yanlış yanıtlayanların (11 kişi) anket formları çalışmaya dâhil edilmemiştir.

3.6.2.1. Araştırma Hipotezleri

H1: Entelektüel tevazu boyutlarının yaşam doyumu üzerinde pozitif etkileri vardır.

H1a: Zihin ve benlik bağımsızlığının yaşam doyumu üzerinde pozitif etkisi vardır.

H1b: Birinin bakış açısını değiştirme açıklığının yaşam doyumu üzerinde pozitif etkisi vardır.

H1c: Başkalarının bakış açılarına saygının yaşam doyumu üzerinde pozitif etkisi vardır.

H1d: Entelektüel aşırı özgüvenin yoksunluğunun yaşam doyumu üzerinde pozitif bir etkisi vardır.

H2: Entelektüel tevazu boyutları ile cinsiyet anlamlı şekilde farklılaşmaktadır.

H2a: Zihin ve benlik bağımsızlığı boyutu ile bireylerin cinsiyeti arasında anlamlı fark vardır.

H2b: Birinin bakış açısını değiştirme açıklığı boyutu ile bireylerin cinsiyeti arasında anlamlı fark vardır.

H2c: Başkalarının bakış açılarına saygı boyutu ile bireylerin cinsiyeti arasında anlamlı fark vardır.

H2d: Entelektüel aşırı özgüvenin yoksunluğu boyutu ile cinsiyet arasında anlamlı fark vardır.

H3: Yaşam doyumu ile cinsiyet arasında anlamlı fark vardır.

H4: Entelektüel tevazu boyutları ile gelir düzeyi anlamlı şekilde farklılaşmaktadır.

H4a: Zihin ve benlik bağımsızlığı boyutu ile bireylerin gelir düzeyleri arasında anlamlı fark vardır.

H4b: Birinin bakış açısını değiştirme açıklığı boyutu ile bireylerin gelir düzeyleri arasında anlamlı fark vardır.

H4c: Başkalarının bakış açılarına saygı boyutu ile bireylerin gelir düzeyleri arasında anlamlı fark vardır.

H4d: Entelektüel aşırı özgüvenin yoksunluğu boyutu ile bireylerin gelir düzeyleri arasında anlamlı fark vardır.

H5: Yaşam doyumu ile bireylerin gelir düzeyleri anlamlı şekilde farklılaşmaktadır.

H6: Entelektüel tevazu boyutları ile bireylerin meslekleri anlamlı şekilde farklılaşmaktadır.

H6a: Zihin ve benlik bağımsızlığı boyutu ile bireylerin meslekleri arasında anlamlı fark vardır.

H6b: Birinin bakış açısını değiştirme açıklığı boyutu ile bireylerin meslekleri arasında anlamlı fark vardır.

H6c: Başkalarının bakış açılarına saygı boyutu ile bireylerin meslekleri arasında anlamlı fark vardır.

H6d: Entelektüel aşırı özgüvenin yoksunluğu boyutu ile bireylerin meslekleri arasında anlamlı fark vardır.

H7: Yaşam doyumu ile bireylerin meslekleri anlamlı şekilde farklılaşmaktadır.

H8: Entelektüel tevazu boyutları ile bireylerin çalıştıkları kurum anlamlı şekilde farklılaşmaktadır.

H8a: Zihin ve benlik bağımsızlığı boyutu ile bireylerin çalıştıkları kurum arasında anlamlı fark vardır.

H8b: Birinin bakış değiştirme açıklığı boyutu ile bireylerin çalıştıkları kurum arasında anlamlı fark vardır.

H8c: Başkalarının bakış açılarına saygı ile bireylerin çalıştıkları kurum arasında anlamlı fark vardır.

H8d: Entelektüel aşırı özgüvenin yoksunluğu boyutu ile bireylerin çalıştıkları kurum arasında anlamlı fark vardır.

H9: Yaşam doyumu ile bireylerin çalıştıkları kurum anlamlı şekilde farklılaşmaktadır.

3.7. Araştırmanın Etik Yönü

Ölçeğin Türkçeye uyarlama çalışmasının yapılabilmesi için ilk olarak orijinal ölçeği geliştiren E. J. Krumrei Mancuso ile görüşülmüş ve gerekli izin alınmıştır. Uyarlanan ölçek için ayrı (14/11/2019 tarihli 87432956/050.99/189158 sayılı), sağlık çalışanlarından veri toplamak için ayrı (16/02/2022 tarihli E-87432956-050.99-216498 sayılı) etik kurul izni “Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu”ndan alınmıştır. Isparta Şehir Hastanesinden veri toplamak için İl Sağlık Müdürlüğünden E-16657963-799 sayılı izin alınmıştır. Süleyman Demirel Üniversitesi Araştırma ve Uygulama Hastanesinden veri toplamak için ilgili başhekimlikten E-26515734-605.01-237067 sayılı izin alınmıştır.

3.8. Araştırmanın Sınırlılıkları

Ulaşım, zaman ve çalışma koşulları göz önüne alınarak veriler araştırmacının ikamet ettiği bölgede toplandı. Araştırmanın sonuçları yalnızca bu örneklem grubuna genellenebilir.

3.9. Verilerin Analizi

Anket formundan elde edilen veriler düzenlenip bilgisayara aktarılmış AMOS (Analysis of Moment Structures) 22.0 ve SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows 22.0 programı aracılığıyla analizler yapılmıştır.

Ölçeğin İngilizceden Türkçeye çevirisi birbirinden bağımsız dört dil uzmanı tarafından gerçekleştirilmiştir. Yapılan çeviriler araştırmacı ve üç dil uzmanı tarafından incelenmiş ve her bir maddenin en uygun Türkçe karşılıkları seçilmiştir. Oluşturulan Türkçe taslak birbirinden bağımsız iki dil uzmanı tarafından tekrar İngilizceye çevrilmiştir. Ölçeğin orijinali ile tekrar çeviri metninin tutarlı olduğu görülmüştür.

Çevrilen ölçeğin çalışılmak istenen alanı temsil edip etmediğine bakmak için kapsam geçerliği yapılmıştır (Uçar ve Taşhan, 2017: 291). On beş dil uzmanı ve yedi öğretim üyesi (3 Sağlık Yönetimi, 2 İşletme, 1 Uluslararası İlişkiler ve 1 İktisat) olmak üzere toplamda yirmi iki kişiden uzman görüşü alınmıştır. Ölçek uzmanlara kâğıt form hâlinde sunulmuştur. Uzmanlardan ölçek maddelerinin uygunluğunu değerlendirilmeleri ve 1 ile 7 arasında puan vermeleri istenmiştir. Bu puanlamaya göre; 1 “hiç uygun değil”, 2 “pek uygun değil”, 3 “kısmen uygun”, 4 “uygun”, 5 “oldukça uygun”, 6 “çok uygun”, 7 “tamamen uygun” şeklinde belirtilmiştir. Ayrıca her bir maddenin altına uzmanların tavsiyede bulunabilmeleri için yeterli boşluk bırakılmıştır. Uzmanlar tarafından değerlendirilen maddelerin aldığı en düşük ortalama 5,35 ve en yüksek ortalama da 6,2 olarak hesaplanmıştır. Uzman görüşleri incelendikten sonra kabul edilebilir en düşük puan ortalaması olan “4” puanın aşağısında ortalama olmadığı için kapsam geçerliği neticesinde ölçekten madde çıkarılmamıştır. Maddelerin standart sapmalarının da 0,951 ile 1,605 arasında olduğu görülmüştür.

Uzman görüşlerinin uyumluluk düzeyi parametrik olmayan test olan Kendall W analiziyle incelenmiştir (Bowling ve Ebrahim 2005, akt. Uçar ve Taşhan, 2017, s. 291). Uzmanlar arasındaki uyuma dair Kendall's W değeri 0,104 olarak bulunmuş ve istatistiksel anlamda uzmanların verdikleri puanlar arasında bir fark olmadığı görülmüştür.

Araştırma görevlisi olan on kişiye pilot uygulama yapılarak maddelerin anlaşılabilirliği ve maddeler hakkındaki düşünceleri sorulmuştur. Pilot uygulama sonucunda ölçeğin maddeleriyle ilgili herhangi bir olumsuz geri bildirim alınmamıştır. Pilot uygulamaya katılan katılımcıların verileri araştırma kapsamına dâhil edilmemiştir.

Ölçeğin yapı geçerliğinin değerlendirilmesinde doğrulayıcı faktör analizinden (DFA) yararlanılmıştır. DFA, faktörlerin altındaki boyutları ve madde-faktör ilişkilerinin modelini (faktör yükleri) teyit ederek yapı geçerliğinin değerlendirilmesinde sık bir biçimde kullanılmaktadır. DFA analizinde elde edilen modelin yeterliğinin saptanmasında uyum iyiliği indeksleri (χ^2 / df ; GFI; AGFI; CFI; RMSEA) incelenmektedir (Brown ve Moore, 2012). Yapılan çalışmada orijinal ölçeğin dört boyutlu olan yapısı DFA ile değerlendirilmiştir. Kurulan model neticesinde elde edilen uyum iyiliği indekslerinin kabul gören değerleri sağlayıp sağlamadığı incelenmiştir. Sonrasında ise faktör yükleri değerlendirilerek ölçeğin yapı geçerliği ortaya konmuştur.

Ölçek güvenirliğinin değerlendirilmesinde Cronbach Alpha ve test-tekrar test yönteminden faydalanılmıştır. Test-tekrar test yönteminde araştırmada yer alan katılımcılar haricinde 31 katılımcıya anket formu uygulanmıştır. Aynı anket formu 10 gün sonra aynı katılımcılara tekrar uygulanmış ve ilk form ile ikinci form arasındaki ilişki korelasyon katsayısı hesaplanarak açıklanmıştır. Araştırmada ikili grupları kıyaslamak için "t testi", üç ve üzeri grupları kıyaslamak için de varyans analizi "ANOVA" kullanılmıştır. Sağlık çalışanlarında entelektüel tevazu boyutları ile yaşam doyumu arasındaki ilişkiyi tespit etmek için de korelasyon analizine başvurulmuştur.

3.10. Bulgular

3.10.1. Çalışma 1

Çalışma 1'e katılan katılımcılara ait bilgilere Tablo 3'te yer verilmiştir.

Tablo 3. Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Katılımcılara İlişkin Özellikler	f	%
Cinsiyet		
Kadın	164	66,1
Erkek	84	33,9
Yaş		
-22	128	51,6
23+	120	48,4
Eğitim Düzeyi		
Lisans	162	65,3
Yüksek Lisans	48	19,4
Doktora	38	15,3
Bölüm		
Sağlık Yönetimi	170	68,5
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi	78	31,5
Toplam	248	100

Tabloya bakıldığında araştırmaya katılanların %66,1'inin kadın, %33,9'unun erkeklerden oluştuğu görülmektedir. Sağlık Yönetimi ile Siyaset Bilimi Kamu ve Yönetimi Bölümünde okuyan erkek öğrencilerinin kadınlara nazaran daha az olması sebebiyle örneklem grubunda kadın frekansı daha fazladır. Tablo incelendiğinde katılımcıların %51,6'sının 22 yaş ve altı, %48,4'ünün 23 yaş ve üzerinde yer aldığı, % 65,3'ünün lisans düzeyinde, %19,4'ünün yüksek lisans, %15,3'ünün ise doktora düzeyinde eğitim görenlerden oluştuğu görülmektedir. Çalışma 1'e katılanların %68,5'ini Sağlık Yönetimi öğrencileri, %31,5'ini ise Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi öğrencileri oluşturmaktadır. Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü

öğrencilerinin araştırmaya katılmaya gönüllü olmamalarından dolayı Sağlık Yönetimi Bölümü öğrencilerinin frekansı daha yüksek çıkmıştır.

3.10.2. Geçerlik Analizlerine Dair Bulgular

Ölçek geçerliğinin değerlendirilirken, dil geçerliğinin sağlanması, yapı geçerliği ve kapsam geçerliğinin incelenmesinden yararlanılmıştır. Yukarıda da ifade edildiği gibi ölçek Türkçeye uyarlanmış ve dil uzmanlarının konuyla ilgili görüşleri arasındaki uyum analiz edilerek Türkçe diline uygunluğunun geçerliliği ortaya konmuştur. Tablo 4’te dil uzmanlarının ölçek maddelerine ilişkin değerlendirmeleri ve uyum testi sonuçları yer almaktadır.

Tablo 4. Uzmanların Maddelere İlişkin Değerlendirmeleri

No	Madde Adı	\bar{X}	SS	Min	Max
1	I feel small when others disagree with me on topics that are close to my heart.* Yürekten bağlı olduğum konularda başkalarıyla fikir ayrılığına düştüğüm zaman kendimi küçük düşmüş hissedirim.*	5,35	1,424	3	7
2	When someone contradicts my most important beliefs, it feels like a personal attack.* Birisi benim en önemli inançlarımın aksini iddia ettiğinde bunu kişisel bir saldırı olarak hissedirim.*	5,5	1,605	2	7
3	When someone disagrees with ideas that are important to me, it feels as though I'm being attacked.* Birisi benim için önemli olan fikirlere katılmadığında saldırıya uğramış gibi hissedirim.*	6	1,337	3	7
4	I tend to feel threatened when others disagree with me on topics that are close to my heart.* Yürekten bağlı olduğum konularda benimle fikir ayrılığına düşüldüğüm zaman kendimi tehdit edilmiş hissedirim.*	5,35	1,348	3	7
5	When someone disagrees with ideas that are important to me, it makes me feel insignificant.* Birisi benim için önemli olan fikirlere katılmadığında bu durum kendimi önemsiz hissettirir.*	5,8	1,436	2	7
6	I am open to revising my important beliefs in the face of new information. Yeni bilgilerle karşılaştığımda önemli düşüncelerimi değiştirmeye açıktır.	5,35	1,424	3	7
7	I am willing to change my position on an important	5,55	1,394	3	7

	issue in the face of good reasons. Önemli bir konu üzerine makûl gerekçelerle karşılaştığımda görüşümü değiştirmeye açığımdır.				
8	I am willing to change my opinions on the basis of compelling reason. İkna edici sebeplerle karşılaştığımda fikirlerimi değiştirmeye açığımdır.	5,5	1,147	3	7
9	I have at times changed opinions that were important to me, when someone showed me I was wrong. Birisini hatalı olduğumu gösterdiğinde bu fikirlerde değişikliğe gittiğim zamanlar oldu.	5,75	1,292	3	7
10	I'm willing to change my mind once it's made up about an important topic. Daha önce almış olduğum bir kararı değiştirmeye açığımdır.	5,45	1,394	3	7
11	I can respect others, even if I disagree with them in important ways. Başka insanlarla önemli fikir ayrılıkları yaşasam bile onlara saygı gösterebilirim.	6,2	1,105	3	7
12	I can have great respect for someone, even when we don't see eye-to-eye on important topics. Önemli konular üzerinde aynı fikirde olmadığım birisine karşı büyük bir saygı duyabilirim.	5,15	1,348	3	7
13	Even when I disagree with others, I can recognize that they have sound points. Diğer insanlarla fikir ayrılığı yaşasam bile onların haklı tarafları olduğunu kabullenebilirim.	6,2	0,951	4	7
14	I am willing to hear others out, even if I disagree with them. Aynı fikirde olmasam bile insanları sonuna kadar dinlemeye istekliyimdir.	5,8	1,281	2	7
15	I welcome different ways of thinking about important topics. Önemli konular hakkındaki farklı düşünce tarzlarını hoş karşılarım.	6,15	1,089	4	7
16	I respect that there are ways of making important decisions that are different from the way I make decisions. Benimkinden daha farklı tarzda karar verme yollarına saygı duyarım.	5,5	1,432	3	7
17	My ideas are usually better than other people's ideas.* Fikirlerim diğer insanların fikirlerinden genellikle daha iyidir.*	6,2	1,281	3	7
18	For the most part, others have more to learn from me than I have to learn from them.* Genellikle başkalarının benden öğrenecekleri, benim onlardan öğreneceklerimden daha fazladır.*	6,05	1,099	4	7
19	When I am really confident in a belief, there is very little chance that belief is wrong.*	5,8	1,196	3	7

	Bir düşünceye güvenim tam olduğunda o düşüncenin yanlış olma ihtimali çok azdır.*				
20	On important topics, I am not likely to be swayed by the viewpoints of others.* Önemli konularda başkalarının bakış açılarından etkilenme ihtimalim yok denecek kadar azdır.*	5,7	1,380	3	7
21	I'd rather rely on my own knowledge about most topics than turn to others for expertise.* Çoğu konuda uzman görüşü almak için başkalarına yönelmek yerine, kendi bilgilerime güvenmeyi tercih ederim.*	5,9	1,209	3	7
22	Listening to perspectives of others seldom changes my important opinions.* Baskalarının bakış açılarını dinlemek önemli görüşlerimi nadiren değiştirir.*	5,9	1,420	2	7
N= 22 p=0.02		Kendall W= 0.104		X2= 43,821	

* Yıldızlı maddeler ters olarak puanlandırılmıştır.

Tablo 2’de ölçek maddelerinin nihai çevirisi dil uzmanları tarafından 7’li Likert tipinde (1: Hiç uygun değil – 7: Tamamen uygun) değerlendirilmiştir. Uzmanlar tarafından değerlendirilen maddelerin aldığı en düşük ortalama 5,35 ve en yüksek ortalama da 6,2 olarak hesaplanmıştır. Maddelerin standart sapmalarının da 0.9515 ile 1.6059 arasında olduğu görülmüştür. 22 madde ve 4 alt boyuttan oluşan ölçeğin Zihin ve Benlik Bağımsızlığı ile Entelektüel Aşırı Özgüvenin Yoksunluğu boyutları ters olarak puanlandırılmıştır. Zihin ve Benlik Bağımsızlığı boyutu 5 maddeyi (M1, M2, M3, M4, M5) kapsarken, Entelektüel Aşırı Özgüvenin Yoksunluğu boyutu 6 maddeyi (M17, M18, M19, M20, M21, M22) kapsamaktadır.

3.10.3. Doğrulayıcı Faktör Analizine Dair Bulgular

Ölçek uyarlama çalışmalarında önemli bir yere sahip olan doğrulayıcı faktör analizi, gözlenen ve gizli değişkenler arasındaki ilişkiyi belirlemeye yarayan bir yapısal eşitlik modeli türüdür (Çapık, 2014, s. 1). Doğrulayıcı Faktör Analizinin amacı daha evvel belirlenmiş ilişki örüntülerinin veriler tarafından doğrulandığını veya doğrulanmadığını ortaya koymaktır. DFA, daha önce yapısı belirlenen bir ölçme aracının başka bir dile ve kültüre uyarlanma aşamalarında yapı geçerliğinin test edilmesi için kuvvetli bir yöntemdir (Stapleton, 1997, s. 133 akt. Urgan, 2019). Sümer’e (2000) göre DFA, teorik temelli birçok değişkenden teşekkül eden faktörlerin gerçek verilerle ne kadar uyum sağladığını değerlendirmeye yarayan bir

analizdir. Ölçüm modelinin anlamlı olup olmadığını test etmek ve yapı geçerliğini sağlamak amacıyla çalışmada kullanılan modele doğrulayıcı faktör analizi uygulanmıştır. Dural'a (2014, s. 7) göre DFA'nın başlıca amaçlarından biri, önerilen ölçme modelinin yapı geçerliğini değerlendirmektir.

Doğrulayıcı faktör analizinde ölçeğin uygun olup olmadığı uyum indeksleri (χ^2/sd , NFI, CFI, GFI, AGFI, RMSEA) aracılığıyla belirlenmektedir. Aşağıdaki tabloda uyum indekslerinin kabul edilebilir sınırları belirtilmiştir.

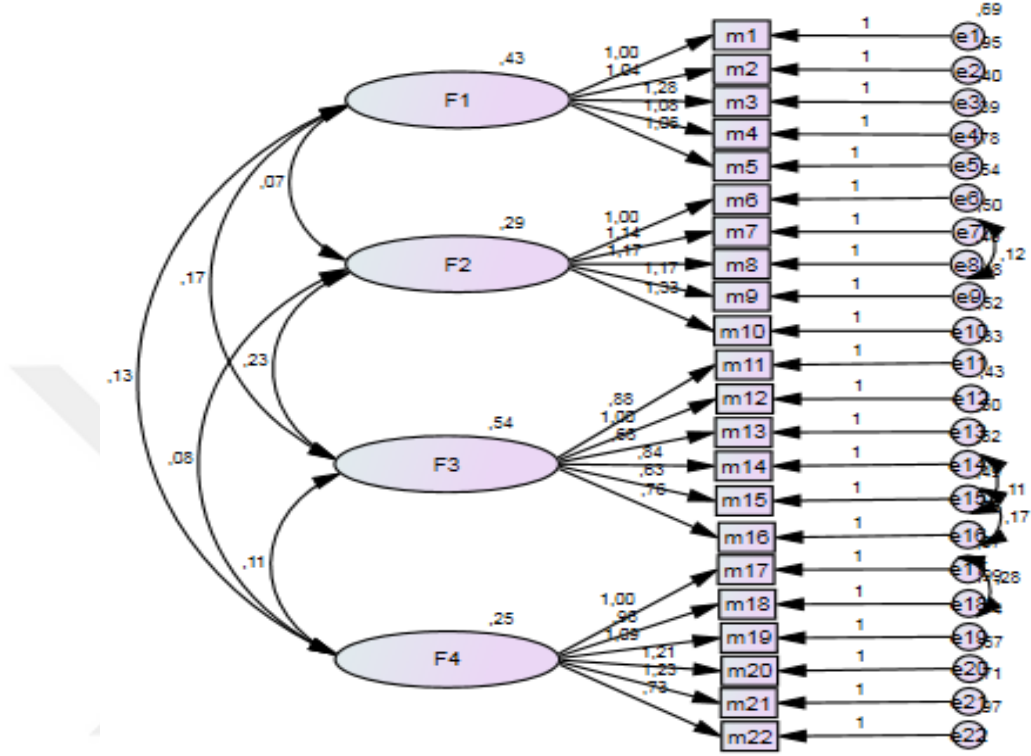

Tablo 5. Yapısal Eşitlik Modeli Analizlerinde Kullanılan Uyum İndeksleri ve Eşik Değerleri

İndeks adı	Eşik değeri	
	İyi uyum	Kabul edilebilir uyum
χ^2	P>0.05 (anlamsız olmalı)	
χ^2/df	<3	$3 < \chi^2/df < 5$
RMSEA	<0.05	<0.08
SRMR	<0.05	<0.08
CFI	<0.95	<0.90
NFI	<0.95	<0.90
NNFI (TLI)	<0.95	<0.90
IFI	<0.95	<0.90
GFI	<0.95	<0.90
AGFI	<0.95	<0.90

Yapısal eşitlik modelinde modelin veriyle arasındaki uyum derecesini gösteren en eski uyum istatistiği değeri ki-kare uyum iyiliği değeridir. Ki-kare değeri evren kovaryansı ile örneklemden elde edilen kovaryansın arasındaki farkı gösterir. Yapısal eşitlik modelinde ki-kare değerinin anlamsız olması beklenir. Buradan hareketle χ^2/df değerinin üçün altında olması modelin iyi uyum gösterdiğini, 3 ile 5 arasında olması ise modelin uyumunun kabul edilebilir olduğunu belirtmektedir (Gürbüz ve Şahin, 2017, s. 343).

3.10.3.1. Kapsamlı Entelektüel Tevazu Ölçeği Doğrulayıcı Faktör Analizi

Şekil 1. Kapsamlı Entelektüel Tevazu Ölçeğinin Path Diyagramı

Anket formundaki Kapsamlı Entelektüel Tevazu Ölçeği 4 boyut 22 maddeden oluşmaktadır. Kodlamada F1 Zihin ve Benlik Bağımsızlığını, F2 Birinin Bakış Açısını Değiştirme Açıklığını, F3 Başkalarının Bakış Açılarına Saygıyı, F4 ise Entelektüel Aşırı Özgüvenin Yoksunluğunu ifade etmektedir. Doğrulayıcı faktör analizi yapılırken hiçbir madde analizden çıkarılmamıştır. Birinin Bakış Açısını Değiştirme Açıklığı boyutuna bir, Başkalarının Bakış Açılarına Saygı boyutuna iki, Entelektüel Aşırı Özgüvenin Yoksunluğu boyutuna da bir kovaryans eklenmiştir.

Tablo 6. Kapsamlı Entelektüel Tevazu DFA Değerleri

Uyum Ölçüleri	İyi Uyum	Kabul Edilebilir Uyum	Modelin Sonuçları	Uyum
RMSEA	0<RMSEA<0,05	0,05<RMSEA<0,10	0,051	Kabul Edilebilir
GFI	0,95<GFI <1	0,90< GFI <0,95	0,900	Kabul Edilebilir
AGFI	0,90<AGFI <1	0,85< AGFI<0,90	0,872	Kabul Edilebilir
NFI	0,95<NFI <1	0,90< NFI <0,95	0,825	Kabul Edilebilir
CFI	0,95<CFI<1	0,90< CFI <0,95	0,921	Kabul Edilebilir
χ^2/df	$\chi^2/df<3$	$3< \chi^2/df<5$	1,651	İyi Uyum

Tablo 6'ya bakıldığında araştırmada yer alan yapısal eşitlik modeli uyum indekslerine göre kabul edilebilir bir uyum (Mulaik vd., 1989; Hu ve Bentler, 1999) içerisinde olduğu söylenebilir.

3.10.4. Güvenirlilik Analizi

Ölçekte yer alan sorulardaki ifadeler verilen yanıtların tutarlılığını belirleyen analiz türüne güvenirlilik analizi denir. Tutarlık düzeyi Cronbach Alfa değerleri ile belirlenir. Bu değerler 0 ile 1 arasında değişkenlik gösterir.

$0,00 \leq \alpha < 0,40$ güvenilir olmayan ölçek,

$0,40 \leq \alpha < 0,60$ düşük güvenilir ölçek,

$0,60 \leq \alpha < 0,80$ oldukça güvenilir ölçek,

$0,80 \leq \alpha < 1,00$ ise yüksek derecede güvenilir bir ölçek olarak ifade edilir (Kalaycı, 2010, s. 405).

Çalışmada kullanılan Kapsamlı Entelektüel Tevazu Ölçeğine ait güvenirlilik analizi aşağıdaki tabloda belirtilmektedir.

Tablo 7. Kapsamlı Entelektüel Tevazu Ölçeği Güvenirlik Analizi

Boyutlar	Cronbach α
Zihin ve Benlik Bağımsızlığı	0,795
Birinin Bakış Açısını Değiştirme Açıklığı	0,802
Başkalarının Bakış Açlarına Saygı	0,831
Entelektüel Aşırı Özgüvenin Yoksunluğu	0,682
Toplam	0,836

Yapılan analizlerin sonucuna göre Zihin ve Benlik Bağımsızlığı boyutuna ait Cronbach Alfa değeri 0,795, Birinin Bakış Açısını Değiştirme Açıklığı boyutuna ait Cronbach Alfa değeri 0,802, Başkalarının Bakış Açlarına Saygı boyutuna ait Cronbach Alfa değeri 0,831, Entelektüel Aşırı Özgüvenin Yoksunluğu boyutuna ait Cronbach Alfa değeri 0,682, ölçeğin tamamına bakıldığında ise Cronbach Alfa değerinin 0,836 olarak hesaplandığı görülmektedir. Kalaycı'ya (2010) göre “Kapsamlı Entelektüel Tevazu Ölçeği” yüksek derecede güvenilir bir ölçektir.

Ölçme aracının belirli bir zaman aralığındaki tutarlılığı test tekrar test yöntemiyle test edilmektedir (Büyüköztürk, 2010, s. 75). Bu sebeple ölçme aracının tutarlılığını test etmek amacıyla test tekrar test yöntemine başvurulmuştur. Ölçümlerin test tekrar test güvenilirliğini saptamak için lisansüstü eğitim düzeyindeki 31 kişiye 10 gün arayla iki uygulama yapılmıştır. Analizler sonucunda test-tekrar test uygulamasının güvenilirlik katsayısı 0,715 olarak saptanmıştır.

3.10.5. Çalışma 2

3.10.5.1. Sağlık Çalışanlarının Demografik Özellikleri

Araştırmaya katılan sağlık çalışanlarının demografik değişkenlere göre dağılımı Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8. Hastane Çalışanlarının Demografik Değişkenlere Göre Dağılımı

Değişkenler	f	%
Yaş (Yıl)		
-30	180	46,3
31-40	103	26,5
41+	106	27,2
Cinsiyet		
Kadın	270	69,4
Erkek	119	30,6
Medeni Durum		
Evli	238	61,2
Evli Değil	151	38,8
Eğitim Durumu		
Lise	29	7,5
Üniversite	296	76,1
Lisansüstü	64	16,5
Meslek		
Hekim	69	17,7
Hemşire-Ebe	214	55,0
Yardımcı Sağlık Çalışanı	106	27,3
Gelir		
-5000	122	31,4
5001-8000	207	53,2

8001+	60	15,4
Toplam Çalışma Yılı		
0-5	140	36,0
6-10	107	27,5
11+	142	36,5
Kurumda Çalışma Yılı		
0-2	136	35,0
3-5	111	28,5
6+	142	36,5
Çalıştığı Kurum		
Şehir Hastanesi	195	50,1
Özel Hastane	62	15,9
Üniversite Hastanesi	132	34,0
Çalıştığı Birim		
Cerrahi	123	31,6
Dahili	115	29,6
Temel	151	38,8
Toplam	389	100

Tablo 8'e bakıldığında araştırmaya katılan sağlık çalışanlarının %46,3'ü 30 yaş ve altında, %26,5'i 31 ile 40 yaşları arasında, %27,2'si ise 41 yaş ve üzerinde olduğu görülmektedir. Ayrıca katılımcıların %69,4'ü kadınlardan oluşurken %30,6'sı erkeklerden oluşmaktadır. Kadın katılımcıların fazla olmasının sebebi sağlık sektöründe kadın çalışanların daha fazla olmasından kaynaklanmaktadır.

Katılımcıların medeni durumları incelendiğinde %61,2'sinin evli olduğu, %38,8'inin ise evli olmadığı görülmektedir. Eğitim durumları incelendiğinde büyük çoğunluğun (%76,1) lisans mezunu olduğu görülmektedir. Ek olarak katılımcıların %7,5'i lise, %16,5'i ise lisansüstü düzeyde eğitim almıştır.

Araştırmaya katılan sağlık çalışanlarının %17,7'sini hekimler oluştururken %55'ini hemşire ve ebeler, %27,3'ünü de yardımcı sağlık çalışanları oluşturmaktadır. Katılımcıların %31,4'ü 5000 lira ve altında maaş alırken %53,2'si 5001 lira ile 8000 lira arasında, %15,4'ü ise 8001 lira ve üzerinde maaş aldığı görülmektedir. Ayrıca sağlık çalışanlarının %35,2'si çalıştığı kurumda yeniyken (0-2 yıl), %28,5'i 3 ile 5 yıl, %36,5'i ise 6 ve daha fazla yıl aynı kurumda çalıştığı saptanmıştır.

Katılımcıların meslekteki çalışma yılları incelendiğinde %36'sının mesleğe yeni başladığı (0-5 yıl), %27,5'inin 6 ile 10 yıl arasında, %36,5'inin 11 yıl ve üzerinde çalıştığı fark edilmektedir.

Araştırmaya katılanların yarıya yakını (%50,1) şehir hastanesinde görev yaparken %15,9'u özel hastanede, %34'ü ise üniversite hastanesinde görev yaptığı görülmektedir. Ek olarak katılımcıların %31,6'sı cerrahi, %29,6'sı dahili, %38,8'i de temel sağlık birimlerinde görev yaptığı görülmektedir.

3.10.5.2. Sağlık Çalışanlarının Entelektüel Tevazu Düzeylerine İlişkin Bulgular

Çalışmaya katılım gösteren sağlık çalışanlarının Kapsamlı Entelektüel Tevazu Anketindeki ifadelerle verdikleri yanıtların aritmetik ortalaması ve standart sapması Tablo 9'da verilmiştir.

Tablo 9. Sağlık Çalışanlarının Kapsamlı Entelektüel Tevazu Düzeyleri İle İlgili İfadelerden Aldıkları Puanların Dağılımları

No	İfadeler	\bar{X}	SS
1	Yürekte bağlı olduğum konularda başkalarıyla fikir ayrılığına düştüğüm zaman kendimi küçük düşmüş hissedirim.	4,051	1,075
2	Birisi benim en önemli inançlarımın aksini iddia ettiğinde bunu kişisel bir saldırı olarak hissedirim.	4,031	1,044
3	Birisi benim için önemli olan fikirlere katılmadığında saldırıya uğramış gibi hissedirim.	4,057	1,033
4	Yürekte bağlı olduğum konularda benimle fikir ayrılığına düştüğü zaman kendimi tehdit edilmiş hissedirim.	4,265	0,873
5	Birisi benim için önemli olan fikirlere katılmadığında bu durum	4,113	1,106

	kendimi önemsiz hissettirir.		
6	Yeni bilgilerle karşılaştığımda önemli düşüncelerimi değiştirmeye açığımdır.	3,715	1,095
7	Önemli bir konu üzerine makûl gerekçelerle karşılaştığımda görüşümü değiştirmeye açığımdır.	3,815	1,101
8	İkna edici sebeplere dayanarak fikirlerimi değiştirmeye açığımdır.	3,810	1,139
9	Birisi benim için önemli olan fikirlerde hatalı olduğumu gösterdiğinde bu fikirlerde değişikliğe gittiğim zamanlar oldu.	3,920	1,008
10	Daha önce almış olduğum önemli bir kararı değiştirmeye açığımdır.	3,751	1,080
11	Başka insanlarla önemli fikir ayrılıkları yaşasam bile onlara saygı gösterebilirim.	4,098	1,055
12	Önemli konular üzerinde aynı fikirde olmadığım birisine karşı büyük bir saygı duyabilirim.	3,918	1,022
13	Diğer insanlarla fikir ayrılığı yaşasam bile onların haklı tarafları olduğunu kabullenebilirim.	3,841	1,062
14	Aynı fikirde olmasam bile insanları sonuna kadar dinlemeye istekliyimdir.	3,892	1,132
15	Önemli konular hakkındaki farklı düşünce tarzlarını hoş karşılarım.	4,005	1,002
16	Benimkinden daha farklı tarzda karar verme yollarına saygı duyarım.	3,931	1,001
17	Fikirlerim diğer insanların fikirlerinden genellikle daha iyidir.	2,735	1,134
18	Genellikle başkalarının benden öğrenecekleri, benim onlardan öğreneceklerimden daha fazladır.	3,129	1,224
19	Bir düşünceye güvenim tam olduğunda o düşüncenin yanlış olma ihtimali çok azdır.	2,905	1,198
20	Önemli konularda başkalarının bakış açılarından etkilenme ihtimalim yok denecek kadar azdır.	3,332	1,133
21	Çoğu konuda uzman görüşü almak için başkalarına yönelmek yerine, kendi bilgilerime güvenmeyi tercih ederim.	3,195	1,291
22	Başkalarının bakış açılarını dinlemek önemli görüşlerimi nadiren değiştirir.	3,118	1,144

Tablo 9’da Kapsamlı Entelektüel Tevazu Anketinde yer alan entelektüel tevazu düzeyini ölçen her bir ifadenin standart sapma ve aritmetik ortalamaları yer almaktadır. Tablo incelendiğinde 17 ve 19’uncu maddelerin 3’ün altında değer aldığı görülmektedir. Buna göre sağlık çalışanlarının kendi fikirlerinin diğer insanların

fikirlerinden daha iyi olmadığı (2,735) ve bir düşünceye güveni tam olduklarında o düşüncenin yanlış olma ihtimali olduğu (2,905) görülmektedir.

Kapsamlı entelektüel tevazu anketinde yer alan maddeler arasında 4. sırada olan “*Yürekten bağlı olduğum konularda benimle fikir ayrılığına düşüldüğü zaman kendimi tehdit edilmiş hissedirim.*” ifadesi (4,265) sağlık çalışanları tarafından katılım düzeyi en yüksek madde olurken, anketin 17 numaralı “*Fikirlerim diğer insanların fikirlerinden genellikle daha iyidir.*” maddesi (2,735) ise sağlık çalışanları tarafından katılım düzeyi en düşük olan madde olarak görülmektedir.

3.10.5.3. Sağlık Çalışanlarının Yaşam Doyumlarına İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan sağlık çalışanlarının Kapsamlı Entelektüel Tevazu Anketindeki yaşam doyumunu ölçen ifadelere verdikleri yanıtların aritmetik ortalaması ve standart sapması Tablo 10’da verilmiştir.

Tablo 10. Sağlık Çalışanlarının Yaşam Doyumlarına İlişkin İfadelerden Aldıkları Puanların Dağılımları

No	İfadeler	\bar{X}	SS
1	İdeallerime yakın bir yaşantım vardır.	2,928	1,076
2	Yaşam koşullarım mükemmeldir.	2,686	1,118
3	Yaşamımdan memnunum.	3,121	1,080
4	Şimdiye kadar yaşamdan istediğim önemli şeylere sahip oldum.	3,139	1,138
5	Tekrar dünyaya gelsem hayatımdaki hemen hemen hiçbir şeyi değiştirmezdim.	2,278	1,166

Tablo 10’da Kapsamlı Entelektüel Tevazu Anketinde yer alan yaşam doyumu düzeyini ölçen her bir ifadenin standart sapma ve aritmetik ortalamaları yer almaktadır. Tablo incelendiğinde 4 numaralı “*Şimdiye kadar yaşamdan istediğim önemli şeylere sahip oldum.*” maddesi (3,139) sağlık çalışanları tarafından katılım düzeyi en yüksek madde olurken, 5 numaralı “*Tekrar dünyaya gelsem hayatımdaki hemen hemen hiçbir şeyi değiştirmezdim.*” maddesi (2,278) ise sağlık çalışanları tarafından katılım düzeyi en düşük olan madde olarak görülmektedir.

3.10.5.4. Boyutların Psikometrik Özellikleri

3.10.5.4.1. Sağlık Çalışanlarının Entelektüel Tevazu Düzeylerine İlişkin Boyutların Psikometrik Özellikleri

Çalışmada sağlık çalışanlarının entelektüel tevazu düzeyleri dört boyutta değerlendirilmiş ve her bir boyutun aldığı değerler Tablo 11’de verilmiştir.

Tablo 11. Kapsamlı Entelektüel Tevazu Ölçeğinin Boyutlarına İlişkin Psikometrik Özellikler

Boyutlar	İfade Sayısı	Max/Min	\bar{X}	SS	Normallik Testi	
					Kurtosis (Basıklık)	Skewness (Çarpıklık)
Zihin ve Benlik Bağımsızlığı	5	1-5	4,103	0,690	0,413	-0,768
Birinin Bakış Açısını Değiştirme Açıklığı	5	1-5	3,851	0,753	1,335	-0,918
Başkalarının Bakış Açlarına Saygı	6	1-5	3,947	0,823	1,415	-1,172
Entelektüel Aşırı Özgüvenin Yoksunluğu	6	1-5	3,069	0,818	-0,041	0,029

Tablo 11’de yer verilen her boyuta ait bilgiler aşağıda verilmiştir.

Zihin ve Benlik Bağımsızlığı Boyutu: Bu boyut 5 maddeden oluşmaktadır. Zihin ve Benlik Bağımsızlığı boyutunun aritmetik ortalaması 4,103 ve standart sapması 0,069 olarak bulunmuştur.

Birinin Bakış Açısını Değiştirme Açıklığı Boyutu: Bu boyut 5 maddeden oluşmaktadır. Birinin Bakış Açısını Değiştirme Açıklığı boyutunun aritmetik ortalaması 3,851 ve standart sapması 0,753 olarak bulunmuştur.

Başkalarının Bakış Açlarına Saygı Boyutu: Bu boyut diğer iki boyuttan farklı olmak üzere 6 maddeden oluşmaktadır. Başkalarının Bakış Açlarına Saygı boyutunun aritmetik ortalaması 3,947 ve standart sapması 1,415 olarak bulunmuştur.

Entelektüel Aşırı Özgüvenin Yoksunluğu Boyutu: Bu boyut 6 maddeden oluşmaktadır. Entelektüel Aşırı Özgüvenin Yoksunluğu boyutunun aritmetik ortalaması 3,069 ve standart sapması 0,818 olarak bulunmuştur.

3.10.5.4.2. Sağlık Çalışanlarının Yaşam Doyumlarına İlişkin Psikometrik Özellikler

Araştırmada sağlık çalışanlarının yaşam doyumları tek boyut altında değerlendirilmiş ve boyutun aldığı değerler Tablo 12’de verilmiştir.

Tablo 12. Yaşam Doyumu Ölçeğinin Psikometrik Özellikleri

Boyutlar	İfade Sayısı	Max/Min	\bar{X}	SS	Normallik Testi	
					Kurtosis (Basıklık)	Skewness (Çarpıklık)
Yaşam Doyumu	5	1-5	2,830	0,862	-0,345	-0,089

Toplamda 5 maddeden oluşan Yaşam Doyumu Ölçeğinin aritmetik ortalaması 2,830 ve standart sapması 0,862 olarak bulunmuştur.

3.10.5.5. Entelektüel Tevazu Düzeyi Boyutlarının Demografik Değişkenlere Göre Karşılaştırılması

Entelektüel tevazu düzeyi boyutlarının aldığı puanların demografik değişkenlere göre karşılaştırılmasına ilişkin bilgiler aşağıdaki tablolarda gösterilmektedir.

Tablo 13. ZBB Boyutunun Demografik Değişkenlere Göre Karşılaştırılması

Değişkenler	N	\bar{X}	SS	Test Değerleri
Yaş (Yıl)				
-30	180	4,112	0,657	F= 1,713 p= 0,182
31-40	103	4,184	0,692	
41+	106	4,009	0,736	
Cinsiyet				
Kadın	270	4,146	0,670	t= 1,870 p= 0,309
Erkek	119	4,005	0,726	
Medeni Durum				
Evli	238	4,119	0,694	t= 0,573

Evli Değil	151	4,078	0,685	p=0,633
Eğitim Durumu				
Lise	29	4,000	0,585	F= 0,368
Üniversite	296	4,114	0,668	p= 0,693
Lisansüstü	64	4,096	0,825	
Meslek				
Hekim	69	4,162	0,643	F= 0,326
Hemşire, Ebe	214	4,096	0,704	p= 0,722
Yardımcı Sağlık Çalışanı	106	4,079	0,695	
Çalıştığı Kurum				
Şehir Hastanesi	195	4,104	0,691	F= 0,266
Özel Hastane	62	4,154	0,667	p= 0,767
Üniversite Hastanesi	132	4,077	0,703	
Çalıştığı Birim				
Cerrahi	123	4,048	0,641	F= 0,670
Dahili	115	4,151	0,724	p= 0,512
Temel	151	4,111	0,703	
Toplam Çalışma Yılı				
-5	140	4,101	0,673	F= 0,071
6-10	107	4,123	0,598	p= 0,931
11+	142	4,090	0,770	
Kurumdaki Çalışma Yılı				
-2	136	4,077	0,732	F= 0,314
3-5	111	4,145	0,554	p= 0,730
6+	142	4,094	0,745	
Gelir				
-5000	122	4,085	0,705	F= 1,075
5001-8000	207	4,079	0,717	p= 0,342

8001+	60	4,223	0,546	
Toplam	389			

Tablo 13’te Zihin ve Benlik Bağımsızlığı boyutunun demografik değişkenlere göre karşılaştırılmasına ilişkin bulgulara yer verilmektedir. Zihin ve Benlik Bağımsızlığı boyutunun demografik değişkenlere göre karşılaştırılmasında yapılan testler sonucunda gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Yukarıdaki bilgiler doğrultusunda H2a, H4a, H6a ve H8a hipotezleri reddedilmiştir.

Tablo 14. BBDA Boyutunun Demografik Değişkenlere Göre Karşılaştırılması

Değişkenler	N	\bar{X}	SS	Test Değerleri
Yaş (Yıl)				
-30	180	3,782	0,697	F=5,508
31-40	103	4,059	0,779	p= 0,004
41+	106	3,765	0,786	1/2 2/3
Cinsiyet				
Kadın	270	3,850	0,756	t= -0,52
Erkek	119	3,854	0,750	p= 0,678
Medeni Durum				
Evli	238	3,879	0,782	t= 0,927
Evli Değil	151	3,806	0,705	p=0,169
Eğitim Durumu				
Lise	29	3,821	0,637	F= 0,566
Üniversite	296	3,834	0,751	p= 0,568
Lisansüstü	64	3,942	0,811	
Meslek				
Hekim	69	4,014	0,637	F= 3,125

Hemşire, Ebe	214	3,860	0,718	p= 0,045
Yardımcı Sağlık Çalışanı	106	3,726	0,868	1/3
Çalıştığı Kurum				
Şehir Hastanesi	195	3,883	0,754	F= 0,386
Özel Hastane	62	3,801	0,942	p= 0,680
Üniversite Hastanesi	132	3,827	0,649	
Çalıştığı Birim				
Cerrahi	123	3,796	0,725	F= 1,037
Dahili	115	3,820	0,777	p= 0,355
Temel	151	3,919	0,757	
Toplam Çalışma Yılı				
-5	140	3,778	0,708	F= 1,139
6-10	107	3,919	0,688	p= 0,321
11+	142	3,872	0,837	
Kurumdaki Çalışma Yılı				
-2	136	3,720	0,827	F= 3,231
3-5	111	3,905	0,627	p= 0,041
6+	142	3,934	0,756	1/3
Gelir				
-5000	122	3,793	0,823	F= 2,010
5001-8000	207	3,834	0,732	p= 0,135
8001+	60	4,025	0,655	
Toplam	389			

Tablo 14'te Birinin Bakış Açısını Değiştirme boyutunun demografik değişkenlere göre karşılaştırılmasına ilişkin bulgulara yer verilmektedir. Birinin Bakış Açısını Değiştirme boyutunun yaşa göre karşılaştırılmasında yapılan test sonucunda gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur (F=5,508, p= 0,004). Farklılığın nereden kaynaklandığını bulmak için yapılan Post Hoc LSD

testi sonucunda birinin bakış açısını değiştirme açıklığının 30 yaş ve altındaki bireylerde ($3,782 \pm 0,697$), 31-40 yaş arası bireylerden ($4,059 \pm 0,779$) daha düşük olduğu; 41 ve üzeri yaş grubunda olan bireylerin de ($3,765 \pm 0,786$) 31-40 yaş grubunda olan bireylerden daha düşük olmasından kaynaklandığı saptanmıştır. Bu sonuçlar yeni mezun olmuş (30 yaş ve altı) ve orta yaş grubu (41 yaş ve üzeri) bireylerin daha sabit görüşlü ve kabul ettikleri fikirleri kolay kolay değiştirmeye gönüllü olmadıkları ile ilişkilendirilebilir.

Sağlık çalışanlarının Birinin Bakış Açısını Değiştirme boyutunun meslek gruplarına göre karşılaştırılmasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur ($F= 3,125$, $p= 0,045$). Farklılığın nereden kaynaklandığını bulmak için yapılan Post Hoc LSD testi sonucunda Birinin Bakış Açısını Değiştirme Açıklığı boyutunun hekimlerde ($4,014 \pm 0,637$), yardımcı sağlık çalışanlarından ($3,726 \pm 0,868$) daha yüksek olmasından kaynaklandığı tespit edilmiştir. Bu durum hekimlerin yardımcı sağlık çalışanlarına göre kendilerini geliştirmeye daha açık oldukları ile ilişkilendirilebilir.

Araştırmaya katılan hastane çalışanlarının Birinin Bakış Açısını Değiştirme boyutunun çalıştığı kurumdaki tecrübelerine göre karşılaştırılmasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur ($F= 3,231$, $p= 0,041$). Farklılığın kaynağını bulmak için yapılan Post Hoc LSD testi sonucunda işe 0 ile 2 yıl arasında aynı kurumda çalışanların ($3,720 \pm 0,827$), 6 ve daha fazla yıl aynı kurumda çalışanlardan ($3,934 \pm 0,756$) daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Yukarıdaki sonuçlara göre kurumda yeni çalışmaya başlayan bireylerin iş yerlerine yabancı olmalarından kaynaklandığı söylenebilir.

Sağlık çalışanlarının Birinin Bakış Açısını Değiştirme boyutunun cinsiyet ($t= -0,52$, $p= 0,678$), medeni durum ($t= 0,927$, $p= 0,169$), eğitim durumu ($F= 0,566$, $p= 0,568$), çalıştığı kurum ($F= 0,386$, $p= 0,680$), çalıştığı birim ($F= 1,037$, $p= 0,355$), toplam çalışma yılı ($F= 1,139$, $p= 0,321$) ve gelire ($F= 2,010$, $p= 0,135$) göre karşılaştırıldığında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır.

Yukarıdaki bilgiler doğrultusunda H2b, H4b ve H8b hipotezleri reddedilirken H6b kabul edilmiştir.

Tablo 15. BBAS Boyutunun Demografik Değişkenlere Göre Karşılaştırılması

Değişkenler	N	\bar{X}	SS	Test Değerleri
Yaş (Yıl)				
-30	180	3,918	0,832	F=1,682
31-40	103	4,071	0,763	p= 0,187
41+	106	3,875	0,857	
Cinsiyet				
Kadın	270	3,972	0,825	t= 0,921
Erkek	119	3,889	0,818	p= 0,968
Medeni Durum				
Evli	238	3,944	0,828	t= -0,79
Evli Değil	151	3,951	0,816	p=0,985
Eğitim Durumu				
Lise	29	3,890	0,721	F= 0,134
Üniversite	296	3,944	0,850	p= 0,875
Lisansüstü	64	3,984	0,745	
Meslek				
Hekim	69	4,082	0,760	F= 1,717
Hemşire, Ebe	214	3,953	0,799	p= 0,181
Yardımcı Sağlık Çalışanı	106	3,847	0,900	
Çalıştığı Kurum				
Şehir Hastanesi	195	3,904	0,794	F= 0,956
Özel Hastane	62	3,911	1,020	p= 0,385
Üniversite Hastanesi	132	4,027	0,759	
Çalıştığı Birim				
Cerrahi	123	3,926	0,753	F= 1,697
Dahili	115	3,852	0,938	p= 0,185
Temel	151	4,036	0,778	

Toplam Çalışma Yılı				
-5	140	3,936	0,844	F= 0,166 p= 0,847
6-10	107	3,986	0,736	
11+	142	3,928	0,867	
Kurumdaki Çalışma Yılı				
-2	136	3,849	0,945	F= 1,487 p= 0,227
3-5	111	3,998	0,724	
6+	142	4,001	0,765	
Gelir				
-5000	122	3,913	0,891	F= 0,581 p= 0,560
5001-8000	207	3,937	0,794	
8001+	60	4,050	0,779	
Toplam	389			

Tablo 15’te Başkalarının Bakış Açıklarına Saygı boyutunun demografik değişkenlere göre karşılaştırılmasına ilişkin bulgulara yer verilmektedir. Başkalarının Bakış Açıklarına Saygı boyutunun demografik değişkenlere göre karşılaştırılmasında yapılan testler sonucunda gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Yukarıdaki bilgiler doğrultusunda H2c, H4c, H6c ve H8c hipotezleri reddedilmiştir.

Tablo 16. EAÖY Boyutunun Demografik Değişkenlere Göre Karşılaştırılması

Değişkenler	N	\bar{X}	SS	Test Değerleri
Yaş (Yıl)				
-30	180	3,079	0,805	F=0,042 p= 0,959
31-40	103	3,050	0,832	
41+	106	3,069	0,833	
Cinsiyet				

Kadın	270	3,074	0,823	t= 0,185
Erkek	119	3,057	0,810	p= 0,895
Medeni Durum				
Evli	238	3,044	0,861	t= -0,731
Evli Değil	151	3,107	0,745	p=0,116
Eğitim Durumu				
Lise	29	3,172	0,711	F= 0,319
Üniversite	296	3,068	0,839	p= 0,727
Lisansüstü	64	3,026	0,770	
Meslek				
Hekim	69	3,135	0,892	F= 0,516
Hemşire, Ebe	214	3,077	0,787	p= 0,597
Yardımcı Sağlık Çalışanı	106	3,009	0,834	
Çalıştığı Kurum				
Şehir Hastanesi	195	3,055	0,829	F= 2,228
Özel Hastane	62	3,260	0,778	p= 0,109
Üniversite Hastanesi	132	2,998	0,812	2/3
Çalıştığı Birim				
Cerrahi	123	2,991	0,892	F= 1,304
Dahili	115	3,162	0,810	p= 0,273
Temel	151	3,060	0,757	
Toplam Çalışma Yılı				
-5	140	3,101	0,790	F= 1,223
6-10	107	2,964	0,846	p= 0,295
11+	142	3,116	0,822	
Kurumdaki Çalışma Yılı				
-2	136	3,181	0,809	F= 2,065
3-5	111	2,985	0,855	p= 0,128

6+	142	3,027	0,790	
Gelir				
-5000	122	3,169	0,770	F= 1,497 p= 0,225
5001-8000	207	3,008	0,807	
8001+	60	3,075	0,935	
Toplam	389			

Tablo 16’da Entelektüel Aşırı Özgüvenin Yoksunluğu boyutunun demografik değişkenlere göre karşılaştırılmasına ilişkin bulgulara yer verilmektedir. Entelektüel Aşırı Özgüvenin Yoksunluğu boyutunun katılımcıların çalıştığı kurumlara göre karşılaştırılmasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur (F= 2,228, p= 0,109). Farklılığın kaynağını tespit etmek için yapılan Post Hoc LSD testi neticesinde özel hastanede çalışan bireylerin (3,260±0,778), üniversite hastanesinde çalışan bireylerden (2,998±0,812) daha yüksek olduğu bulunmuştur. Bu sonuca göre özel hastanede görev yapan sağlık çalışanlarının kurum içerisindeki pozisyonlarından dolayı başkalarının fikirlerinden çok kendi görüşlerine önem verdiği söylenilebilir.

Yapılan testler sonucunda aynı boyutun diğer demografik değişkenlerle arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır.

Yukarıdaki bilgiler doğrultusunda H2d, H4d, H6d hipotezleri reddedilirken H8d kabul edilmiştir.

Tablo 17. Yaşam Doyumunun Demografik Değişkenlere Göre Karşılaştırılması

Değişkenler	N	\bar{X}	SS	Test Değerleri
Yaş (Yıl)				
-30	180	2,780	0,845	F=0,582 p= 0,559
31-40	103	2,883	0,944	
41+	106	2,864	0,812	
Cinsiyet				
Kadın	270	2,854	0,858	t= 0,842

Erkek	119	2,774	0,875	p= 0,977
Medeni Durum				
Evli	238	2,904	0,902	t= 2,129
Evli Değil	151	2,713	0,786	p=0,078
Eğitim Durumu				
Lise	29	2,758	0,993	F= 0,108
Üniversite	296	2,835	0,839	p= 0,898
Lisansüstü	64	2,837	0,917	
Meslek				
Hekim	69	2,759	0,891	F= 0,583
Hemşire, Ebe	214	2,872	0,828	p= 0,559
Yardımcı Sağlık Çalışanı	106	2,792	0,914	
Çalıştığı Kurum				
Şehir Hastanesi	195	2,863	0,818	F= 0,472
Özel Hastane	62	2,851	0,918	p= 0,624
Üniversite Hastanesi	132	2,771	0,902	
Çalıştığı Birim				
Cerrahi	123	2,866	0,913	F= 2,176
Dahili	115	2,692	0,953	p= 0,115
Temel	151	2,906	0,731	
Toplam Çalışma Yılı				
-5	140	2,735	0,859	F= 1,884
6-10	107	2,816	0,867	p= 0,153
11+	142	2,933	0,857	
Kurumdaki Çalışma Yılı				
-2	136	2,738	0,908	F= 1,408
3-5	111	2,839	0,828	p= 0,246
6+	142	2,911	0,841	

Gelir				
-5000	122	2,261	0,834	F= 6,552 p= 0,002 1/2
5001-8000	207	2,969	0,857	
8001+	60	2,776	0,861	
Toplam	389			

Tablo 17’de Yaşam Doyumunun demografik değişkenlere göre karşılaştırılmasına ilişkin bulgulara yer verilmektedir. Tablo incelendiğinde istatistiksel olarak tek anlamlı farkın gelir değişkeninde olduğu görülmektedir. Farklılığın kaynağını bulmak için yapılan Post Hoc LSD testi sonucunda 5000 lira ve altında maaş alan bireylerin (2,261±0,834), 5001 lira ile 8000 lira arasında maaş alanlardan (2,969±0,857) daha düşük olduğu tespit edilmiştir.

Yapılan testler sonucunda aynı boyutun diğer demografik değişkenlerle arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır.

Yukarıdaki bilgiler doğrultusunda H5 kabul edilirken H3, H7 ve H9 hipotezleri reddedilmiştir.

3.10.5.6. Sağlık Çalışanlarında Entelektüel Tevazu ve Yaşam Doyumu Arasındaki İlişki

Tablo 18’de Pearson korelasyonu ile ilgili analiz sonuçlarına yer verilmektedir. Korelasyon analizindeki değişkenler arasındaki ilişkilerin derecesi 0,00 ile 0,25 arasında çok zayıf, 0,26 ile 0,49 arasında zayıf, 0,50 ile 0,69 aralığında orta, 0,70 ile 0,89 arasında yüksek, 0,90 ile 1,00 arasında çok yüksek olarak değerlendirilmiştir (Kalaycı, 2010, s. 116).

Tablo 18. Entelektüel Tevazu Boyutları ile Yaşam Doymu Arasındaki Korelasyon İlişkisi

	ZBB	BBDA	BBAS	EAÖY	Toplam	YD
Zihin ve Benlik Bağımsızlığı	1					
Birinin Bakış Açısını Değiştirme Açıklığı	r=0,131** p=0,010	1				
Başkalarının Bakış Açlarına Saygı	r=0,237** p<0,01	r=0,731** p<0,01	1			
Entelektüel Aşırı Özgüvenin Yoksunluğu	r=0,109* p=0,032	r=0,41 p=0,418	r=-0,43 p=0,398	1		
Toplam	r=0,523** p<0,01	r=0,751** **p<0,01	r=0,748** p<0,01	r=0,496** p<0,01	1	
Yaşam Doymu	r=0,044 p=0,390	r=0,082 p=0,108	r=0,085 p=0,095	r=-0,123* p=0,015	r=0,22 p=0,668	1

Tablo 18’de yer alan entelektüel tevazu boyutlarından entelektüel aşırı özgüvenin yoksunluğu ile yaşam doymu arasındaki korelasyon incelendiğinde aralarında negatif yönlü ve çok zayıf bir ilişki olduğu görülmektedir ($r=-0,123$). Entelektüel tevazu alt boyutlarının kendi aralarında korelasyonlarına bakıldığında zihin ve benlik bağımsızlığı boyutunun; birinin bakış açısını değiştirme boyutu ile pozitif yönlü ve çok zayıf düzeyde ($r=0,131$), başkalarının bakış açlarına saygı boyutu ile pozitif yönlü ve çok zayıf düzeyde ($r=0,237$), entelektüel aşırı özgüvenin yoksunluğu ile pozitif yönde ve çok zayıf düzeyde ($r=0,109$) ilişki olduğu görülmektedir.

Korelasyon tablosuna bakıldığında en güçlü ilişkinin birinin bakış açısını değiştirme açıklığı ile başkalarının bakış açlarına saygı boyutu arasında olduğu görülmektedir ($r=0,731$, $p<0,01$).

3.10.5.7. Sağlık Çalışanlarında Entelektüel Tevazu Düzeyinin Yaşam Doyumu Üzerinde Etkisi

Çalışmaya katılan sağlık çalışanlarının entelektüel tevazu düzeylerinin yaşam doyumu üzerindeki etkisi regresyon analizi ile değerlendirilmiştir. Regresyon analizi sonuçları Tablo 19’da verilmiştir.

Tablo 19. Entelektüel Tevazu Boyutlarının Yaşam Doyumu Üzerine Etkisi

Bağımsız Değişken	Bağımlı Değişken	R	R ²	F	β	t	p	Durbin Watson
Sabit	Yaşam Doyumu	0,158	0,025	2,470	2,647	7,540	,000	1,748
ZBB					0,044	0,845	0,339	
BBDA					0,066	0,890	0,374	
BBAS					0,020	0,267	0,789	
EAÖY					-0,130	-2,540	0,011	

Tablo 19’deki regresyon modelinde Durbin Watson katsayısının 0-4 arasında olması otokorelasyon ve çoklu bağlantı problemi olmadığını göstermektedir (İslamoğlu ve Almaçık, 2014, s. 372; Hair vd., 1998, s. 193). Bu bilgiler ışığında yukarıda verilen regresyon modelinde otokorelasyon ve bağlantı problemi olmadığı söylenebilir. Regresyon analizi neticesinde yaşam doyumu değişkenindeki değişimin %2,5’i ($R^2=0,025$) bağımsız değişkenler (zihin ve benlik bağımsızlığı, başkalarının bakış açısını değiştirme açıklığı, başkalarının bakış açılarına saygı, entelektüel aşırı özgüvenin yoksunluğu) tarafından açıklanmaktadır.

Yapılan regresyon analizi sonucunda bağımsız değişkenlerden zihin ve benlik bağımsızlığı ($\beta=0,044$, $t=0,845$, $p=0,339$), birinin bakış açısını değiştirme açıklığı ($\beta=0,066$, $t=890$, $p=0,374$) ve başkalarının bakış açılarına saygı ($\beta =0,020$, $t=0,267$, $p=0,789$) boyutlarının yaşam doyumu üzerinde pozitif bir etkisinin olduğu fakat istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmektedir.

Bağımsız değişkenlerden yalnızca entelektüel aşırı özgüvenin yoksunluğu boyutunun ($\beta = -0,130$, $t = -2,540$, $p = 0,011$) yaşam doyumu üzerinde negatif etkisinin olduğu ve istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmektedir.

Yukarıdaki bilgiler doğrultusunda H1, H1a, H1b, H1c hipotezleri kabul edilirken H1d hipotezi reddedilmiştir.

3.11. Hipotezlerin Kabul/Red Durumu

Araştırma kapsamında belirlenen hipotezlerin kabul veya red durumları aşağıdaki tabloda gösterilmektedir.

Tablo 20. Hipotezlerin Kabul veya Red Durumu

No.	Hipotezler	Kabul/Red
H1	Entelektüel tevazu boyutlarının yaşam doyumu üzerinde pozitif etkileri vardır.	Red
H1a	Zihin ve benlik bağımsızlığının yaşam doyumu üzerinde pozitif etkisi vardır.	Red
H1b	Birinin bakış açısını değiştirme açıklığının yaşam doyumu üzerinde pozitif etkisi vardır.	Red
H1c	Başkalarının bakış açılarına saygının yaşam doyumu üzerinde pozitif etkisi vardır.	Red
H1d	Entelektüel aşırı özgüvenin yoksunluğunun yaşam doyumu üzerinde pozitif bir etkisi vardır.	Red
H2	Entelektüel tevazu boyutları ile cinsiyet anlamlı şekilde farklılaşmaktadır.	Red
H2a	Zihin ve benlik bağımsızlığı boyutu ile bireylerin cinsiyeti arasında anlamlı fark vardır.	Red
H2b	Birinin bakış açısını değiştirme açıklığı boyutu ile bireylerin cinsiyeti arasında anlamlı fark vardır.	Red
H2c	Başkalarının bakış açılarına saygı boyutu ile bireylerin cinsiyeti arasında anlamlı fark vardır.	Red
H2d	Entelektüel aşırı özgüvenin yoksunluğu boyutu ile cinsiyet arasında anlamlı fark vardır.	Red

H3	Yaşam doyumu ile cinsiyet arasında anlamlı fark vardır.	Red
H4	Entelektüel tevazu boyutları ile gelir düzeyi anlamlı şekilde farklılaşmaktadır.	Red
H4a	Zihin ve benlik bağımsızlığı boyutu ile bireylerin gelir düzeyleri arasında anlamlı fark vardır.	Red
H4b	Birinin bakış açısını değiştirme açıklığı boyutu ile bireylerin gelir düzeyleri arasında anlamlı fark vardır.	Red
H4c	Başkalarının bakış açılarına saygı boyutu ile bireylerin gelir düzeyleri arasında anlamlı fark vardır.	Red
H4d	Entelektüel aşırı özgüvenin yoksunluğu boyutu ile bireylerin gelir düzeyleri arasında anlamlı fark vardır.	Red
H5	Yaşam doyumu ile bireylerin gelir düzeyleri anlamlı şekilde farklılaşmaktadır.	Kabul
H6	Entelektüel tevazu boyutları ile bireylerin meslekleri anlamlı şekilde farklılaşmaktadır.	Kabul
H6a	Zihin ve benlik bağımsızlığı boyutu ile bireylerin meslekleri arasında anlamlı fark vardır.	Red
H6b	Birinin bakış açısını değiştirme açıklığı boyutu ile bireylerin meslekleri arasında anlamlı fark vardır.	Kabul
H6c	Başkalarının bakış açılarına saygı boyutu ile bireylerin meslekleri arasında anlamlı fark vardır.	Red
H6d	Entelektüel aşırı özgüvenin yoksunluğu boyutu ile bireylerin meslekleri arasında anlamlı fark vardır.	Red
H7	Yaşam doyumu ile bireylerin meslekleri anlamlı şekilde farklılaşmaktadır.	Red
H8	Entelektüel tevazu boyutları ile bireylerin çalıştıkları kurum anlamlı şekilde farklılaşmaktadır.	Kabul
H8a	Zihin ve benlik bağımsızlığı boyutu ile bireylerin çalıştıkları kurum arasında anlamlı fark vardır.	Red
H8b	Birinin bakış değiştirme açıklığı boyutu ile bireylerin çalıştıkları kurum arasında anlamlı fark vardır.	Red
H8c	Başkalarının bakış açılarına saygı ile bireylerin çalıştıkları kurum arasında anlamlı fark vardır.	Red
H8d	Entelektüel aşırı özgüvenin yoksunluğu boyutu ile bireylerin çalıştıkları kurum arasında anlamlı fark vardır.	Kabul

H9	Yaşam doyumu ile bireylerin çalıştıkları kurum anlamlı şekilde farklılaşmaktadır.	Red
-----------	---	-----

3.12. Tartışma

Bu bölümde bireylerin entelektüel tevazu düzeylerinin ölçülmesi amacıyla araştırmacı tarafından uyarlanan ölçeğin uyarlama aşamaları incelenmiş ve yapılan analizlerden elde edilen sonuçlar tartışılmıştır.

Ölçek uyarlama sürecine başlarken ilgili literatür taranmış ve ölçek uyarlama aşamaları (Seçer, 2018) adım adım takip edilerek her bir safha titizlikle yürütülmüştür. İlk olarak uyarlanacak ölçeğe karar verilmiş ve çeviri ekibi oluşturulmuştur. Ardından dil uzmanlarına orijinal ölçeğin Türkçe tercümesi yaptırılmış, çevirileri kıyaslanmış, tekrar orijinal diline tercüme edilmiş ve ölçeğin aslı ile karşılaştırılmıştır. Sonrasında ölçeğin dil geçerliliği yapılmış, nihai çevirinin model uyumunun incelenmesi için faktör analizi, geçerlilik ve güvenilirlik analizleri yapılmıştır. Ölçek uyarlama süreci bittikten sonra pilot çalışma için on araştırma görevlisi seçilmiş, maddelerin anlaşılabilirliği ve maddeler hakkındaki düşünceleri sorulmuştur. Nihai çeviriye karar verildikten sonra ölçeğin zamana karşı kararlılığını test etmek amacıyla test-tekrar test uygulaması yapılmıştır.

Ölçeğin yapı geçerliliğini değerlendirmek amacıyla doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. DFA analizi sonucunda elde edilen uyum indeksleri incelendiğinde uyarlanan ölçeğin χ^2 / df (1,651), RMSEA (0,051), GFI (0,900), AGFI (0,872) ve NFI (0,825) değerlerinin kabul edilebilir uyum değerleri arasında bulunduğu görülmektedir (Gürbüz ve Şahin, 2017, s. 343, Mulaik vd., 1989, Hu ve Bentler, 1999).

Ölçeğin güvenilirliğinin belirlenmesi safhasında Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı hesaplanmıştır. Ölçek boyutları tek tek incelendiğinde zihin ve benlik bağımsızlığı boyutunun 0,795, birinin bakış açısını değiştirme açıklığı boyutunun 0,802, başkalarının bakış açılarına saygı boyutunun 0,831, entelektüel aşırı özgüvenin yoksunluğu boyutunun 0,682 olduğu görülmüştür. Ölçeğin bütününe bakıldığında Cronbach Alpha değerinin 0,836 olduğu Test-tekrar test uygulamasının Cronbach Alpha değerinin ise 0,715 olduğu görülmüştür. Yukarıdaki sonuçlar ve

Kalaycı'nın da (2010) belirttiği kriterlere göre uyarlanan “Kapsamlı Entelektüel Tevazu Ölçeği” yüksek derecede güvenilir bir ölçektir.

Yapılan analizler neticesinde elde edilen bulgular tartışılıp yorumlanmış ve yaşam doyumu (Sönmez Benli ve Yıldırım, 2017; Ağaçdiken Alkan ve Ayar, 2017; Topuz, 2021; Erenoğlu vd., 2019; Tekir vd., 2016) ile ilgili yapılan araştırmaların bulguları karşılaştırılmıştır. Yapılan araştırmalar sonucu entelektüel tevazu ile ilgili Türkçe literatürde çok az sayıda çalışmaya rastlanmıştır ve bu çalışmaların hiçbirine sağlık çalışanlarının dahil edilmediği görülmüştür. Literatür incelendiğinde entelektüel tevazu kavramı ile ilgili yapılan çalışmaların büyük çoğunluğunun İngilizce yayınlar olduğu görülmektedir. Buradan bu kavramın Türkiye’de yeni olduğu ve çalışılmaya müsait bir alan olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmada, sağlık çalışanlarının entelektüel tevazu düzeylerinin yaşam doyumları üzerine etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışma 389 sağlık çalışanının hazırlanan ankete verdiği yanıtlar dahilinde yürütülmüştür. Araştırmaya katılanlar 69 hekim, 214 hemşire ve ebe ve 106 diğer sağlık çalışanı (fizyoterapist, acil tıp teknisyeni, sağlık teknikeri) şeklinde dağılım göstermektedir. Hekim olarak görev yapanların frekansının düşük olmasının sebebi, yoğun çalışma temposundan dolayı hekimlerin araştırmaya katılım göstermekte isteksiz olmaları ile ilişkilendirilebilir.

Araştırmaya katılan sağlık çalışanlarının ekseriyetini 30 yaş ve altında, kadın, evli, üniversite mezunu, hemşire ve ebe ve 5001-8000 Türk Lirası aylık gelire sahip çalışanlar oluşturmaktadır. Ayrıca çalışmaya katılan sağlık çalışanlarının meslek hayatlarındaki çalışma yılları, kurumdaki çalışma yılları, çalıştıkları birimler diğer değişkenlere göre nispeten daha dengeli dağılım göstermiştir. Hastaneler kadın çalışanların yoğun olduğu kurumlar olması sebebiyle yapılan araştırmada kadın katılımcılar daha fazla yer almıştır. Sağlık çalışanları üzerinde yapılan diğer çalışmalar incelendiğinde Erol ve diğerlerinin (2018), Arpacıoğlu ve diğerlerinin (2021), Yıldız ve diğerlerinin (2021) yaptığı araştırmalarda da kadın katılımcılar erkeklere oranla yoğunluk göstermektedir.

Katılımcıların entelektüel tevazu düzeylerini ölçmeye çalışan maddelerin aritmetik ortalamalarına bakıldığında “*Yürekten bağlı olduğum konularda benimle*

“fikir ayrılığına düşüldüğü zaman kendimi tehdit edilmiş hissedirim” ifadesi en yüksek puanı almıştır. Buradan sağlık çalışanlarının sıkı sıkıya bağlı olduğu konularda fikir ayrılıklarına düştükleri zaman kendilerini tehdit edilmiş hissettikleri anlaşılmaktadır. Bu maddenin bağlı olduğu zihin ve benlik bağımsızlığı boyutundaki ifadelerin aritmetik ortalamalarına bakıldığında 4 puanın üzerinde olduğu görülmektedir. Eş deyişle araştırmaya katılan sağlık çalışanlarının kendileri için önem arz eden konularda başkaları ile fikir ayrılıklarına düştüğü ve inandıklarının aksi iddia edildiğinde kendini küçük düşmüş, tehdit edilmiş ve saldırıya uğramış gibi hissettikleri sonucuna varılabilir.

Sağlık çalışanlarının belirli bir konu üzerindeki bakış açılarını değiştirmeye meyilli olup olmadıklarına dair ifadeler barındıran birinin bakış açısını değiştirme açıklığı boyutunda yer alan maddelerin 3 ile 4 arasında puan aldıkları görülmektedir. Buradan araştırmaya katılan sağlık çalışanlarının mâkul gerekçeler sunulduğunda bakış açılarını değiştirmeyi düşündükleri sonucuna ulaşılabilir.

Araştırmaya katılan hastane çalışanlarının karşılaştıkları fikir ayrılıklarına ve farklı düşünce tarzlarına karşı tutumlarını ölçmeye çalışan başkalarının bakış açılarına saygı boyutunda yer alan ifadelerin ortalamalarına bakıldığında 4 puana yakın değerler aldığı görülmektedir. Buradan anlaşılacağı üzere sağlık çalışanlarının aynı fikirde olmasa bile karşısındakinin düşüncelerini hoş karşıladığı, onlara saygı duyduğu ve onları dinlemeye istekli oldukları sonucuna varılabilir. Bowes ve diğerlerinin (2020) iki topluluk üzerinde duygusal kutuplaşmanın etkilerini bulmayı amaçladıkları araştırmada başkalarının bakış açılarına saygı boyutunun siyasi kanaat, siyasi kesinlik ve ekonomik inanç gücü değişkenleri üzerinde istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmüştür.

Sağlık çalışanlarının özgüvenlerini ölçmeye çalışan entelektüel aşırı özgüvenin yoksunluğu boyutunda yer alan ifadelerin aldığı puanlara bakıldığında pek azı 3'ün üzerinde, çoğunluğu ise 2 ile 3 arasında puan aldıkları görülmektedir. Buradan hareketle araştırmaya katılan sağlık çalışanlarının özgüvenlerinin yüksek olduğu, başkalarının görüşlerinden ziyade kendi fikirlerine önem verdikleri sonucuna ulaşılabilir.

Araştırmaya katılan sağlık çalışanlarının yaşam doyumu düzeylerini ölçmeye çalışan tek boyutlu yaşam doyumu ölçeğinin ifadelerinin aldığı puanlara bakıldığında çoğunluğun 2 ile 3 arasında, birkaç maddenin de 3'ün biraz üzerinde puan aldığı görülmüştür. Buradan hareketle örneklemin ideallerine yakın bir hayat sürmediklerini, iyi yaşam koşullarına sahip olmadıklarını, hayatlarından memnun olmadıklarını düşündükleri söylenebilir. Ancak bu verilerin ortaya çıkmasında katılımcılara soruların 2022 yılı başında yöneltildiği ve bu dönemde Türkiye'deki ekonomik koşullar ve küresel salgın tedbirlerinin de payı olduğu yadsınamaz bir gerçektir. Covid-19 pandemisiyle birlikte sağlık çalışanlarının artan çalışma sürelerinin bu sonuca etki ettiği düşünülmektedir. Heath ve diğerleri de (2020) yaptıkları çalışmada sağlık çalışanlarının iş yükleriyle birlikte çalışma sürelerinin artması ve yaşadıkları duygusal zorlukların yaşam doyumlarını olumsuz yönde etkilediği sonucuna ulaşmıştır.

Yürütülen araştırmada kadın katılımcıların entelektüel tevazu düzeyleri erkek katılımcılara göre daha yüksek çıkmıştır. Medeni durumu evli olanların entelektüel tevazu düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmektedir.

Entelektüel tevazu alt boyutları ile demografik değişkenler kıyaslandığında birinin bakış açısını değiştirme açıklığı boyutunun sağlık çalışanlarının yaşları ile arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. 30 yaş ve altındaki bireylerin, entelektüel tevazu düzeylerinin 31-40 yaş arasındaki bireylere göre daha düşük puanlara sahip olduğu, 41 yaş ve üzeri bireylerin de 31-40 yaş arasındakilere göre daha düşük puanlara sahip olduğu görülmektedir. Buradan hareketle Y kuşağı sağlık çalışanlarının öğrendikleri yeni bilgiler ışığında fikirlerini değiştirmeye açık oldukları sonucuna varılabilir.

Entelektüel aşırı özgüvenin yoksunluğu boyutu ile çalışanların çalıştığı kurumlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Özel sağlık kurumlarında görev yapanların puanları üniversite hastanesinde görev yapanlara göre daha düşük çıkmıştır. Buradan anlaşılacağı üzere özel hastanede görev yapan sağlık çalışanlarının üniversite hastanesinde görev yapanlara göre daha özgüvenli ve kendi fikirlerini daha çok ön plana çıkararak fikirlerini değiştirmeye açık oldukları söylenebilir.

Birinin bakış açısını değiştirme açıklığı boyutu ile araştırmaya katılan sağlık çalışanlarının meslekleri arasında anlamlı fark olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Hekimlerin aldıkları puanların diğer sağlık çalışanlarının (fizyoterapist, acil tıp teknisyeni, sağlık teknikeri) aldıkları puanlardan yüksek olduğu görülmüştür. Buradan hareketle hekimlerin diğer sağlık çalışanlarına kıyasla ikna edici ve makul gerekçelerle karşılaştıklarında fikirlerini değiştirmeye daha açık oldukları söylenebilir.

Entelektüel tevazu alt boyutlarından birinin bakış açısını değiştirme açıklığı boyutu ile kurumdaki çalışma süresi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. Aynı kurumda 0 ile 2 yıl arasında çalışanların aldıkları puanların 6 yıl ve daha fazla sürede aynı kurumda çalışanlara oranla daha düşük olduğu görülmektedir. Bu farktan yola çıkarak kurumda tecrübeli olanların (6+ yıl) yeni başlayanlara göre (0-2 yıl) yeni şeyler öğrendikçe kendileri için önemli olan konulardaki düşüncelerini değiştirmeye açık oldukları yorumu yapılabilir.

Yaşam doyumu ile çalışanların görev yaptıkları birimler arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu görülmektedir. Dahili birimlerde çalışanların aldıkları puanların, temel sağlık birimlerinde görev yapanların aldıkları puanlara göre daha düşük olduğu bulunmuştur. Bu sonuçtan yola çıkarak temel sağlık birimlerinde görev yapan sağlık çalışanlarının dahili birimlerde görev yapanlara göre çalışma şartlarının daha iyi olduğu kanısına varılabilir. Sönmez Benli ve Yıldırım'ın (2017, s. 177), Ağaçdiken Alkan ve Ayar'ın (2017, s. 30-31), Erenoğlu ve diğerlerinin (2019, s. 186), Tekir ve diğerlerinin (2016, s. 60), Ferri-Garcia ve diğerlerinin (2021, s. 14) ve Nemcek ve James'in (2007, s. 244) yapmış olduğu çalışmalarda da çalışma ortamının yaşam doyumu üzerinde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu durumda genel olarak çalışma ortamının yaşam doyumu üzerinde etkili olduğu çıkarımı yapılabilir.

Yaşam doyumu ile çalışanların gelirleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. 5001-8000 Türk Lirası maaş alan sağlık çalışanlarının aldıkları puanların, 5000 lira ve daha altında maaş alanların aldıkları puanlara göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu sonuca göre kazanılan maaşın çalışanların yaşam doyumları üzerinde etkili olduğu söylenebilir. Literatüre bakıldığında Benli ve Yıldırım'ın (2017, s. 177), Topuz'un (2021, s. 478), Erenoğlu ve diğerlerinin (2019,

s. 186) ve Hutchinson ve diğerklerinin (2004, s. 46) yaptıkları araştırmalarda da yaşam doyumunu ile gelir arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Bu sonuca göre kazanılan maaşın çalışanların yaşam doyumları üzerinde etkili olduğu söylenebilir.

Korelasyon analizine bakıldığında başkalarının bakış açılarına saygı boyutu ile birinin bakış açısını değiştirme açıklığı boyutu arasında pozitif yönde güçlü bir ilişki olduğu saptanmıştır. Bunun neticesinde, sağlık alışanlarında karşıt görüşlere saygı duyup onları hoşgörü ile karşıladığka geçerli sebeplere dayanarak kendileri için önemli olan düşüncelerini değiştirmeye açık oldukları söylenebilir. Bowes ve diğerklerinin (2020) yaptıkları çalışmada entelektüel tevazu boyutlarının duygusal kutuplaşma ile korelasyonuna bakıldığında; zihin ve benlik bağımsızlığı, başkalarının bakış açılarına saygı ve entelektüel aşırı zgven yoksunluğu boyutları ile duygusal kutuplaşmanın negatif yönlü anlamlı ilişki içerisinde olduğu görülmektedir.

Regresyon analizi sonucunda entelektüel tevazu düzeyi ile bireyin yaşam doyumunu anlamlı şekilde farklılaşmaktadır. Boyutlar bazında incelendiğinde aşırı özgüvenin yoksunluğu boyutu ile yaşam doyumunu arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Bu sonuca göre aşırı zgven yoksunluğu arttığka yaşam doyumunun azalacağı sonucuna varılabilir. Bak ve Kutnik'in (2021) entelektüel tevazunun etki alanlarından özsaygı ve narsizm üzerine yaptıkları çalışmada, entelektüel tevazu boyutlarının özsaygı ve narsizm üzerinde yapılan regresyon analizi sonucunda entelektüel tevazunun narsizm ve özsaygı üzerinde etkili olduğu sonucuna varmışlardır. Ayrıca boyutlar bazında bakıldığında en büyük etkinin zihin ve benlik bağımsızlığı boyutundan kaynaklandığı sonucuna ulaşılmaktadır.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu tez çalışmasında, sağlık çalışanlarının entelektüel tevazu düzeylerini belirlemeye yönelik bir ölçek Türkçeye uyarlanmıştır. Sağlık çalışanlarının entelektüel tevazu düzeyleri çeşitli demografik değişkenler açısından incelenmiş ve entelektüel tevazu ile yaşam doyumu arasındaki ilişki ölçülmüştür.

Araştırma kapsamında Isparta Şehir Hastanesi, Süleyman Demirel Üniversitesi Araştırma ve Uygulama Hastanesi ve çeşitli özel hastanelerde görev yapan 389 sağlık çalışanına anket uygulanmıştır. Anket, 2 ayrı ölçeğe ait 27 madde ve 10 demografik sorudan oluşmaktadır. Ankette yer alan ilk 5 ifade zihin ve benlik bağımsızlığı, devamındaki 5 ifade yeni fikirlere karşı açıklığı, devamındaki 6 ifade başkalarının bakış açılarına saygı, devamındaki 6 ifade ise aşırı özgüven yoksunluğu ve son 5 ifade ile de yaşam doyumu düzeyleri ölçülmüştür.

Çalışmada zihin ve benlik bağımsızlığı, birinin bakış açısını değiştirme açıklığı, başkalarının bakış açılarına saygı boyutu ifadelerinin hepsi ortalamanın üstünde değerler alırken, entelektüel aşırı özgüvenin yoksunluğu boyutundaki iki ifade (M17, M19) ortalamanın altında değerler almıştır. Sağlık çalışanlarının yaşam doyumlarının düşük, zihin ve benlik bağımsızlıkları yüksektir.

Çalışmada birinin bakış açısını değiştirme açıklığı boyutunun demografik değişkenlere göre karşılaştırılmasında sağlık çalışanlarından 31-40 yaş aralığında, hekim olarak görev yapan, toplam çalışma yılı 6-10 yıl arasında, kurumda çalışma yılı 6 yıl ve üzeri olanların puanları daha yüksektir. Sağlık çalışanlarının birinin bakış açısını değiştirme açıklığının cinsiyet, medeni durum, eğitim durumu, çalışılan kurum, çalışılan birim ve gelir düzeylerine göre farklılık göstermemiştir.

Entelektüel aşırı özgüvenin yoksunluğu boyutunun demografik değişkenlere göre karşılaştırılmasında sağlık çalışanlarından özel hastanede görev yapanların puanları yüksek çıkmıştır. Sağlık çalışanlarının entelektüel aşırı özgüven yoksunluğunun yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim durumu, meslek, çalıştığı birim, toplam çalışma süresi, kurumdaki çalışma süresi ve gelir düzeylerine göre farklılık göstermemiştir.

Yaşam doyumunun demografik değişkenlere göre karşılaştırılmasında sağlık çalışanlarından aylık geliri 5001-8000 lira arasında olanların yaşam doyumunu düzeylerinin diğerlerine göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Sağlık çalışanlarının yaşam doyumlarının yaş, cinsiyet, medeni durum, meslek, çalıştığı kurum, çalıştığı birim, toplam çalışma süresi ve kurumda çalışma süresine göre farklılık göstermemiştir.

Entelektüel tevazu boyutları ile yaşam doyumunun korelasyon analizi sonucunda entelektüel aşırı özgüven yoksunluğu boyutunun yaşam doyumunu ile aralarında negatif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Sağlık çalışanlarının yaşam doyumları arttıkça kendileri olan güvenlerinin arttığı ifade edilebilir.

Araştırmada entelektüel tevazunun yaşam doyumunu üzerinde etkili olduğu ortaya çıkmıştır. Entelektüel aşırı özgüven yoksunluğunun yaşam doyumunu düzeyini azalttığı sonucu elde edilmiştir.

Sonuç olarak araştırmada Kapsamlı Entelektüel Tevazu Ölçeğinin Türkçeye uyarlanması, sağlık çalışanlarının entelektüel tevazu düzeylerinin demografik değişkenler açısından incelenmesi ve entelektüel tevazunun yaşam doyumunu üzerinde etkisini ölçmek amaçlanmıştır; Kapsamlı Entelektüel Tevazu Ölçeği Türkçeye uyarlanmış ve entelektüel tevazunun yaşam doyumunu üzerinde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Bu sonuçlardan yola çıkarak aşağıdaki öneriler sunulmuştur:

1. Sağlık çalışanlarının yaşam doyumunu düzeylerini arttırmak amacıyla çalışma şartları iyileştirilebilir.
2. Hastane yönetimi hizmet içi eğitim programına entelektüel tevazu eğitimi dahil edilebilir.
3. Araştırmaya hastanenin idari birimlerinde çalışanlar dahil edilmemiştir. İdari birimlerde çalışan bireylerle yapılacak çalışmalarda farklı sonuçlar elde edilebilir.
4. Araştırma bir hastanede yapıldığı için farklı kurumlarla mukayese edilmesi pek mümkün görünmemektedir. Bu sebeple çalışmadan çıkan

sonuçları genellemek için farklı alanlarda hizmet veren kurumlarda da entelektüel tevazu düzeyinin yaşam doyumu üzerine etkisini inceleyecek araştırmalar yürütülebilir.

5. Literatürde sağlık çalışanları üzerinde yaşam doyumunun farklı kavramlarla ve değişkenlerle incelendiği birçok çalışmaya rastlanılmaktadır; fakat entelektüel tevazu kavramı Türkiye’de yeni bir kavram olduğu için sağlık çalışanları üzerinde daha evvel yapılan başka bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu sebeple yürütülen bu çalışma bundan sonra yapılacak çalışmalar için bir örnek teşkil edebilir.

Araştırmacının Notu: Tez konusu belirlemek, her yüksek lisans öğrencisinin bir hayli zorlandığı, çalışacağı konuyu seçerken akla kararı seçtiği, günlerce hatta haftalarca üzerinde düşündüğü sancılı bir süreçtir. Çalışılan konunun Türkçe literatürde hiç çalışılmamış, İngilizce literatürde de çok az işlenmiş olması araştırmacıyı heyecanlandırmış ve çalışma konusunun belirlenmesinde etkili olmuştur. Devamında entelektüel tevazu ile ilişkilendirilebilecek kavramlar özenle ele alınmış ve yaşam doyumu üzerinde karar kılınmıştır. Hekimler başta olmak üzere sağlık çalışanlarının gerek işlerinin zorluğu, gerek sosyal statülerinin yüksek olması sebebiyle kibirli oldukları ön yargısı bilinen bir gerçektir. Bu önyargının doğru olup olmadığı sorusuna yanıt bulmanın ve sağlık çalışanlarının entelektüel tevazu düzeylerinin yaşam doyumları ile ilişkisini ölçmenin literatüre katkısı olacağı ümit edilmektedir. Konu araştırmacının ilgisini çekmiş ve hayli keyif alınarak çalışılmıştır. Araştırmacıyı çalışma sürecinde en çok zorlayan kısım veri toplama süreci olmuştur. Sağlık çalışanlarının iş yoğunluklarının fazla olmasının yanı sıra Covid-19 pandemisinin de getirmiş olduğu tedbirler veri toplama sürecini olumsuz yönde etkilemiştir. Çalışmanın yapıldığı dönemde salgın tedbirleri çok sıkı olduğundan veri toplama süreci bir hayli uzamıştır. Ayrıca yoğun iş tempolarından dolayı anket doldurmaya isteksiz oldukları görülmüş ve bu da çalışmanın seyrini olumsuz yönde etkilemiştir. Evren ve örneklem değiştirilerek yeniden veri toplanmıştır. Tüm bu olumsuzluklara rağmen gerekli örneklem sayısına ulaşılmıştır. Sonuç olarak özgün bir çalışma ortaya konulduğu ve literatüre katkıda bulunduğu düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Acar Arasan, B. N., (2010). Akademisyenlerde Yaşam Doyumu İş Doyumu ve Mesleki Tükenmişlik Düzeylerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi. Uşak Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak.
- Ağaçdiken Alkan, S. ve Ayar, T., (2017), Ameliyathane Hemşirelerinin Nesnel Yaşam Kaliteleri Ve İş Doyumları . Samsun Sağlık Bilimleri Dergisi, 2 (1), (ss. 23-37).
- Akın, S., (2011), “M. Foucault’da Spesifik Entelektüel Olgusunun Değerlendirilmesi” Yüksek Lisans Tezi, Sivas.
- Alatlı, A., (2004), “Akıl ve Ahlakın Birbirinden Koptuğu Bir Dönemi Yaşıyoruz” Entelektüel Perspektif (Ed:M. Zencirkıran) Alfa Yayınları, İstanbul.
- Alkan, T., (1977), Gelişen Ülkelerde Aydınlar ve Siyaset, ODTÜ Yayınları, Ankara.
- Altunel, M. C., Akova O., (2017), Yaşam Memnuniyetini Etkileyen Faktörler Üzerine Kapsamlı Bir Model Önerisi. Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi; (27): (ss. 217-235).
- Arpacıoğlu, S., Baltalı, Z., ve Ünübol, B. (2021), Covid-19 Pandemisinde Sağlık Çalışanlarında Tükenmişlik, Covid Korkusu, Depresyon, Mesleki Doyum Düzeyleri ve İlişkili Faktörler. Cukurova Medical Journal, 46(1), (ss. 88-100).
- Bak, W., ve Kutnik, J., (2021), Domains of Intellectual Humility: Self-Esteem and Narcissism As Independent Predictors. Personality and Individual Differences, 177, 110815.
- Balaban E., (2015), Çocuk Destek Merkezinde Kalan 12-18 Yaş Arasındaki Ergenlerin Stresle Başa Çıkma Tarzlarının Yalnızlık ve Yaşam Doyumu Değişkenleri ile İlişkilerinin İncelenmesi. Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Ana Bilim Dalı, Psikoloji Yüksek Lisans Programı, Ankara.
- Bayat, A. H., (2016), Tıp Tarihi, 3. Baskı, İstanbul: Merkezefendi Geleneksel Tıp Derneği.

- Benli S. S., (2016), Hemşirelerin Yaşam Doyumu ve Ölümüne Karşı Tutumları Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi. Erzincan Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Erzincan.
- Berberich H. J., ve Brähler E., (2006), Life Satisfaction, Health Status, and Professional Satisfaction of Urologists in Private Practice. *Der Urologe*; 45(8): (ss. 933-928).
- Bhattacharya, O., Chatterjee, A. ve Basu, J., (2017), Humility: An emerging construct in moral psychology. *Psychological Studies*, 62(1), (ss. 1-11).
- Boateng O. G., Neilands B. T., Frongillo A. E., Melgar-Quiñonez R. H., ve Young L. S., (2018), Best Practices for Developing and Validating Scales for Health, Social, and Behavioral Research: A Primer, *Front Public Health*, 11, 149.
- Bollinger, R. A. ve Hill, P. C., (2012), Humility. Religion, Spirituality and Positive Psychology. (ss. 31 - 47). Santa Barbara, CA: Praeger.
- Bowes, S. M., Blanchard, M. C., Costello, T. H., Abramowitz, A. I., & Lilienfeld, S. O. (2020), Intellectual Humility and Between-Party Animus: Implications For Affective Polarization In Two Community Samples, *Journal of Research In Personality*, 88, 103992.
- Brown, T. A., ve Moore, M. T., (2012), Confirmatory Factor Analysis. *Handbook of Structural Equation Modeling*, (ss. 361-379).
- Bulaç, A., (2008), “Aydın Sapmasından Aydın – Ulema Profiline”, İstanbul, Akademi Yayınları.
- Büyüköztürk, Ş., (2010), *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*. Ankara, Pegem Yayıncılık.
- Cezar, Y., (1995), “Osmanlı’nın Geri Kalmışlığı Konusunda Erken Bir Teşhis” *Türk Entelektüeli ve Kimlik Sorunu*, Bağlam Yayınları, İstanbul.
- Chen C. C., Petrick J. F., Shahvali M., (2016), “Tourism Experiences As A Stress Reliever: Examining The Effects of Tourism Recovery Experiences on Life Satisfaction”, *Journal of Travel Research*; 55(2): (ss. 150-160).

- Çağan, K., (2005), “Entelektüel İmgesi Üzerine”, Entelektüel ve İktidar, Hece Yayınları, Ankara.
- Çakan, B. K., (2013), Konut Sektöründe Beyaz Yaka Çalışanların İş Doyumu ve Duygusal Zekâlarının Yaşam Doyumu Üzerine Etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Çapık C., (2014), Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmalarında Doğrulayıcı Faktör Analizinin Kullanımı. Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi. 17, 3.
- Çevik N. K., Korkmaz O., (2014), Türkiye’de Yaşam Doyumu ve İş Doyumu Arasındaki İlişkinin İki Değişkenli Sıralı Probit Model Analizi. Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi; 7(1): (ss. 126-145).
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G. ve Büyüköztürk, Ş., (2012), Sosyal Bilimler İçin Çok Değişkenli İstatistik: SPSS ve Lisrel Uygulamaları. Ankara, Pegem Akademi Yayıncılık.
- Çötök, T., (2011), Aristoteles Ahlakının Kurucu Erdemi Olarak Phronesis, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Dağlı, A., Baysal, N., (2016), Yaşam Doyumu Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 15(59).
- Davis, D. E. ve Hook, J. N., (2014), Humility, Religion, and Spirituality: An Endpiece. Journal of Psychology and Theology, 42, (ss. 111-117).
- Davis, D. E., Worthington, E. L., Jr. ve Hook, J. N., (2010), Relational humility: A Review of Definitions and Measurement Strategies. The Journal of Positive Psychology, 5, (ss. 243–252).
- Davis, D. E., Worthington, E. L., Jr., Hook, J. N., Emmons, R. A., Hill, P. C., Bollinger, R. A. ve Van Tongeren, D. R., (2013), Humility and the Development and Repair of Social Bonds: Two Longitudinal Studies. Self and Identity, 12, (ss. 58–77).

- Deffler, S., Leary, M. R. ve Hoyle, R. H., (2016), Knowing What You Know: Intellectual Humility and Judgments of Recognition Memory, Personality and Individual Differences, 96, (ss. 255-259).
- Demiralp, O., (2002), “Entelektüeller ve Aydınlar”, Cogito, Sayı:31, Yapı Kredi Yayınları.
- Deniz Z., (2007), Psikometrik Ölçüm Aracı Uyarlama. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi; 40(1): (ss. 1-16).
- Diener E, Ryan K., (2009), Subjective Well-Being: A General Overview. South African Journal of Psychology; 39: (ss. 391-406).
- Diener, E., (1984), Subjective Well-Being. Psychological Bulletin; 95(3): (ss. 542-575).
- Diener, E., Emmons, R. A., Larsen, R. J. ve Griffin, S., (1985), The satisfaction with life scale. Journal of Personality Assessment, 49 (1), (ss. 71-75).
- Dikmen, A., (1995), İş Doyumu ve Yaşam Doyumu İlişkisi, Ankara Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi; 50 (3): (ss. 115-140).
- Doğan A., Deniz M. E., Odabaş H., Özyeşil Z., Özgirgin N., (2012), Job and Life Satisfaction of The Medical Staff in Rehabilitation Centers, Turkish Journal of Physical Medicine ve Rehabilitation/Turkiye Fiziksel Tıp ve Rehabilitasyon Dergisi; 58(1): (ss. 16-21).
- Dost T. M., (2007), Üniversite Öğrencilerinin Yaşam Doyumunun Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi; 2(22), (ss. 132-143).
- Duffy B., (2004), Life Satisfaction and Trust in Other People. London, MORI Social Research Institute.
- Elliott, J. C., (2010), Humility: Development and Analysis of a Scale. Unpublished Doctoral Dissertation, University of Tennessee.
- Emmons, R. A., (1999), The Psychology of Ultimate Concerns: Motivation and Spirituality in Personality, New York, Guilford Press.

- Emmons, R. A., (2000), Is Spirituality an Intelligence? Motivation, Cognition and The Psychology of Ultimate Concern. *The International Journal for the Psychology of Religion* 10, (ss. 3-26).
- Eren A. T., (2008), Onkoloji Hemşirelerinin İş Doyumu ve Yaşam Doyumunun İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Erenoğlu, R., Tambağ, H., Can, R. ve Kabakoğlu, H., (2019), Hemşirelerin İş Yaşam Kalitesi ve Etkileyen Faktörler, *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 9 (3), (ss. 181-187).
- Erkul, A., (1999), “Türkiye’de Arabesk Olgusu ve Aydın Tavrı”, *Sosyal Bilimler Dergisi*, Sivas, Cumhuriyet Üniversitesi Yayınları.
- Erol, S., Aygün, S., ve Çay, H. (2018), Birinci Basamak Sağlık Çalışanlarında Duygusal Zekâ, Benlik Saygısı ve İlişkili Faktörler. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*. GÜSBD, 7.
- Exline, J. J., ve Geyer, A. L., (2004), Perceptions of Humility: A Preliminary Study. *Self and Identity*, 3, (ss. 95-114).
- Exline, J. J., ve Hill, P. C., (2012), Humility: A Consistent and Robust Predictor of Generosity. *The Journal of Positive Psychology*, 7 (3), (ss. 208-218).
- Ferri-García, R., Rueda, M. D. M., ve Cabrera-León, A., (2021), Self-Perceived Health, Life Satisfaction and Related Factors among Healthcare Professionals and the General Population: Analysis of an Online Survey, with Propensity Score Adjustment. *Mathematics*, 9(7), 791.
- Field, A., (2005), *Discovering Statistics Using SPSS for Windows*. London. Sage Publications.
- Gaymu J, Springer S., (2010), Living Conditions and Life Satisfaction of Older Europeans Living Alone: A Gender and Cross-Country Analysis. *Ageing and Society*; 30(7): (ss. 1153-1175).
- Gazali, İ., (1973), *İhya-i Ulumi’ d-din* (Cilt 8), İstanbul, Arslan Yayınları.

- Gediksiz, E., (2013), Alçakgönüllülük İle Psikolojik İyi Olma Arasındaki İlişkinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Genç, E., (2006), “Sosyolojik Açısından Entelektüel Kavramlaştırmaları”, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Goff, J. L., (2006), Ortaçağda Entelektüeller, Ayrıntı Yayınları, İstanbul.
- Gregg, A. P. ve Mahadevan, N., (2014), Intellectual Arrogance and Intellectual Humility: An Evolutionary-Epistemological Account. *Journal of Psychology and Theology*, 42, (ss. 7-18).
- Grubbs, J. B., (2014), Humbling Yourself Before God: Humility as a Reliable Predictor of Lower Divine Struggle. *Journal of Psychology and Theology*, 1, (ss. 41-49).
- Güler, K. (2015), Beden İmajının Üniversite Öğrencilerinde Yaşam Doyumu ve Umutsuzluk Üzerine Etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Gürbüz, S., Şahin, F., (2017), Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri, Ankara, Seçkin Yayıncılık.
- Gwozdz W, Sousa-Poza A., (2010), Ageing, Health and Life Satisfaction of The Oldest Old: An Analysis for Germany. *Social Indicators Research*; 97(3): (ss. 397-417).
- Hair, J. F., Anderson, R. E., Tahtam, R. L. ve Black, W. C., (1998), *Multivariate Data Analysis with Readings*, Boston: Prentice-Hall International Inc.
- Hao, Y. X., Li, Q. Y., Li, W., Liang, J., ve Zhang, C., (2014), Strengthen the servant leadership to enhance the nurses’ job satisfaction. *Global Journal of Nursing Research*, 2(6), (ss. 33-35).
- Heath, C., Sommerfield, A., von Ungern-Sternberg, B. S., Resilience Strategies To Manage Psychological Distress Among Healthcare Workers During The COVID-19 Pandemic: A Narrative Review. *Anaesthesia*. 2020 Oct;75(10), (ss. 1364-1371).

- Hook, J. N., Davis, D. E., Owen, J., Worthington, E. L., Jr. ve Utsey, S. O., (2013), Cultural Humility: Measuring Openness to Culturally Diverse Clients. *Journal of Counseling Psychology*, 60, (ss. 353–366).
- Hook, J. N., Davis, D. E., Van Tongeren, D. R., Hill, P. C., Worthington Jr, E. L., Farrell, J. E. ve Dieke, P., (2015), Intellectual Humility and Forgiveness of Religious Leaders. *The Journal of Positive Psychology*, 10(6), (ss. 499-506).
- Hopkin, C. R., Hoyle, R. H. ve Toner, K., (2014), Intellectual Humility and Reactions to Opinions About Religious Beliefs. *Journal of Psychology and Theology*, 42, (ss. 50-51).
- Hökelekli, H., (2007), Bir Değer: Alçakgönüllülük (Tevazu). *DEM Dergisi*, 1 (2), (ss. 114-119).
- Hu, L. T., ve Bentler, P. M., (1999), Cutoff Criteria For Fit Indexes In Covariance Structure Analysis: Conventional Criteria Versus New Alternatives. *Structural Equation Modeling: A Multidisciplinary Journal*, 6(1), (ss. 1-55).
- Hutchinson, G., Simeon, D. T., Bain, B. C., Wyatt, G. E., Tucker, M. B., ve LeFranc, E., (2004), Social and Health Determinants of Well Being and Life Satisfaction İn Jamaica. *International Journal of Social Psychiatry*, 50(1), (ss. 43-53).
- Izutsu, T. (1975), Kur'ân'da Allah ve İnsan. (S. Ateş, Çev.), Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara.
- İslamoğlu, A. H., Alnıaçık, Ü., (2014), Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri, Beta Yayınları, İstanbul.
- Kalaycı, Ş., (2010), SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri, Asil Yayın Dağıtım Ankara, Türkiye.
- Karakoç F. Y., ve Dönmez L., (2014), Ölçek Geliştirme Çalışmalarında Temel İlkeler. *Tıp Eğitimi Dünyası Dergisi*, 13, 40, (ss. 39-49).
- Kearl, M.C. (1981), An Inquiry In To The Positive Personal and Social Effects of Old Age Stereotypes Among The Elderly. *The International Journal of Aging and Human Development*. 14, (ss. 277-290).

- Kernis, M. H., (2003), Toward a Conceptualisation of Optimal Self-Esteem. *Psychological Inquiry*, 141, (ss. 1–26).
- Kesen M., (2016), İşletme Yönetiminde Sürdürülebilir İnsan Kaynakları Yönetiminin Yeri ve Önemi. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 5, 3, (ss. 554-573).
- Klaghofer R, Stamm M, Buddeberg C, Bauer G, Hämmig O, Knecht M, ve Buddeberg-Fischer B., (2011), Development of Life Satisfaction in Young Physicians: Results of The Prospective Swissmedcareer Study. *International Archives of Occupational and Environmental Health*; 84(2): (ss. 159-166).
- Koç Çakan, B., (2013), Konut Sektöründe Beyaz Yaka Çalışanların İş Doyumu ve Duygusal Zekalarının Yaşam Doyumları Üzerinde Etkisi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Krause, N., (2012), Religious Involvement, Humility, and Change in Self-Rated Health Over Time. *Journal of Psychology ve Theology*, (ss. 199-210).
- Krug S., (2014), The Role of Religiosity in The Relationship Between Marital and Life Satisfaction in The Orthodox Jewish Community (Doctoral Dissertation, Fairleigh Dickinson University).
- Krumrei-Mancuso, E. J., ve Rouse, S. V., (2016), The Development and Validation of The Comprehensive Intellectual Humility Scale, *Journal of Personality Assessment*, 98(2), (ss. 209-221).
- Kunz, G., (2002), Simplicity, Humility, and Patience. E. E. Gantt, ve R. N. Williams, *Psychology for the Other: Levinas, Ethics and the Practice of Psychology* (ss. 118-142), Pittsburgh, Duquesne University Press.
- Küçük, Y., (2001), “İki Aydın”, *İnsancıl Dergisi*, Sayı: 129.
- LaBouff, J. P., Rowatt, W. C., Johnson, M. K., Tsang, J. A., ve Willerton, G. M., (2012), Humble Persons are More Helpful Than Less Humble Persons: Evidence from Three Studies. *The Journal of Positive Psychology* , 7 (1), (ss. 16-29).

- Leary, M. R., Diebels, K. J., Davisson, E. K., Jongman-Sereno, K. P., Isherwood, J. C., Raimi, K. T., ve Hoyle, R. H., (2017), Cognitive and Interpersonal Features of Intellectual Humility, *Personality and Social Psychology Bulletin*, 43(6), (ss. 793-813).
- Leary, M. R. ve Banker, C., (2018), *A Critical Examination and Reconceptualization of Humility*, (s. 1- 62), New York, Oxford University Press.
- Lewis, C. S., (2002), *Mere Christianity*, San Francisco.
- Mardin, Ş., (1998), “Türkiye’de Din ve Siyaset”, İletişim Yayınları, İstanbul.
- McElroy, S., Rice, K., Davis, D. E., Hook, J. N., Hill, P. C, Worthington, E. L, Jr. ve Van Tongeren, D. R., (2014), Intellectual Humility: Scale Development and Theoretical Elaborations in the Context of Religious Leadership. *Journal of Psychology and Theology*, 42, (ss. 19-30).
- Means, J. R., Wilson, G. L., Sturm, C., Biron, J. E. ve Bach, P. J., (1990), Theory and Practice: Humility As a Psychotherapeutic Formulation. *Counselling Psychology Quarterly*, 3, (ss. 211–215).
- Melin R., Fugl-Meyer K. S., Fugl-Meyer A. R., (2003), Life Satisfaction in 18-to 64-Year-Old Swedes: In Relation to Education, Employment Situation, Health and Physical Activity. *Journal of Rehabilitation Medicine*. 2003; 35(2): (ss. 84-90).
- Meriç, C., (2014), *Mağaradakiler*, İletişim Yayınları, İstanbul.
- Mruk, C. J., (2006), *Self-Esteem Research, Theory, and Practice: Toward a Positive Psychology of Self-Esteem*, New York, Springer Publishing Company.
- Mulaik, S. A., James, L. R., Van Alstine, J., Bennett, N., Lind, S., ve Stilwell, C. D. (1989), Evaluation of Goodness-of-Fit Indices for Structural Equation Models, *Psychological Bulletin*, 105(3), 430.
- Myers, D. G., (1995), Humility: Theology Meets Psychology. *Reformed Review* (48), (ss. 195-206).

- Nemcek, M. A., ve James, G. D., (2007), Relationships Among The Nurse Work Environment, Self-Nurturance and Life Satisfaction, *Journal of Advanced Nursing*, 59(3), (ss. 240-247).
- Nonterah, C. W., Garthe, R. C., Reid, C. A., Worthington Jr, E. L., Davis, D. E., Hook, J. N., ... & Griffin, B. J. (2016), The Impact Of Stress On Fluctuations In Relational Humility As Couples Transition To Parenthood. *Personality and Individual Differences*, 101, (ss. 276-281).
- Nylenna M., Gulbrandsen P., Førde R., ve Aasland O. G., (2005), Unhappy Doctors? A Longitudinal Study of Life and Job Satisfaction Among Norwegian Doctors 1994–2002, *BMC Health Services Research*: 5(1); 44.
- Olgun Henzel, Z., (2009), Hastayı Algılama ve Hasta Kavramı Oluşturma Bağlamında Türk ve Fransız Hekimlerin Karşılaştırılması, Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Deontoloji ve Tıp Tarihi Anabilim Dalı, Adana.
- Owen, J., Jordan, T. A., Turner, D., Davis, D. E., Hook, J. N. ve Leach, M., (2014), Therapists' Multicultural Orientation: Client Perceptions of Cultural Humility, Spiritual/Religious Commitment, and Therapy Outcomes. *Journal of Psychology and Theology*, 42, (ss. 91-98).
- Owens, T. J. ve McDavitt, A. R., (2006), The Self-Esteem Motive: Positive and Negative Consequences for Self and Society. *Self-Esteem Issues and Answers: A Sourcebook of Current Perspectives*. (ss. 398–406). New York, Psychology Press.
- Özcan, Z., (2006), “Sosyo-Kültürel Bir Fenomen Olarak Entelektüeller”, *Doğu-Batı Düşünce Dergisi*, Sayı: 36, Ankara.
- Özkaya G., (2017), Üniversite Öğrencilerinin Yalnızlık Düzeyleri ile Umutsuzluk ve Yaşam Doyumu Arasındaki İlişki. Haliç Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Pakalın, M. Z., (1993), Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü, I-III, MEB, İstanbul.
- Pallant, J., (2001). *SPSS Survival Manuel*, Maidenhead, Open University Press.

- Peters, A. S., Rowatt, W. C., ve Johnson, M. K., (2011), Associations Between Dispositional Humility and Social Relationship Quality, *Scientific Research*, 2 (3), (ss. 155-161).
- Peterson, C., ve Seligman, M. E., (2004), *Character Strengths and Virtues: A Handbook and Classification*. Washington, DC: American Psychological Association, Oxford University Press.
- Platon, (1998), *Yasalar*, İstanbul, Kabalcı Yayınları.
- Popper, K. R., (2018), *Bilimsel Araştırmanın Mantığı*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.
- Portelli, Hugues (1982), *Gramsci ve Tarihsel Blok*, Savaş Yayınları, Ankara,
- Porter, T., ve Schumann, K., (2018), Intellectual Humility and Openness To The Opposing View, *Self and Identity*, 17(2), (ss. 139-162).
- Rowatt, W. C, Kang, L. L., Hazard, M. C. ve LaBouff, J. P., (2014), A Social-Personality Perspective on Humility, Religiousness, and Spirituality.
- Rowatt, W. C., Ottenbreit, A., Nesselroade Jr, K. P., ve Cunningham, P. A., (2002), On Being Holier-Than-Thou or Humbler-Than-Thee: A Social-Psychological Perspective on Religiousness and Humility. *Journal for the Scientific Study of Religion* (41), (ss. 22-237).
- Rowatt, W. C., Power, C., Targhetta, V., Comer, J., Kennedy, S., ve Labouff, J., (2006), Development and Initial Validation of An Implicit Measure of Humility Relative to Arrogance. *Journal of Positive Psychology* (1), (ss. 198-211).
- Said, Edward (1995), *Entelektüel*, Ayrıntı Yayınları, İstanbul.
- Samuelson, P. L, Ghurch, I. M., Jarvinen, M. ve Paulus, T., (2012), *The Science of Intellectual Humility*.
- Samuelson, P. L., Jarvinen, M. J., Paulus, T. B., Church, I. M., Hardy, S. A. ve Barrett, J. L., (2014), Implicit Theories of Intellectual Virtues and Vices: A Focus On Intellectual Humility. *The Journal of Positive Psychology*, 10(5), (ss. 389-406).

- Sartre, J. P., (2010), *Aydınlar Üzerine*, Can Yayınları, İstanbul.
- Schwarz, N. Ve Clore G. L., (1983), Mood, Misattribution and Judgements of Well Being: Informative and Directive Functions of Affective States, *Journal of Personality and Social Psychology*, 45, (ss. 513-523).
- Seçer, İ., (2018), *Psikolojik Test Geliştirme ve Uyarlama Süreci; SPSS ve Lisrel Uygulamaları*, Anı Yayıncılık, Ankara.
- Selçuk, S., (2018), *Dreyfus Davası*, İmge Yayınları, Ankara.
- Shin D. C., Johnson D. M., (1978), Avowed Happiness As an Overall Assessment of The Quality of Life, *Social Indicators Research*, 5(1-4): (ss. 475-492).
- Sirgy M. J., Kruger P. S., Lee D. J., Grace B. Y., (2011), “How Does A Travel Trip Affect Tourists’ Life Satisfaction?” *Journal of Travel Research*; 50(3): (ss. 261-275).
- Sönmez Benli, S. ve Yıldırım, A., (2017), Hemşirelerde Yaşam Doyumu ve Ölümüne Karşı Tutum Arasındaki İlişki, *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 6 (4), (ss. 167-179).
- Sternberg, R. J., (1985), Implicit Theories of Intelligence, Creativity, and Wisdom, *Journal of Personality and Social Psychology*, 49, (ss. 607-62).
- Suh S., Choi H., Lee C., Cha M., Jo I., (2012), Association Between Knowledge and Attitude About Aging and Life Satisfaction Among Older Koreans, *Asian Nursing Research*; 6(3): (ss. 96-101).
- Sümbüloğlu, K. ve Sümbüloğlu, V., (2014), *Biyoistatistik*, Hatiboğlu Yayınları, Ankara.
- Şencan H., (2005), *Sosyal ve Davranış Bilimlerinde Güvenilirlik ve Geçerlilik Analizleri*, Seçkin Yayınevi, Ankara.
- Tabachnick, B.G. ve Fidell, L.S., (1996), *Using Multivariate Statistics*, New York, Harper Collins College.
- Taftalı, M. O., (2006), Batı Medeniyetinin Mutsuz Çocuğu Entelektüel, *Doğu Batı Düşünce Dergisi*, Sayı: 35, (ss. 163-174).

- Tanesini, A., (2018), Intellectual Humility As Attitude. *Philosophy and Phenomenological Research*, 96(2), (ss. 399-420).
- Tangney, J. P., (2000), Humility: Theoretical Perspectives, Empirical Findings and Directions for Future Research, *Journal of Social and Clinical Psychology* (19), (ss. 70-82).
- Tangney, J. P., (2009), Humility, *Handbook of Positive Psychology*. Oxford University Press, Oxford.
- Tavşancıl, E., (2002), *Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi*, Nobel Yayıncılık, Ankara.
- TDK, (2021), *Türkçe Sözlük*, Ankara.
- TDV, (1991), "İslam Ansiklopedisi", Cilt: 3, İstanbul.
- Tekir, Ö., Çevik, C., Arık, S. ve Çetin, G., (2016), Sağlık Çalışanlarının Tükenmişlik, İş Doyumu Düzeyleri ve Yaşam Doyumunun İncelenmesi. *Kırıkkale Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 18 (2) , (ss. 51-63).
- Templeton, J. M., (1997), *Worldwide Laws of Life*. Philadelphia: Templeton Foundation Press.
- Tervalon, M., & Murray-Garcia, J. (1998), Cultural Humility Versus Cultural Competence: A Critical Distinction In Defining Physician Training Outcomes In Multicultural Education. *Journal of Health Care for the Poor and Underserved*, 9(2), (ss. 117-125).
- Tokat, L., (2017), *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi Cilt 17, Sayı 3*, (ss. 9-42).
- Tong, E. M. W., Tan, K. W. T., Chor, A. A. B., Koh, E. P. S., Lee, J. S. Y. ve Tan, R. W. Y., (2016), Humility Facilitates Higher Self-Control. *Journal of Experimental Social Psychology*, (ss. 30-39).
- Turgut E. M., (2010), *İş Doyumu ve Yaşam Doyumu İlişkisi ve İstanbul'daki Devlet Üniversite Hastanelerinde Çalışan Ameliyathane Hemşirelerine Yönelik Bir Araştırma*. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

- Urgan S. ve Sevim Ş., (2019), Uluslararası Sağlık Kuruluşlarında, Sosyal Sermaye ve Pozitif Psikolojik Sermaye Etkileşiminde Kültürel Zeka. Eğitim Yayınevi, Konya.
- Uysal, E., (2003), Değerler Üzerine Bazı Düşünceler ve Bir Erdem Tasnifi Denemesi, UÜİFD, 12 (1), (ss. 54-55).
- Ünal S., Karlıdağ R., Yoloğlu S., (2001), Hekimlerde Tükenmişlik ve İş Doyumu Düzeylerinin Yaşam Doyumu Düzeyleri ile İlişkisi, Klinik Psikiyatri Dergisi, 4(2): (ss. 113-118).
- Whatley, L. R., (2014), The Role of Humility Within Personality Architecture, Organization Development Journal, (ss. 21-40).
- Whitcomb D., Battaly H., Baehr J., ve Howard-Snyder D., (2017), Intellectual Humility: Owning Our Limitations. Philosophy and Phenomenological Research, 94(3).
- Winock, M., (2002), Aydınlar Yüzyılı, Boğaziçi Yayınları, İstanbul.
- Wilson, W., (1967), Correlates of Awaed Happiness, Psychological Bulletin, 67, (ss. 294-306).
- Worthington, E. L. ve Allison, S. T., (2018), Heroic Humility What the Science of Humility Can Say to People Raised on Self-Focus, Washington DC, American Psychological Association.
- Worthington, Everett L., Goldstein, L., Hammock, B., Griffin, B. J., Garthe, R., Lavelock, C. R., Tongeren, D. R. V., (2019), Humility: A Qualitative Review. C. R. Snyder ve J. S. Lopez, The Oxford Handbook of Positive Psychology, New York, Oxford University Press.
- Yaran C. S., (2007), “Mevlana'nın Yedi Öğüdü”: Evrensel Erdemler, Kozmik Temellendirmeler ve Aidiyet Meselesi, İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, İstanbul.
- Yaşlıoğlu M. M., (2017), Sosyal Bilimlerde Faktör Analizi ve Geçerlilik: Keşfedici ve Doğrulayıcı Faktör Analizlerinin Kullanılması. İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi, 46, (ss. 74-85).

Yavuzer, Y., ve ivilidağ A, (2014), Sağlık alışanlarında İş Yerinde Mobbing ile Yaşam Doyumu Arasındaki İlişkide Depresyonun Aracı Rolü, Düşünen Adam, 27(2).

Yıldız, E., eviker, S. A., Tokur, M. E., Koçak, Ö., Bilge, S. B., Yıldırım, A., ve Balcı, C., (2021), Pandemi Servisi ve Yoğun Bakımda alışan Sağlık alışanlarının Anksiyete ve Stres Düzeylerinin Değerlendirilmesi. SDÜ Tıp Fakóltesi Dergisi, (1), (ss. 19-29).

EKLER

Ek-1. Uygulama Anketi

Kapsamlı Entelektüel Tevazu Anketi

Bu çalışma, sağlık kurumlarında görev yapan sağlık çalışanlarının entelektüel tevazu düzeylerini tespit etmeyi amaçlamaktadır. Entelektüel tevazu, kişinin öğrenme arzusunun hiç azalmaması, yenilikçi fikirlere daima açık olması ve kendi hatasından dönebilme erdemliliği anlamına gelmektedir. Anketlerden elde edilen kişisel bilgiler hiçbir şekilde kimseyle paylaşılmayacaktır. Çalışma, Dr. Öğr. Üyesi Necla YILMAZ'ın danışmanlığında, yüksek lisans öğrencisi Denizhan GÜLTEKİN tarafından yürütülmektedir.

I. Entelektüel Tevazu Düzeyinin Değerlendirilmesi

1: Kesinlikle Katılmıyorum 2 3 4 5: Kesinlikle Katılıyorum						
						
ENTELEKTÜEL TEVAZU DÜZEYİNİ ÖLÇMEYE YÖNELİK SORULAR		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Ne Katılmıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1	Yürekten bağlı olduğum konularda başkalarıyla fikir ayrılığına düştüğüm zaman kendimi küçük düşmüş hissedirim.	1	2	3	4	5
2	Birisi benim en önemli inançlarımın aksini iddia ettiğinde bunu kişisel bir saldırı olarak hissedirim.	1	2	3	4	5
3	Birisi benim için önemli olan fikirlere katılmadığında saldırıya uğramış gibi hissedirim.	1	2	3	4	5
4	Yürekten bağlı olduğum konularda benimle fikir ayrılığına düşüldüğüm zaman kendimi tehdit edilmiş hissedirim.	1	2	3	4	5
5	Birisi benim için önemli olan fikirlere katılmadığında bu durum kendimi önemsiz hissettirir.	1	2	3	4	5
6	Yeni bilgilerle karşılaştığımda önemli düşüncelerimi değiştirmeye açığımdır.	1	2	3	4	5
7	Önemli bir konu üzerine makûl gerekçelerle karşılaştığımda	1	2	3	4	5

	görüşümü değiştirmeye açığımdır.					
8	İkna edici sebeplere dayanarak fikirlerimi değiştirmeye açığımdır.	1	2	3	4	5
9	Birisi benim için önemli olan fikirlerde hatalı olduğumu gösterdiğinde bu fikirlerde değişikliğe gittiğim zamanlar oldu.	1	2	3	4	5
10	Daha önce almış olduğum önemli bir kararı değiştirmeye açığımdır.	1	2	3	4	5
11	Başka insanlarla önemli fikir ayrılıkları yaşasam bile onlara saygı gösterebilirim.	1	2	3	4	5
12	Önemli konular üzerinde aynı fikirde olmadığım birisine karşı büyük bir saygı duyabilirim.	1	2	3	4	5
12	Bu soruyu okuduysanız boş bırakınız.	1	2	3	4	5
13	Diğer insanlarla fikir ayrılığı yaşasam bile onların haklı tarafları olduğunu kabullenebilirim.	1	2	3	4	5
14	Aynı fikirde olmasam bile insanları sonuna kadar dinlemeye istekliyimdir.	1	2	3	4	5
15	Önemli konular hakkındaki farklı düşünce tarzlarını hoş karşılarım.	1	2	3	4	5
16	Benimkinden daha farklı tarzda karar verme yollarına saygı duyarım.	1	2	3	4	5
17	Fikirlerim diğer insanların fikirlerinden genellikle daha iyidir.	1	2	3	4	5
18	Genellikle başkalarının benden öğrenecekleri, benim onlardan öğreneceklerimden daha fazladır.	1	2	3	4	5
19	Bir düşünceye güvenim tam olduğunda o düşüncenin yanlış olma ihtimali çok azdır.	1	2	3	4	5
20	Önemli konularda başkalarının bakış açılarından etkilenme ihtimalim yok denecek kadar azdır.	1	2	3	4	5
21	Çoğu konuda uzman görüşü almak için başkalarına yönelmek yerine, kendi bilgilerime güvenmeyi tercih ederim.	1	2	3	4	5
22	Başkalarının bakış açılarını dinlemek önemli görüşlerimi nadiren değiştirir.	1	2	3	4	5
23	İdeallerime yakın bir yaşantım vardır.	1	2	3	4	5
24	Yaşam koşullarım mükemmeldir.	1	2	3	4	5
25	Yaşamımdan memnunum.	1	2	3	4	5

26	Şimdiye kadar yaşamdan istediğim önemli şeylere sahip oldum.	1	2	3	4	5
27	Tekrar dünyaya gelsem hayatımdaki hemen hemen hiçbir şeyi değiştirmezdim.	1	2	3	4	5

II. Tanımlayıcı Bilgiler

1. Yaşınız:
2. Cinsiyetiniz: Kadın () Erkek ()
3. Medeni Durumunuz: Evli () Evli Değil ()
4. Eğitim Durumunuz: Lise () Üniversite () Lisansüstü ()
5. Çalıştığınız Kurum: Şehir Hastanesi () Özel Hastane () Üniversite Hastanesi ()
6. Çalıştığınız Birim:
7. Mesleğiniz:
8. Meslek Hayatınızdaki Çalışma Süreniz:
9. Kurumdaki Çalışma Süreniz:
10. Aylık Geliriniz:

Ek-2: Etik Kurul İzni

Ek-3: Etik Kurul İzni

Ek-4: Etik Kurul İzni

Ek-5: Etik Kurul İzni

Ek-6: Çalışma İzni

T.C.
ISPARTA VALİLİĞİ
İL SAĞLIK MÜDÜRLÜĞÜ

Sayı : E-16657963-799
Konu : Araştırma İzni (Denizhan
GÜLTEKİN)

ISPARTA ŞEHİR HASTANESİ BAŞTABIPLIĞI'NE

Stüleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Anabilim Dalı Lisans Öğrencisi Denizhan GÜLTEKİN'in "Kapsamlı Entellektüel Tevazu Ölçeği: Ölçek Uyarlama Çalışması ve Sağlık Çalışanlarının Entellektüel Tevazu Düzeyleri" konulu araştırma çalışmasını uygulama talebi; kimlik ve kişisel bilgilerinin kullanılmasında, yapılan çalışma sonuçlarının çalışma amacı dışında paylaşılması, bakanlığımızın izni olmadan herhangi bir yerde yayımlanmaması, ayrıca araştırma yapılacak bölümün kurallarına riayet edilmesi kaydı ile uygun görülmüş olup,

Gereğini rica ederim.

Dr.Mehmet KARAKAYA
İl Sağlık Müdürü

Ek: Başvuru Evrakları

Ek-7: Çalışma İzni

ISPARTA ŞEHİR HASTANESİ ARAŞTIRMA ÖN İZİN BELGESİ

Ek-8: Çalışma İzni

T.C.
SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ
Araştırma Ve Uygulama Hastanesi
Başhekimliği
Hizmet İçi Eğitim Birimi

Sayı :E-26515734-605.01-237067
Konu :Denizhan GÜLTEKİN Anket İzni İhk.

Tarih: 18.03.2022

Denizhan GÜLTEKİN

" Kapsamlı Entelektüel Tevazu Ölçeği: Ölçek Uyarlama Çalışması ve Sağlık Çalışanlarının Entelektüel Tevazu Düzeyleri" konulu tez çalışması için Etik Kurulu kararını tarafımıza ibriz etmiş olmanız sebebiyle, dilekçeniz yeniden incelenerek hastanemizde çalışma yapmanız uygun görülmüş olup;

Söz konusu çalışma verilerinizin hastane yönetiminiz ile paylaşılması gerektiği hususunda;

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Prof. Dr. Rasih YAZKAN
Başhekim

Ek-9: Çalışma İzni

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler:

Adı Soyadı : Denizhan GÜLTEKİN

Eğitim Durumu:

Lisans : Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sağlık Yönetimi (2013-2017)

Yüksek Lisans : Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sağlık Yönetimi Anabilim Dalı (2018-Halen)

İş Deneyimi:

İstanbul Üniversitesi Çapa Tıp Fakültesi (Staj)

Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi (Staj)